

Diye Di Odo

Diye di odoo booka goo eyo bei

Lukaye daga malalo o booka mapoo to tekepo Yesu Kelisowo goo hoguguloso, see Diye di odoo booka hagee hoguguso.

Odo Luka yo daga melesenee neli odoo badolone, o odoo Poloye Godeeyo to takomo sileeme, yibolo sileeso.

Booka hagoso Yesuye toloso see hogabuloso kei mi ma dokodoo polome, hamamee sosee bei mooloogoo goo ee takooso. Diye di odoo booka hageeyo kuloduga taka goo ee dugo 30 egeesi ee ma kulodu sibulone peledoboomo simiso.

Esiga sapta 1 abaga dino sapta 7 omaga takooso, daga malalo Yelusalem mapoo to tekepo Yu odoowe dibusomo toloso debei goo ee. Esino sapta 8 abaga dino sapta 12 omaga takooso, to tekepo Yu odoo abo Yelusalem peegoo debeli odoo mapoo takomo di goo ee. Osoloso see sapta 10 maga takooso, Yu odoonee oso daga malalo to tekepo duloso tei too goo ee. Osoloso hamamee sapta 13 abaga dino hoo poogoo maga takooso, Poloye mi opusomo opusomo di susuga mapoo Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo dimapoo to tekepo takomo di goo ee.

Lukaye Diye di odoo booka hageeyo kulodu hogugu goo toowa bakadio hagoso. Malalo goo hagoso. To tekepo hagee mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo susuga dibada. Bei, Godeeyo to tekepo tenee hagee hedebe Yu odoo mapoo

tenele. Haye, Yu odoonee diba nosee to tekepo dimapoo teneeso.

Osoloso goo hee hagoso. Diye di odoo booka oso daga malalo Dio Tei oso tei telaga odoo mapoo meledaba goo ee eligiso. Osoloso omaga bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo Dio Tei oso tei telaga odoo susuga pidilone kitulugu ka tenemoloso.

*Yesu kei mi ma dokodoo
ido pala goo*

¹⁻² Tiyopoles emegei,

Ayo daga namapoo booka hoguguloso tenee omapoo, Yesuye goo tomo sili sabolo yayo eligi goo sabolo hoguguso. Osoloso yo kei mi mapoo ido palai goo sabolo hoguguso. Osoloso yo kei mi mapoo ido pelega badolone, Dio Tei oso kitulugu maga diye di odoo yayo gilimadoo odoo dimapoo kokodo takaso. ³ Osoloso Yesu toloso midoo maga hogabuloso biame 40 eyo kulodu yayo tei hogabia goo ee diayo ogoloso tei talame yayo silone, o hamamee dili odoo mapoo peledoboo demeleeso. Osoloso dibolo silone, Godeeye wiligi doloso badeli goo dimapoo takomo siliso. ⁴ Osoloso biame hedebeso Yesu o hamamee dili odoo gili-madoloso nei nolone badolone, Yesuye to kitulugu sabolo takaso, “Niba Yelusalem poogoloso na di! Esino mo Maye taka Dio Tei oso sibilei omapoo dulone bolone ka debbee, bei mo Maye to hagee nimapoo olo takaso. ⁵ Esiga Yoneeye niba

---

1:1-2: Maka 16:19; Luka 1:3; 24:49-51   **1:3:** Luka 24:36-49;
Diye 10:41   **1:4:** Luka 24:49; Yon 14:16-17; Diye 2:33   **1:5:**
Mat 3:11

howodeeso ogusigaso, esino biame koola mapoo Dio Tei oso sibilesa nimapoo kitulugu tenelaiso,” diso.

⁶ Esem diye di odoo Yesubolo Olipi mubi mapoo mooloogoodoloso dobolone, diayo yimapoo woosaso, “Lodee, nayo epedee hamapoo Isalael odoo oso ibada mi gidabalame kitulugu see imapoo tenelaisomo?” diso.

⁷ Esem Yesuye dimapoo nei egeese takaso, “Hedebe Maye biame hageesi yayo kitulugu sabolo mageliso. Esiga biame egeesi niyo gooleedalai nibada goonee. ⁸ Esino Dio Tei nimapoo meledobooga, niba kitulugu talaiso. Osoloso niyo mo goo mi toowa mapoo takomo dileiso, Yelusalem abaga bei mooloogoloso abaga dino, Yudiya mi toowa mapoo, osoloso Samaliya abaga dino mi toowa hoopogoo mapoo takomo dileiso.”

⁹ Yesuye to hagee takoloso tobudulone, diayo balaga molome, Godeeyo kitulugu oso kei mi mapoo yo ido palaso. Esem kei ma dokodooga kolobo oso sibilesa Yesu gooloogo bugume diayo egele poogooso.

¹⁰ Diba Yesuye kei ma dokodoo pala mapoo osee balaga molome, odoo bakadio dugo heliye megiga oso dima koola omapoo saga sibilesa, tebisa meleeso. ¹¹ Diayo egeese takaso, “Gelili odoo, niba bei kasi maga kei ma dokodoo ka balaga malala? Nibada howo woola Godeeye Yesu kei mapoo ido palaso. Esiga Yesu kei ma dokodoo

poolome niso egemenee, yayo hamamee kolobo ma dokodooga, see egeesee siboga agalaiso,” diso.

Diye di odoo hee, Matiyas hesia goo

¹² Diye di odoo oso Yesu kei mi ma dokodoo pala ogoloso, Olipi mubi maga Yelusalem mapoo wedi diyadeeso. Yelusalem ee Olipi mubi abaga hoogoonee. ¹³ Diba Yelusalem mapoo peledoboloso, diso debeli moso mapoo paladeeso. Odo abo hagoso moso eyo kulodu debeiso: Pita, Yonee, Yemes, Endulu, Pilipi, Tomas, Batolome, Matiyu, Alpiyeseeyo owolo Yemes, Saimon (daga Loum gamalee maga ha teli odoo), osoloso Yeme-seeyo owolo Yudas. ¹⁴ Diye di odoo, sobo abo sabolo, osoloso Yesuwo owee Meli sabolo, osoloso Yesuwo omolo dio sabolo hagee hodobo mooloogoodoloso biame susuga Godee mapoo takeliso.

¹⁵ Biame hedebe mapoo tei telaga odoo susuga 120 oso hodobo mooloogoodoloso doboome, Pitaye toboloso dimapoo egeesee takaso, ¹⁶⁻²⁰ “Mo odoo, ayo Yudaseeyo goo nimapoo taka. Yo ibada mooloogoodoo ma kulodu Godeeyo tou hodobo tomo siliso. Esino yayo Yesu ha teli odoo mapoo tiasooso.”

(Eseme tei moso wiligi odoo tebisa oso Yudas yimapoo molee teneme, yayo molee oso mi su neiso tooso. Osoloso yo mi omapoo dileso, miyomoo homodobuloso, beliye tologonuloso, kakobo gwadobuloso taso. Eseme Yelusalem

mapoo debeli odoo susuga oso goo hagee du-
 loso, mi egee dibada toso hu egeesee hediso,
 “Akeledama.” Hu hageeyo bei, “sawo go.”)

Eseme Pitaye see egeesee takaso, “Esiga
 Godeeyo to booka mapoo hogugu oso tei diso.
 Bei, Dio Tei oso Deibidi mapoo eligi maga yayo
 Yudaseeyo goo daga hoogoo Godeeyo to hogugu
 Sam booka mapoo egeesee hoguguso,
 ‘O mi mapoo odoo mauwe pagalaiso.

Odoo heeso omapoo badalaimé.’

Osoloso see egeesee hoguguso,

‘O tou su see odoo heeso talaiso,’” diso.

²¹⁻²² Pitaye see egeesee takaso, “Esiga Yudase-
 eye tou teli ee see odoo heeso talame odoo
 hee hesiamo. Yayo ibolo silone Yesuye toloso
 hogabia goo ee takomo silame. Osoloso odoo yayo
 biame susuga ibolo hodobo silone, Yonee odoo
 howo ogusiga molome egei sabolo, osoloso abaga
 simino Yesuye kei ma dokodoo polome egei odoo
 ee hesileiso,” diso.

²³ Eseme tei telaga odoo susuga oso Yosep dio
 Matiyas dio hesiaso. Yosep hagee hu bakadio
 hedebe di (Balasabas osoloso Yustus). ²⁴⁻²⁵ Diayo
 odoo bakadio hagee hesialoso dobolone Yesu
 mapoo egeesee takaso, “Lodee, no odoo susuga
 oso goo goolee no gooleedooso. Esiga odoo
 bakadio hamapoo nayo hesia imapoo eligi, yayo
 Yudaseeyo debi omapoo badolone, diye di odoo
 eyo tou su ee talame. Bei, Yudas yo tokenee tooga,
 eyo nei yo dou mi mapoo diso,” diso. ²⁶ Diayo
 Yesu mapoo taka koodobuloso, diye di odoo heeso

yo bakadio toloso hee mapoo Matiyaseeyo hu magoo, osoloso hee mapoo Yosepeeyo hu magoo doloso toloso halabume, yo hedebe miyomoo homodobiaso, diayo odoo bakadio hesia ma kulodu Godeeye hesia odoo ee talame. Diayo egeesee moodooloso, odoo hedebe Matiyas tooso. Esememe yo diye di tou ee talame diye di odoo 11 sabolo hedebe diso.

2

Dio Tei oso meledaba

¹ Pentikos biame omapoo, tei telaga odoo susuga moso hedebe mapoo mooloogoodoloso debeiso. ² Esememe haga booloogelega kei ma dokodooga iso goowa masi oso diayo mooloogoodoloso debei moso omapoo tooso. ³ Esememe dou paiya masi oso odoo susuga moso kulodu mooloogoodoloso debei, dimapoo tugusume egeiso. ⁴ Esememe Dio Tei oso dibada kulodu mele-doboloso molome, Dio Tei oso kitulugu maga to opusomo opusomo di kesaso.

⁵ Biame omapoo Godeeyo goo diya gooleedoo Yu odoo mi susuga maga sibilesa, Yelusalem mapoo debeiso. ⁶ Esino diba iso goowa masi goowa ee duloso, goo ee agalame sibadeeso. Diba sibilesa egeino, tei telaga odoo susuga oso to opusomo opusomo di kesamolome duso. Diayo to opusomo opusomo di kesamelee ma kulodu diayo dibada to kei duloso, diya howoogadooso. ⁷ Esememe diba howoogadoloso goo tiadoo sabolo

---

2:1: Lev 23:15-21; Deut 16:9-11

2:3: Mat 3:11

2:4: Diye

4:31; 10:44-46; 19:6; Maka 16:17

dobolone egeesee takaso, “Odo to egee kesa, Gelili odo oso kesa. ⁸ Bei kasi maga diayo ibada to kesa iyo ka dusomo? ⁹ Bei, iba mi opusomo opusomo di hamaga sibadee odo: Patiya abaga, osoloso Mediya, Elam, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadokiya, Pontus, Asiya, ¹⁰⁻¹¹ Piligiya, Pampiliya, Isipi, Libiya mi toowa ma kulodu mi pepooko Kulene abaga sibadee. Osoloso odo abo Loum mi abaga sibadee. Osoloso Yu odoonee abo Loum mi abaga sibadee oso, Yu odoowo Godee mapoo tei too maga, Yu odoowo hu too odo oso. Osoloso odo abo Kiliti sabolo Alabiya mi abaga sibadee odo oso. Iba mi opusomo opusomo di omaga sibadee oso. Esino diayo ibada to keseme duso. Esiga diayo to hagee boowo Godeeye goo toowa moodoo maga ka boowo,” diso. ¹² Diba howooga sabolo, goo tiadoo sabolo, dobolone dieso nediliyo egeesee takaso, “Hagee ogo goowo?” diso.

¹³ Esino odo abo Yelusalem mapoo sibadee oso tei telaga odo dimapoo manolone dieso nediliyo egeesee takaso, “Odo hagee yugune naloso ka halabaga,” diso.

Pitaye to taka goo

¹⁴ Esem Pitaye goo hagee duloso, diye di odo sabolo tebisaloso to neligidi takolone, odo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, “Yu odo Yelusalem mapoo debeli sabolo, osoloso odo soo sibadee, niba mo to hagee medee dui! ¹⁵ Odo abo niyo imapoo takolone, iba yugune naloso ka halabaga, diso. Esino iba egeesee koo seeso. Bei, gesikolo osoko simi domo taba mapoo, edebeeyo

yugune naloso koo halabagali. ¹⁶ Esino to niyo du sabolo, osoloso goo niyo egei sabolo egee, Godee maga to tolosoko kokodo takomo sili odoo Yoweliye to taka goo sabolo olo teibaso:

¹⁷ ‘Godeeye egeese takaso,

“Biame hamameedee omapoo ayo Dio Tei odoo susuga mapoo tenelaiso.

Osoloso nibada giso holaiso sabolo, sobo holaiso sabolo, oso to Godeeye taka goo ee takalaiso.

Nibada holaiso gie kakauwa oso howo opusomo doloso, Godee maga simi goo ee agalaiso.

Osoloso nibada adaga oso Godee maga simi goo ee sapootileiso.”

¹⁸ Osoloso Godeeye see egeese takaso,

“Biame hamameedee omapoo mo tou teli odoo susuga, giso sabolo, sobo sabolo, dimapoo Dio Tei tenelaiso.

Osoloso diayo Godeeye taka to ee duloso odoo mapoo takalaiso.

¹⁹ Osoloso kei ma dokodoo osoloso mi hamapoo goo mudu opusomo di moodolaiso.

Biame omapoo mi toowa hamapoo niyo ha too sabolo, dou sabolo, osoloso dei i toowa sabolo agalaiso.

²⁰ Osoloso kei ma dokodoo osoko neligidi bigileiso.

Osoloso a see sawo masi bigileiso.

Goo egeesi oso peledobooga, Lodeeyo biame goo toowa oso sibilei koola toobooga ka selai.

21 Osoloso edebeeyo Lodeeye pidilame yimapoo woosaga, nei yayo yimapoo gie badeli tenelaiso.”’

22 Esiga Isalael odoo, niba to hagee dui! Yesu, Nasalet odoo, Godeeye niba gooleebugulone hesiaso. Osoloso Yesuye nima kulodu goo mudu opusomo opusomo di moodoomo silone, Godeeye yo hesia goo ee woola yilige buguso. Esiga goo oso peledaba niba gooleedooso. 23 Esino Godee eyo goomoga maga daga hoogoo Yesu toloso nimapoo tenelame to takoloso magooso. Egeesi maga yayo Yesu toloso nimapoo teneme, Yu odoo niyo osoloso Godeeye tei magoo mapoo koo mesili odoo sabolo oso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga maga yo woolomaso. 24 Esino Godeeye Yesu dala teli goo maga peegoo tamagalame, Godeeye yo ta maga hogabidiso. Bei, teli oso yo talai tebile. 25 Esiga ibada amawe wiligi odoo taba Deibidiye Yesuwo goo Godeeyo to booka mapoo hogugu maga egeesee takooso, ‘A biame susuga Godeeye mo mudugiyopoo tobudo doloso gooleedeliso.

Yo koola mapoo tobudoso. Esiga a ebileime.

26 Esiga mo sooloo ma kulodu goomoga toowaso molone, goomoga goo hagee ka taka.

A tei toso, mo su see gie badalaiso.

27 Bei, Godee nayo a toga mo gie badeli ee odoo wedia eyo dio oso debeli mi mapoo a pagalaime.

Nayo hesia odoo eyo su midoo ma kulodu hunulame pagalaime.

28 Osoloso gie badeli eli nayo amapoo eligiso.

Esiga ayo nobolo badolone, diya goomogalaiso,' diso.

²⁹ Emegei, Deibidiye goo taka hagee, yayo o goo eyo nediliyo takele. Bei, yo teme midoosooso. Osoloso midoo ibolo moloso. ³⁰ Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo daga malalo badebeiso. Esiga Godeeye to takoloso magoo ee gooleemeleso. Bei, Godeeye yimapoo to magolone egeese takaso, 'Deibidiyo amawe heeso Deibidiye wiligi doloso badeli mi omapoo, see yayo wiligi doloso badalaiso,' diso. ³¹ Esiga Deibidiye malalo hoogoo peledabalai goo ee ogoloso, Godeeye hesia Kelisoye midoo maga hogabilei maga egeese takaso, 'Godeeye yo midoo mapoo pagalaime, osoloso o su hunuleime,' diso. ³² Esiga Godeeye Yesu ta maga see gie badeli mapoo hogabidiso. Goo ee iyo susuga ogoloso ka takomo siloso. ³³ Osoloso Godeeye Yesu kei ma dokodoo ido peleso, o dee deede dokolo badoso, yayo yimapoo hu toowa tenelame. Osoloso yayo to magoo ee dodolone, o Dio Tei Yesu mapoo teneme, see Yesuye imapoo teneeso. Goo hagee niyo epedee hamapoo ogolone dulone ka badoso. ³⁴ Esiga Deibidi yo kei ma dokodoo pele. Haye! Yayo taka egee Yesuwo goo ee taka, 'Godeeye mo Lodee mapoo takaso:

No abolo wiligi doloso badalame mo dee deede dokolo bie.

³⁵ Esiga nayo badolone namapoo ha teli odo ee ayo dagadileiso.'

³⁶ Esiga Isalael odoo, niba goo hagee medee goolee! Niyo Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga ee, Godeeye yo Lodee wiligi toowa taba doloso hudi magoo Keliso,” diso.

³⁷ Esemе odoo mooloogoodoo oso to hagee duloso, dieso nediliyo dibada goo tokenee gooleedoloso, sooloo dala sabolo, ebia sabolo, Pita diye di odoo abo sabolo mapoo egeesee takaso, “Emegei, iyo ogoo goo moodolaiyo?” diso.

³⁸ Esemе Pitaye dimapoo nei egeesee takaso, “Niba susuga nibada goo tokenee maga miligi pialoso, Yesu Kelisowo hu maga howo ogusige. Egeeseega nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Egeeseega niba Godeeye Dio Tei wulayo egee tenemolo niyo talaiso. ³⁹ Bei, Godeeye to magoo ee dodolone, yayo Dio Tei nimapoo, osoloso nowolo dimapoo, osoloso eli sage debeli odoo dimapoo tenelaiso. Osoloso odoo susuga Godeeye gilimadalai goo ee dimapoo tenelaiso.”

⁴⁰ Esemе Pitaye to sage takolone kokodo takaso, “Goo tokenee teli odoo epedee hamapoo egee do dala talaiso. Esiga niba dala teyaga, goo tokenee ee pagalame Godeeye pidilame yimapoo takee.”

⁴¹ Esemе odoo Pitayo to duloso, tei too odoo diba howo ogusigaso. Esiga biame omapoo 3,000 odoo oso howo ogusigaloso, tei telaga odoo sabolo hedebe doloso mooloogoodooso. ⁴² Osoloso diba howo ogusigaloso, biame susuga eyo kulodu diesono mooloogoodoloso, diye di odoo oso eligime, medee duluga meleeso. Osoloso diba

---

2:36: Diye 5:30-31

2:39: Isa 57:19

2:41: Diye 2:47; 4:4

2:42: Diye 20:7

Lodee gooleebugu wo nalagamo silesibulone, biame susuga Godee mapoo takeliso.

*Tei telaga odoo oso
mooloogoodoloso debei goo*

⁴³ Diye di odoo diayo Godeeyo kitulugu sabolo goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo silesibume, odoo susuga oso ogoloso diya ebia sabolo howoogadooso. ⁴⁴ Osoloso tei telaga odoo susuga oso biame susuga hodobo mooloogoodoloso, bi nei pidi, nei pidi deliso. ⁴⁵ Egeeseemo silesibulone, dibada mi sabolo, bi sabolo, odoo mapoo teneloso, nei molee tooso. Osoloso molee oso tei telaga odoo abo bi mauwe odoo ee pidigamo siliso. ⁴⁶⁻⁴⁷ Osoloso biame susuga diayo howo gisilame, Yu odoowo tei moso beele ma kulodu hodobo mooloogoo deliso. Osoloso diayo Yesu gooleebugu wo nolone, diba moso opusomo opusomo di mapoo nalagaliso. Osoloso diayo silesibulone, dibada sooloo ma kulodu goo goolee hedebe doloso, goomoga goo Godee mapoo poudiliso. Eseme Yelusalem odoo susuga oso dibada goo ogoloso tekepo deliso. Osoloso Lodeeye biame susuga odoo abo mapoo gie badeli teneliso. Egeeseelone tei telaga odoo bei deliso.

3

*Pitaye odoo kido todobia
tekepo moodoo goo*

¹ Biame heeso habe Yu odooso Godee mapoo takeli osoko howo teme, Pita dio Yonee dio Yu

odoowo tei moso mapoo palaso. ² Diba omapoo peleso egeino, odoo kido todobia osulu mi eyo hu Osulu Medee Tekepo deli omapoo badoboome egeiso. Odoo hagee soomagolone kido todobia sabolo soomagooso. Esiga biame susuga o odoo abo oso yo sa mapoo magoloso imado peleso, osulu mi hamapoo ka ibedi deliso. Osoloso yo omapoo badolone, odoo tei moso mapoo pala ogoga, yayo dimapoo molee howaliso. ³ Yo omapoo howolone badolone egeino, Pita dio Yonee dio moso kulodu gadime, dimapoo molee howaso. ⁴ Esemé Pita dio Yonee dio yimapoo bolone, Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Imapoo ege!” diso. ⁵ Esemé yayo goolee, yimapoo molee tenelame kasabele dolone dimapoo egeiso.

⁶ Esemé Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Amapoo molee tei mauwe. Esino goo hagee amapoo egee molo wulo namapoo tenelaiso. Esiga ayo Yesu Keliso Nasalet odoowo hu maga namapoo ka taka, no toboloso di,” diso. ⁷ Yayo egeesee takoloso, odoo kido todobia o dee deede mapoo toloso tebidime, o kido see tekepo paso. ⁸ Yo o kido tekepo poloso silone, Pita dibolo tei moso ma kulodu galaga diso. Yo tei moso ma kulodu gadilesó pupulodomo silone, Godee mapoo goomoga poudooso. ⁹⁻¹⁰ Odoo susuga oso odoo kido todobia yayo Godee mapoo goomoga poudooso sili ogoloso howoogadooso. Osoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, “Odoo hagee kido todobia Osulu Medee Tekepo deli eyo osulu miyopoo badolone molee howali hagoso.

Esino yo kasee toboloso silone, goo hageesi ka tomo silosomo?” diso.

Pitaye Yu odoowo tei moso mapoo to taka

¹¹ Odo daga kido todobia oso Pita dio Yonee dio dee mapoo toloso, Solomonowo hau* mapoo silesibi ogoloso, odo susuga oso howoogadoloso, diayo debei omapoo hoguga sibadeeso. ¹² Esem Pitaye odo susuga ogoloso, dimapoo egeese takaso, “Isalael odo, niba bei kasi maga ka howoogowala? Osoloso bei kasi maga niyo imapoo bologolone, goo diya ka tiadowala? Bei, odo hagee ibada kitulugu sabolo osoloso iyo tekepo doloso debei maga tekepo poloso koo siloso. ¹³ Esino Eibalaham, Aisek, Yekob, osoloso ibada amawe dibada Godeeye o tou teli odo Yesu mapoo kitulugu toowa olo teneloso, o hu dokodoo poudoso. Esino diayo yo wooloomalame, niyo yo Yu odoowo wiligi odo tebisa mapoo teneeso. Osoloso yo goo midilame Pailet mapoo ido dime, Paileteeye egeese takaso, ‘Ayo yimapoo goo tokenee koo ogo,’ dee takeme, niyo yo goweso. ¹⁴ Esino Yesu tekepo, tokenee mauwe odo oso. Esino niyo yo gowoolone, Balabas odo wooloomali odo ee Paileteeye neliga moso ma kuloduga pegoo di diso. ¹⁵ Esino niyo Yesu gie badeli teneli wooloomaso. Esino Godeeye yo ta

---

* **3:11:** Solomonowo hau - Solomonoyo daga hoogoo Yu odoowo wiligi odo taba Deibidiyo owolo oso. Yelusalem mi mapoo Yu odoowo tei moso tegei mapoo hau meleeso, hau eyo hu Solomonowo hau. **3:13:** Exo 3:6, 15; Luka 23:13-25; Diye 2:23

maga see hogadiso. Esiga yo ta maga see hogabuloso silime, iyo egei goo ee ka takomo siloso. ¹⁶ Esiga odoo kido todobia oso Yesu mapoo tei too maga yo tekepo paso. Esiga niba odoo hagee gooleedooso, yo daga kido todobuloso badebeiso. Esino yayo Yesuwo kitulugu mapoo tei too maga odoo susuga oso balaga molome, yo tekepo paso.”

¹⁷ Osoloso Pitaye odoo mooloogoodoo mapoo see egeese takaso, “Emegei, a gooleedooso, nibada wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesu boobadolone, yimapoo goo moodoo eyo bei niba gooleedele. ¹⁸ Esino daga hoogoo Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo silesibili odoo dimaga Kelisoye dala talai goo ee malalo olo takaso. Esiga goo hagee peledabalame Godeeye moodooso. ¹⁹ Esiga nibada goo su wuduloso, goo tokenee maga miligi pialoso, Godee mapoo bidiga debee. Egeeseega Godeeye nibada tokenee hapoloso boobado bigileiso. Nibada goo su wuduloso, goo tokenee maga miligi pialoso, Godee mapoo bidiga dobooga, Godeeye nimapoo kitulugu dia tenelaiso. ²⁰ Osoloso owolo Yesu, Godee yayo hesia Keliso nimapoo di dalaiso. ²¹ Esiga epedee biame hamapoo Yesu kei ma dokodoo badoso. Yo kei ma dokodoo badolone Godeeye goo susuga dia daga, omapoo sibileiso. Esiga Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo silesibili hesia odoo daga hoogoo debei dimaga goo hagee olo takaso. ²² Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee Moseseeye Godeeyo to booka mapoo egeesee

---

3:17: Luka 23:34; 1Tim 1:13
18:15, 18-19

3:19: Diye 2:38

3:22: Deut

takaso,

‘Godeeye niba gooleebugulone, nima kuloduga o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo hee a egeesi masi hesileiso.

Esiga goo susuga yayo taka mapoo medee dui.

²³ Osoloso edebeeyo o to duloso, tei telega poo-googa,

odoo ee Godeeyo mooloogoodoo ma kuloduga peegoo peledoboloso, talaiso,’ diso.

²⁴ Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee Semuweleeyo hamamee tebisa sabolo oso epedee biame hamapoo peledabalai goo ee takaso. ²⁵ Esiga Godeeye nibada amawe sabolo, osoloso o odoo yimaga to toloso kokodo takomo silesibili odoo daga hoogoo debei sabolo, oso to magoo ee nibada. Bei, yayo Eibalaham mapoo egeesee takaso, ‘Namawe hee maga ayo odoo susuga mi toowa mapoo hagee do ee pidileiso,’ diso. ²⁶ Esiga Godeeye hesia tou teli odoo Yesu ee nimapoo di diso, niyo malalo to tekepo dulame. Esiga yayo niba pidi maga nibada goo goolee mudu opusomo doloso, nibada tokenee maga miligi pilame,” diso.

4

*Pita dio Yonee dio
goo midilame ido pala*

¹⁻⁴ Pita dio Yonee dio odoo mooloogoodoo mapoo to takolone Yesuye ta maga hogabia eyo goo takaga meleeso. Esiga diayo egeesee takaso,

“Yesu ta maga hogabia maga niba ta maga see hogabileiso,” diso. Esemе omapoo Pitaye to taka duloso tei telaga odo sabolo, osoloso daga tei telaga odo sabolo, hodobo mooloogoodeme 5,000 tugodooso. Esemе tei moso wiligi odo tebisa sabolo, tei moso gidebeli odo dia wiligi odo taba sabolo, Sedisi odo sabolo sibilesa, Pitaye Godeeyo to takolone, ta maga see hogabilei goo maga taka duloso, diya kamaso. Osoloso diayo Pita dio Yonee dio tooso. Osoloso olo neligime diba epedee neliga moso tegei ma kulodu toosooso, osoloso see gesikolo Yu odoowo wiligi odo tebisa mapoo ka ido dilame.

⁵ Osoloso gesikolo Yu odoowo tei moso wiligi odo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi tebisa adaga susuga sabolo, osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odo susuga sabolo, Yelusalem mapoo mooloogoodooso. ⁶ Dibada mooloogoodo ma kulodu tei moso wiligi odo taba Anas sabolo, o sooso Kayapas sabolo, Yonee sabolo, Alesanda sabolo, osoloso o sooso abo sabolo mooloogoodooso. ⁷ Esiga wiligi odo tebisa susuga oso omapoo mooloogoodoloso dobolone, diayo odo abo oso Pita dio Yonee dio ido sibe, diso. Esemе Pita dio Yonee dio omapoo doboome, wiligi odo tebisa oso dimapoo egeesee woosaso, “Niyo odo kido todobia tekepo kasee moodoowo? Niba agamo kitulugu osoloso agamo hu maga yo tekepo ka payo?” diso.

⁸ Pita Dio Tei oso kitulugu toloso badolone Dio Tei maga dimapoo to nei egeesee takaso, “Wiligi odo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi tebisa adaga sabolo, niba mo to dui. ⁹ Niba iyo odo

kido todobia yo pidilone tekepo moodoome niyo ogoloso, ibada goo midilame ka ido diala? Niba yo tekepo pa eyo bei gooleedalai goomogosomo?

¹⁰ Esino nibolo Yu odoo susuga sabolo goo hagee gooleedalai tekepo. Bei, Yesu Keliso, Nasalet odoo, niyo woolooma Godeeye ta maga hogadi eyo kitulugu maga, iyo epedee niyo egee ogo odoo hagee olo tekepo paso. ¹¹ Esiga Yesuwo goo maga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Moso tegeli odoo diayo omou gowoolone togob-
 ugu oso epedee hamapoo moso omu domo
 pupodoo ka moloso.’

¹² Esiga Yesu mapoo gie badeli teneli ka moloso. Esiga mi toowa hamapoo odoo hee mauwe ede-beeyo badoboso gie badeli talai, hedebe Yesu yimapoo moloso.”

¹³ Esemé Yu wiligi odoo tebisa oso Pita dio Yonee dio dimapoo ebilega, diayo dimapoo to nei tekepo taka duloso, diba diya howoogadooso. Pita dio Yonee dio sukulu tele osoloso wulo mosoowe odoo. Esemé wiligi odoo tebisa oso egeesee gooleedooso, odoo bakadio hagee Yesub-olo silidoo, diso. ¹⁴ Osoloso diayo Pita dio Yonee dio odoo kido todobia tekepo moodooloso, Pita dibolo tebisa melee ogoloso, wiligi odoo tebisa oso to nei takele poogooso. ¹⁵ Diayo to nei takalai mauwe poogoome, Pita dio Yonee dio moso kuloduga peegoo galaga diye doloso, balaga melee diso. Osoloso wiligi odoo tebisa diesono to mouso. ¹⁶ Esemé diesono to moulone egeesee

takaso, “Iyo dimapoo ogooo goo moodoolaisomo? Bei, Yelusalem odoos susuga oso diayo mudu opusomo di goo toowa moodoo egee egeiso. Esiga iyo goo hamapoo gamenee takalai tekeponee. ¹⁷ Esiga goo hageesi oso toowa diyaga, odoos bakadio hagee toloso, see Yesuwo hu maga odoos susuga mapoo na eligimo silesibe, kitulugu sabolo egeese takalaiso,” diso.

¹⁸ Esiga wiligi odoos tebisa oso Pita dio Yonee dio gilimadoloso dimapoo egeese takaso, “Niyo silesibulone, Yesuwo hu maga goo abo na eligi,” diso. ¹⁹ Esem Pita diayo dimapoo to nei egeese takaso, “Esiga niba niso nediliyo goo hagee medee goolee. Godeeyo howo woola abaga, nibada to mapoo iyo mesilone, nei iyo Godeeyo to mapoo mesilega pagalai tekepodo? ²⁰ Bei, iyo Yesuye goo tomo silime egei goo sabolo osoloso Yesuye takeme du goo ee takalai pagalaime,” diso.

²¹ Esem wiligi odoos tebisa oso dimapoo to kitulugu sabolo takolone, “Yesuwo hu maga niyo see eligimo silesiboga, iyo nimapoo dala tenelaiso,” dee takoloso, goo midili moso maga peegoo diye diso. Bei, odoos susuga oso odoos kido todobia tekepo pa maga Godee mapoo diya goomogome. Esem wiligi odoos tebisa oso Pita dimapoo dala tenelai biame egele poogooso. ²² Esiga odoos kido todobuloso badebei dugo 40 poogooso.

*Tei telaga odoos oso
Godee mapoo takeli goo*

²³ Pita dio Yonee dio goo midili moso maga pee-goo galaga dilesos, tei telaga odoo sabolo mooloo-goodoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa diayo taka goo ee dimapoo takaso. ²⁴ Esemee tei telaga odoo oso to hagee duloso, diesono mooloogoodoloso Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Kitulugu Godee, nayo mi sabolo, kei sabolo, osoloso abei sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo moodooso. ²⁵ Esiga nayo Dio Tei maga nee tou teli odoo ibada amawe Deibidiye egeesee takaso, ‘Bei kasi maga Yu odoonee oso diya ka kamanaliyo?’

Osoloso goo bei mauwe maga to wulo ka mouro siliyo?

²⁶ Mi toowa eyo wiligi odoo tebisa oso diesono hodobo mooloogoodoloso kitulugu Godee sabolo, osoloso yayo hesia Keliso sabolo, mapoo ha talame mopoodoo doloso doso, diso.

²⁷ Deibidiye tei goo takaso, bei Yu odoowo wiligi odoo taba Helodee sabolo, Loum gamalee odoo Pontiyus-Paillet sabolo, osoloso Isalael odoo sabolo, Yu odoonee sabolo, diesono Yelusalem omapoo mooloogoodoloso Yesu nayo hesia tou teli odoo Keliso wooloomalame to mouro.

²⁸ Esino diayo goo moodoo hagee, daga hoogoo nayo gooleedoloso, goo hagoso peledabalame, nayo kitulugu sabolo goomoga magooso. ²⁹ Esiga kitulugu Godee, wiligi odoo tebisa hagoso epedee

---

4:24: Exo 20:11; Neh 9:6; Psa 146:6
Mat 27:1-2; Luka 23:7-11; Diye 3:13
Epe 6:19

4:25: Psa 2:1-2
4:28: Diye 2:23

4:27:
4:29:

nee tou teli odoo imapoo ebili to taka ee nayo duso. Esiga imapoo kitulugu tenee, iyo nee to takomo silesibulone, ebia goo mauwe pagalame. ³⁰ Esiga nayo kitulugu eligilone, odoo paigiga tekepo pe. Osoloso nee tou teli odoo nayo hesia Yesuwo hu maga goo toowa mudu opusomo di moodee,” diso.

³¹ Esino diayo Godee mapoo taka koodobuloso, diayo debei moso ee halabume egeiso. Esem Dio Tei oso dimapoo meledoboloso, diba Dio Tei oso kitulugu toloso dobolone, ebia goo mauwe poogoloso, Godeeyo to takomo silesibilame bei mooloogooso.

Tei telaga odoo oso debei goo

³² Esiga tei telaga odoo mooloogoodoo oso dibada sooloo ma kulodu goo goolee hedebe doloso dobolone, odoo heeso bi koo good-egeli, diba diso biso nei pidi, nei pidi deliso.

³³ Egeeseelone diye di odoo oso kitulugu toowa sabolo silesibulone, Yesuye toloso hogabia eyo goo takomo silesibiliso. Osoloso Godeeye tei telaga odoo susuga dimapoo goo tekepo mood-eliso. ³⁴⁻³⁵ Esiga tei telaga odoo oso dibada mi sabolo moso sabolo odoo mapoo teneloso, nei molee toloso diye di odoo mapoo teneliso. Egeeseega diye di odoo oso molee egee papisaloso, tei telaga odoo abo bi tebile poogoo mapoo teneliso. Osoloso dibada kulodu odoo heeso bi mauwe koo sili.

³⁶⁻³⁷ Osoloso tei too odoo hee Yosepeeye o mi odoo abo mapoo teneloso nei molee tooso.

Osoloso yayo sibilesa, molee ee diye di odoo dimapoo teneeso. (Yosep hagee Saiples mi te omapoo badeli, yo o bala Libai. Esino diye di odoo oso yimapoo hu hee teneeso, Banabas, hu eyo bei emegei pidili odoo.)

5

Ananayas dio osobo Sapila dio dibada goo

¹ Osoloso odoo hee badebeiso, o hu Ananayas, osoloso osobowo hu Sapila, diayo dibada mi su pepooko odoo mapoo teneloso nei molee tooso.

² Osoloso mosopoo sibilesa, obakadio to mouloso, molee abo mada magoloso, Ananayaseeye diye di odoo dimapoo molee abo tosibilesa teneeso.

³ Esem Pitaye Ananayas mapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga nayo Saitenso gamenee taka to mapoo mesilone, Godeeyo Dio Tei mapoo gamenee takolone, mi molee too abo mada ka magoowo? ⁴ Mi hagee odoo mapoo tenelega melee omapoo nee mi diso. Esino nayo odoo mapoo mi teneloso, nei molee too egee neeso. Esiga nee molee oso, no goomoga goo ee talai tekepo. Bei kasi maga, nayo molee abo nee mosopoo mada magoo egee imapoo takele, esino nayo gamenee takolone, ayo molee susuga tosimi hagoso, dee ka takayo? Esino nayo hedebe imapoo gamenee takele, esino nayo Godee mapoo gamenee takaso,” diso.

⁵⁻⁶ Esem Ananayaseeye to hagee duloso, yo toloso homodobiaso. Esem odoo gie kakauwa

oso dugoso o su tiadoloso midoosooso. Esemee goo hagee takeme duluga, odoo susuga oso diya ebigaso.

⁷ Esino Ananayaseeyo osobo goo hagee dule. Esino yo osoko howo bakadio hedebe di poogoloso, hamamee Pita diayo debei mapoo simiso. ⁸ Esemee Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Amapoo takee, niyo mi su odoo mapoo teneme molee too ee hagosomo?”

Esemee Ananayaseeyo osoboye nei egeesee takaso, “O, molee iyo too olo ogoso.”

⁹ Esino Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga nee bakadio Godeeyo Dio Tei mapoo gamenee takalame goomoga ka magoowo? No ege, gie kakauwa odoo oso nomo midoosoo odoo, osulu miyopoo tebisa moloso. Osoloso no toga, diayo no midoosoolaiso,” diso.

¹⁰ Osoloso yo to kemelee biame omapoo Ananayaseeyo osobo toloso, Pitayo homo beiyomoo homodobiaso. Esemee odoo gie kakauwa odoo oso sibilesa ogoloso yo ta molome, diayo o su toloso, omowo midoo hodiokooga midoosooso.

¹¹ Esemee tei telaga odoo susuga sabolo, osoloso goo hagee du odoo susuga sabolo oso diya ebigaso.

Diye di odoo oso odoo paigiga susuga tekepo moodoo

¹² Diye di odoo oso goo toowa mudu opusomo opusomo di odoo ma kulodu moodoogamo silesibiliso. Osoloso tei telaga odoo susuga oso tei moso

tegei Solomonowo hau mapoo diesono mooloo-goodeliso. ¹³ Esemte tei tele poogoo odoos oso, diye di odoosoo goo ee tekepo dee takeliso. Esino diayo dibolo hodobo mooloo-goodoloso hedebe dalai diya ebigeliso. ¹⁴ Esino biame susuga ma kulodu, sobo sabolo, giso sabolo, Lodee mapoo tei tolosos, tei telaga odoos mooloo-goodoo sabolo hedebe deliso. ¹⁵ Diye di odoos oso goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo silesimi ogoloso, odoos susuga oso odoos paigiga iyado sibilesos, eli domopoo kida palagalosos, kida mapoo tiedigeliso. Bei, Pitaye osoko pa maga dulone, o dio taba oso gooloogooga, diba ka wedilame. ¹⁶ Esemte Yelusalem koola omapoo mosobia pepooko oso odoos paigiga sabolo, odoos bo holo paladee oso dala temelee sabolo, iyado sibatiliso. Egeeseega diye di odoos oso diba tekepo peliso.

Diye di odoos oso

Yesuwo goo maga dala too

¹⁷ Diye di odoos oso goo mudu opusomo opusomo di hagee moodoogamo silesibume, tei moso wiligi odoos taba sabolo, osolosos o emegei Sedisi odoos sabolo, goo hagee ogoloso, diye di odoos dimapoo diya kooloogaso. ¹⁸ Esemte diayo diye di odoos tolosos neliga moso tegei ma kulodu toosoos. ¹⁹ Esino gesi mapoo Lodeeyo momaiye oso sibilesos neliga moso eyo osulu kisi yamagoos. Esemte diye di odoos neliga moso ma kuloduga peegoo iyado dilesos, dimapoo egeesee takaso, ²⁰ “Niba tei moso tegei mapoo dilesos odoos mapoo gie badeli goo dia hagee takee,” diso.

²¹ Esemu diye di odoos oso o to mapoo mesiloso, gesikolodee osoko gie sibume, tei moso ma kulodu galaga dileso, Yesuwo goo ee eligilame bei mooloogooso.

Esemu tei moso wiligi odoos taba sabolo, osoloso Sedisi odoos sabolo, oso diye di odoos eyo goo mapoo to meilame, Yu odoowo wiligi odoos tebisa susuga gilimadooso. Osoloso diayo neliga moso gibadeli odoos dimapoo to takaso, diayo diye di odoos susuga iyado sibilame. ²² Esemu gibadeli odoos oso neliga moso tegei mapoo dileso egeino, diye di odoos me molo egeiso. Esemu diba see wedi dileso, wiligi odoos tebisa mapoo egeese takaso, ²³ “Iyo dileso neliga moso mapoo egeino, osulu diya kisina, osoloso gibadeli odoos oso pee maga gidoboome egeiso. Esemu iyo osulu yamagoloso, moso kulodu galaga dileso egeino, diye di odoos mauwena,” diso. ²⁴ Esemu tei moso wiligi odoos tebisa sabolo, osoloso tei moso gidebeli odoos dia wiligi odoos taba oso goo hagee duloso, goo diya gooleeso, ogoos goo oso hamamee ka peledo-boomobele doloso.

²⁵ Esemu odoos heeso dimapoo sibilesu egeese takaso, “Dui! Niyo odoos neliga moso tegei mapoo toosoo ee, see dileso tei moso mapoo odoos eligi moloso,” diso. ²⁶ Esemu to ee duloso, tei moso gibadeli dibada wiligi odoos taba oso o odoos sabolo diye di odoos ee see iyadalame, diso. Esino diayo diba iyadoloso wele. Bei, edebeeyo gibadeli odoos mapoo gowoolone, yoso diba piligiyaga.

²⁷ Esino diayo diye di odoos wiligi odoos tebisa dibada mudugiyopoo iyado simiso. Esemu tei moso wiligi odoos taba oso dimapoo egeese

takaso, ²⁸ “Iyo to kitulugu sabolo nimapoo egeese takaso, ‘Niyo Yesuwo goo eligimo na silesibe,’ diso. Esino niyo ibada to mapoo mesile. Esiga niba ege! Niyo eligi goo oso Yelusalem mi toowa ee tooso. Osoloso Yesuye ta goo ee see niyo imapoo gigidilame ka see,” diso.

²⁹ Esino Pitaye diye di odoo abo sabolo to nei egeese takaso, “Iba Godee mapoo mesimo silesibiliso. Esino edebeeyo goomoga goo ee talaime.

³⁰ O, tei takoo, niyo Yesu homo bulubo magoo mapoo yoguso eniga oso wooloomaso. Esino ibada amaweyo Godeeye Yesu niyo woolooma ta maga see hogadiso. ³¹ Osoloso Godeeye

Yesu ta maga hogadiloso o dee deede dokolo mapoo ibediso, yayo wiligi doloso badolone gie badeli ee pidili odoo dalame. Esiga epedee hamapoo yimapoo kitulugu moloso, Yu odoo susuga oso dibada goo goolee opusomo doloso, dibada goo tokenee mapoo miligi piaga, goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. ³² Esiga

goo susuga hagee Yesuye moodoomo sili goo sabolo, osoloso yimapoo peledaba goo sabolo, ee iyo ogoloso, see odoo mapoo takomo silesibiliso. Osoloso Dio Tei ima kulodu egee molo oso goo hamapoo tei takoo, deeso. Bei, Godeeyo to mapoo mesimo silesibili odoo mapoo Dio Tei teneliso,” diso.

³³ Esemu Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso goo hagee duloso komonolone, diye di odoo piligilame goomogaso. ³⁴ Esino dima kulodu Pelisi odoo hee, o hu Gamaliyoye tabaso, odoo

hagee Godeeye tei magoo ee eligili odoo. Osoloso odoo susuga oso yo tekepo odoo dolone, yo dokodoo maluguso. Esino yayo tobudulone, diye di ee epedee biame deiyepo peegoo gilimadoo di, diso. ³⁵ Eseme wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, “Isalael odoo, niyo odoo hagee dimapoo goo moodoolame medee gooleemeleso ka moodee. ³⁶ Bei, niba goolee, daga odoo hee Tudaseeye goo hageesi moodoolone o su toowa diso. Osoloso 400 odoo oso yibolo silesibiliso. Esino edebeeyo yo wooloomome, yibolo silesibili odoo 400 diba kukulo diyadeeso. Egeesi maga goo mauwe poogooso. ³⁷ Eseme yima hamamee, gamalee odoo oso odoo susugayo hu tomo silesimi biame omapoo odoo hee Yudas Gelili odoo oso peledabaso. Yibolosee o su toowa doloso, odoo gilimado sileeso. Eseme edebeeyo yo wooloomome, yibolo silesibili odoo ee kukulo diyadeeso. ³⁸ Esiga ayo goo hagee gooleebuguloso, nimapoo ka kokodo taka, odoo hagee dimapoo goo hee na moodee. Bei, diayo goo moodoogamo egee silesibo, odoo maga simi daga, goo hagoso mauwe pagalaiso. ³⁹ Esino goo egee Godee maga siboga, niyo diba hamaga takooga tebileime. Esino wulo niyo Godee mapoo ha talame ka selai,” diso.

⁴⁰ Eseme wiligi odoo tebisa oso Gamaliyowo to mapoo tei takoo diso. Osoloso diayo diye di odoo see iyado sibe diso. Osoloso diye di odoo diba sibilesi doboome, edebeeyo diba woolooge, diso. Osoloso diba wooloogaloso, wiligi odoo tebisa

oso diba diye dolone to kitulugu sabolo egeese takaso, “Niba see Yesuwo goo ee takolone eligimo na silesibe!” diso.

⁴¹ Diye di odoo oso wiligi odoo tebisa diba poogoloso dulone, diya goomogaso. Bei, diayo Yesu mapoo tei too maga dala teme, Godeeye diba dokodoo poudooso. ⁴² Osoloso diba biame susuga tei moso tegei ma kulodu, osoloso odoo abo dia moso ma kulodu odoo mapoo to hagee eligimo silesibulone, “Yesu Godeeye hudi magoo Keliso oso,” dee taka koodobile.

6

Pidili odoo 7 daga hesia goo

¹ Biame omapoo tei telaga odoo oso bei moodooso. Esino tei telaga odoo susuga ma kulodu, Guliki to kesali odoo oso Hibulu to kesali odoo sabolo toso agadigaso. Bei, diayo mooloo-goodoo ma kulodu, Guliki to kesali dibada sobo bau mapoo nei koo teneme. ² Esem diye di odoo oso tei telaga odoo susuga gilimadoloso egeese takaso, “Iyo Godeeyo to takomo sili poogoloso see sobo bau mapoo nei pilei ee tekeponee. ³ Esiga emegei, nima kulodu pidili odoo giso 7 hesie. Niyo diba hesiaga, odoo goo goolee medee tekepo, osoloso Godeeyo Dio Tei oso kitulugu toloso debeli giso ee hesie. Egeeseega diba iyo emegei pidili tou dimapoo tenelaiso. ⁴ Esino iba wulo Godeeyo to takomo silesibulone, yimapoo takomo silesibileiso,” diso.

⁵ Esiga tei telaga odoo susuga oso to hagee du-
 loso tekepo doloso, odoo 7 hagee hesiaso: Sitiben
 (odoo hagee tei too kibiloso badolone Dio Tei
 oso kitulugu toloso badeli), osoloso Pilipi, osoloso
 Polokolus, osoloso Nikanolo, osoloso Timono, os-
 oloso Palemenas, osoloso Antiyoka odoo, Nikolas.
 Odoo hagee Yu odoonee, esino yayo Yu odoowo
 Godee mapoo tei too maga Yu odoo dia hu ka too.
⁶ Diba odoo 7 hagee hesialoso diye di odoo mapoo
 iyado sibadeeso. Esem diye di odoo oso dimapoo
 deeso sigolone Godee mapoo takaso, bei diba tou
 hageese teli odoo dalame.

⁷ Esem tei telaga odoo oso odoo susuga mapoo
 Godeeyo to takomo sileeme, tei telaga odoo oso
 Yelusalem mi ee ma kulodu bei moodooso. Os-
 oloso tei moso wiligi odoo tebisa bei oso Yesu
 mapoo tei tooso.

*Tei moso wiligi odoo tebisa oso
 Sitiben too*

⁸ Godeeye Sitiben tei pidilone kitulugu teneeso,
 yayo odoo ma kulodu goo toowa mudu opusomo
 opusomo di moodoolame. ⁹ Esino Yu odoo abo
 Libetini howo gisili moso ma debeli odoo oso
 yimapoo toso agadigaso.* Odoo hagee Kulene mi
 mapoo debeli, osoloso odoo abo Alesandiliya mi
 mapoo debeli, osoloso Kilikiya mi mapoo debeli,
 osoloso odoo abo Asiya mi mapoo debeli. Diayo

6:7: Diye 2:41; 16:5 * **6:9:** Libetini howo gisili moso ma debeli
 odoo - Odoo hagee dibada goo egeesi: Daga hoogoo Loum odoo
 oso gibamelee biame omapoo, diba iyado dilesa neliga moso tegei
 ma kulodu toosooso. Osoloso odoo abo nei mauwe tou talagamo
 silesibe, diso. Osoloso hamamee Loum odoo oso dibada mi mapoo
 wedi diyadee, diso.

sibileso Sitiben mapoo toso agadigaso. ¹⁰ Esino diayo toso agadiga ma kulodu, Sitibeneeye Dio Tei oso kitulugu maga to takeme, odo susuga oso to takalai eli egele poogooso.

¹¹ Esemé Sitibenbolo toso agadiga melee odo oso Sitiben maga gamenee takalame, odo abo mapoo mada sibileso toso pupume, diayo egeese takaso, “Sitibeneeye Godeeyo hu sabolo, osoloso Moseseeyo hu mapoo duwa takeme duso,” diso.

¹² Esemé odo susuga sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odo tebisa sabolo, osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odo sabolo oso to hagee duloso, diya komonolone Sitiben tooso. Osoloso diayo Sitiben toloso wiligi odo tebisa oso to kesamelee mapoo ido palaso. ¹³ Diba omapoo peleso dobolone, Sitibeneeyo goo maga gamenee takeli odo oso gamenee egeese takaso, “Odo hagoso ibada tei moso maga tokenee goo takeliso, osoloso Moseseeye eligi goo hogugu goo maga tokenee goo takeliso. ¹⁴ Osoloso iba yayo egeese takeme duso, ‘Yesu Nasalet odo oso ibada tei moso tegei guobuguloso, see Moseseeye tei magoo hogugu ee abo poogoloso, see tei dia abo magalaiso,’” diso.

¹⁵ Esemé wiligi odo tebisa susuga dobolone Sitiben mapoo bolone egeino, Sitibeneeyo mudu Godeeyo momaiye eyo mudu masi poloso tobudume egeiso.

7

Sitibeneeye to toowa taka goo

¹ Esemе tei moso wiligi odoo taba oso Sitiben mapoo egeesee woosaso, “Odoо susuga oso nee goo maga egee takoo teiyo?” diso.

² Esemе Sitibeneeye tei moso wiligi odoo tebisa dimapoo to nei takolone egeesee takaso, “Mo ei dio osoloso mo ma dio, niba mo to hagee medee dui. Ibada amawe Eibalaham yo Halan mi mapoo dilega, Mesopotamiya mi mapoo bado-boome, ibada Godee kitulugu toowa oso yimapoo peledabaso. ³ Esemе Godeeye Eibalaham mapoo egeesee takaso, ‘Nee mi sabolo nee odoo sabolo poogoloso ayo namapoo eligilei mi mapoo di,’ diso.

⁴ Esiga Eibalaham Mesopotamiya mi poogoloso see Halan mi mapoo badalame diso. Esino Eibalaham yo mi omapoo badoboso, ama teme, Godeeye yo see epedee niyo egee do mi hamapoo sibe, diso. ⁵ Esemе Godeeye mi hamapoo Eibalaham mapoo mi su pepooko tenele. Esino Godeeye Eibalaham bolo osoloso amawe dibolo oso hamamee mi hagee talai maga to takoloso magooso. Biame omapoo Eibalaham yo holo soomagelega badebeiso. ⁶ Osoloso Godeeye yimapoo egeesee takaso, ‘Namawe dio oso mi hee mapoo dilesa odoo soo masi dabalaiso. Egeeseega mosobia odoo oso namawe dimapoo tou nei mauwe wulayo talaiso. Osoloso di-ayo dala ma kulodu dobolone dugo 400 pagalaiso. ⁷ Esino namawe dimapoo dala egee tenemolo odoo dimapoo ayo nei dala tenelaiso.

7:2: Gen 11:31; 12:1   **7:5:** Gen 12:7; 15:18; 17:8   **7:6:** Gen 15:13-14; Exo 12:40   **7:7:** Exo 3:12

Egeeseega namawe diayo mi egee poogoloso see hamapoo sibilesa, amapoo goomoga tenelone mo hu dokodoo poudileiso,' diso. ⁸ Osoloso Godeeye Eibalaham dio to takoloso magolone egeese takaso, 'Ayo nobolo osoloso namawe dio eyo Godee doloso badolone, nima koola hamapoo badalaiso. Osoloso niyo amapoo tei too goo ee eligilone nibolo, osoloso nowolo dibolo, osoloso namawe dio susuga hamamee soolooga magalai sabolo, kolo kookoolone dabalaiso,' diso. Esem Eibalahameeye giso holo Aisek soomageme, biame 8 poogoloso kolo kooso. Osoloso hamamee Aisekeeye giso holo Yekob soomageme, kolo kooso. Osoloso Yekob sabolo owolo giso holo 12 susuga kolo kookooso. Esiga Yekobowo owolo 12 odo hagoso ibada bala 12 eyo bei ka moloso.

⁹ Esino Yekobowo owolo susuga hagoso dibada omolo Yosep mapoo diya kweliso. Egeeseelone dibada omolo Yosep yo Isipi odo mapoo ido dilesa neiso talame teneeso. Yayo mi omapoo dilesa, nei mauwe tou toowa wulayo tolone badalame. Esino Godee yibolo badolone, ¹⁰ dala goo ma kuloduga yo medee pidiliso. Osoloso Godeeye Yosep mapoo goo goolee tekepo teneeso. Esem Isipi odoowo wiligi odo taba oso goo hagee ogoloso, Yosep mapoo diya goomogaso. Esem Yosep mapoo egeese takaso, 'Nayo ama hemi tou tolone badolone, Isipi mi toowa nayo gibadalaiso. Osoloso mo moso sabolo nayo gibadalaiso,' diso.

7:8: Gen 17:9-14; 21:4

7:9: Gen 37:11, 26-28; 39:1-3, 21-23

7:10: Gen 41:37-44

¹¹ Osoloso hamamee Isipi mi sabolo, ibada amawe diayo debei Keinen mi sabolo, mapoo osoko pa toowa biame oso nei mauwe poogooso. Esemé odoo omapoo debeli oso dala ma kulodu debeiso. Osoloso ibada amawe sabolo nei mauwe debeiso. ¹² Esino Yekobeeye Isipi mi mapoo nei melee goo ee duloso, owolo diayo nei ee neiso talame diye diso. Esemé diayo dileso nei toloso sibadeeso. ¹³ Nei diayo tosi-badee mauwe poogoome, see Isipi mi mapoo nei abo talame diyadeeso. Diba dileso nei talame doboome, Yosep yimapoo pelebada goo ee yayo emei dimapoo woola takaso. Esemé Isipi wiligi odoo taba oso Yosepeeye soosoo eyo goo gooleedooso. ¹⁴ Esemé Yosepeeye ama sabolo, o soosoo sabolo, Isipi mi mapoo sibilesa dabalame to teneeso. Esemé diba Yosepeeye to egeese taka duloso, diba susuga 75 odoo oso Isipi mi mapoo sibadeeso. ¹⁵ Esemé Yekobowo owolo dio Isipi mi mapoo dileso dobolone, yibolo, osoloso owolo dibolo mi omapoo wediaso. ¹⁶ Hamamee diba wedime, dibada su Sekem mi mapoo midoosalame todiyadeeso. Midoo wulu ou hagee daga hoogoo Eibalahameeye Hamolowo owolo mapoo neiso tooso.

¹⁷ Dugo bei poogoloso hamamee ibada amawe dio oso Isipi mi mapoo bei moodooso. Esemé biame omapoo Godeeye Keinen mi Eibalaham mapoo, osoloso amawe dimapoo tenelaiso, doloso to takoloso magoo biame oso koola simiso.

7:11: Gen 41:54; 42:1-2   **7:13:** Gen 45:1-4, 16   **7:14:** Gen 45:9-11; 46:27   **7:15:** Gen 46:1-7; 49:33   **7:16:** Gen 23:2-20; 33:19; Josh 24:32   **7:17:** Exo 1:7-8

¹⁸ Esiga wiligi odoo taba dia, Yosepeeyo goo gooleedele poogoo odoo oso Isipi mi ee gibadebeiso. ¹⁹ Wiligi odoo taba hagoso ibada amawe dio diya gowoolone, dimapoo kukulone dala tenelone badebeiso. Osoloso yayo to kitulugu sabolo pupulone, ibada amawe dia holope gie soolooga magoo susuga ee wedilame, peegoo maloso peegee diso.

²⁰ Egeeseelone debei biame omapoo, Isalael sobo hedebe oso giso holo mudu medee tekepo soomagooso, o hu Moses. Osoloso a bakadio hedebe di ma kulodu ama dio owee dio oso dibada moso kulodu mada gibadebeiso.

²¹ Osoloso a bakadio hedebe di poogoloso holope peegoo magooso. Esemme Isipi wiligi odoo taba eyo owolo sobo holo oso holope ogoloso, yayo maduloso, owolo doloso mosopoo madio dileso pooposo. ²² Esemme Moses kauwume, Isipi odoo oso yimapoo sukulu goo goolee tekepo eligiso. Osoloso yayo to taka sabolo, tou too sabolo, kitulugu toowa tomo sileeso.

²³ Osoloso Moses dugo 40 poogoloso badolone, yayo o odoo Isalael odoo ee agalame dilame gooleeso. ²⁴ Yayo dulone egeino Isipi odoo heeso Isalael odoo hee woomelee ogoloso, yayo nei Isipi odoo hee wooloomaso. ²⁵ Osoloso Moseseeye egeesee gooleeso, 'Isalael odoo oso goolee, ayo diba dala ma kuloduga peegoo gilimado dilame, Godeeye a dimapoo ka sibeye di doo,' dee gooleeso. Esino Isalael odoo oso goo ee gooleedele. ²⁶ Biame hee mapoo Moseseeye

Isalael odoo bakadio biliga molome egeiso. Esememe yayo diba biliga melee hamaga takalame hodu dileso, egeesee takaso, ‘Emegei, niba kasi maga ka biliga malala? Niba soosoo hedebe,’ diso.

²⁷ Esememe odoo hee emegei woomelee oso Moses halaga buguloso egeesee takaso, ‘No ibada wiligi tabayo, osoloso goo midili odoowo?’ ²⁸ Nayo eiyo Isipi odoo hee wooloomaso. Esiga nayo a wooloomalame ka sala?’ diso. ²⁹ Esememe Mosese-eye to ee duloso obulone, Isipi mi maga see Midiyan mi mapoo pulo diso. Osoloso Midiyan mi omapoo odoo soo masi badolone sobo huloso, giso holo bakadio soolooga magooso.

³⁰⁻³¹ Moses Midiyan mi mapoo dileso dugo 40 poogoloso badolone, see Sainai mubi esia kumoo miwe poogoo mi mapoo silone egeino, homo su deiyepo o du douso nadelega dou omapoo paiya molome ogoloso howoodooso. Esino dou paiya oma kulodu Godeeyo momaiye oso tebidi egeiso. Esememe Moses yo dou paiya mapoo agalame hodu dimeleeno, Godeeye yimapoo egeesee takaso, ³² ‘A namawe dio Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob dibada Godee oso,’ diso. Esememe Moses ebia sabolo kikiligolone see tobu egele poogooso.

³³ Esiga kitulugu Godeeye see yimapoo egeesee takaso, ‘Mi nayo taba egee molo tei mi. Esiga nee homo bi ka egee tiga magee. ³⁴ Ayo mo odoo susuga oso Isipi mi mapoo dobolone dala egee tomolo, ayo egeiso. Osoloso diayo dala ma kulodu dobolone pupusiga melee ayo duso. Esiga ayo

diba Isipi mi maga gilimadoloso peegoo dilame ka simi. Esiga no epedee Isipi mi mapoo see wedi di,' diso.

³⁵ Esiga Moses hagee daga Isalael odoo oso gowoolone egeesee takaso, 'No ibada wiligi tabayo, osoloso goo midili odoowo?' diso. Esino Godeeye Moses hedebe yo hesiaso, yayo Isalael odoowo wiligi odoo toboloso badolone, diba dala ma kuloduga gilimadoloso peegoo dilame. Esiga homo deiyepo o du douso nadelega paiya molone, Godeeyo momaiye oso goo hagee takaso.

³⁶ Osoloso Moseeseye o odoo Isipi mi maga gilimadoloso peegoo dilame, yayo goo toowa mudu opusomo opusomo di Isipi mi mapoo, osoloso Abei Bige mapoo moodoogaso. Esemeyo yayo o odoo Isalael odoo gilimadoloso Isipi mi maga peegoo diso. Osoloso yayo miwe poogoo mi mapoo o odoo gilimadoloso dugo 40 ma kulodu silone goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo sileeso.

³⁷ Osoloso Moses hedebe hagoso o odoo Isalael odoo dimapoo egeesee takaso, 'Godeeye niba ee gooleebugulone, nima kuloduga o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo a egeesi masi hesileiso,' diso. ³⁸ Esiga Moses hedebe hagoso ibada amawe dio Isalael odoo sabolo, miwe poogoo mi mapoo silone, yayo Sainai mubi dokodoo peleso badoboome, Godeeyo momaiye oso yibolo to kolone yimapoo gie badeli to imapoo tenelame teneso.

³⁹ Esino ibada amawe dio oso Moseseeyo to mapoo gowoolone, o to mapoo mesile. Esem diba Isipi mi mapoo wedi dilame goomogaso. ⁴⁰ Osoloso Moses Sainai mubi dokodoo osee bado-boome, odoosusuga oso Moseseeyo emei Elon mapoo egeesee takaso, ‘Moseseeye iba Isipi mi maga gilimado simiso. Esino Moseseeye di, iba gooleedele. Esiga iba ee gilimado dilei godee masi deeso moodee,’ diso. ⁴¹ Esem biame omapoo Isalael odoososo gamenee godee bulumakau pe be masi dadabayo moodooso. Osoloso diayo gameenee godee omapoo goomogolone, o hu dokodoo poudalame gala hu wooloogaso. ⁴² Esiga Godeeye goo hagee ogoloso dimapoo miligi piaso. Esem diba kei ma dokodoo bi egee molo, a, osoko, osoloso giwo, omapoo godee masi goomogolone doboome, Godeeye diba hamaga takele. Esiga goo hagee Godeeyo to oso booka mapoo taka Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoososo heeso booka maga egeesee hoguguso:

‘Isalael odoososo, niba dui!

Niyo miwe poogoo mi mapoo dugo 40 ma kulodu silesibilone,
 amapoo emegei di bi sabolo gala hu sabolo wooloso teneliso?

Haye! Esino niyo gamenee godee mapoo teneliso.

⁴³ Esiga niba tei moso dugoso tegei ee imadoloso silesibiliso.
 Osoloso niyo moso oma kulodu goomoga poudili ee amapoo goomoga koo poudili.

Esino niyo deeso moodoo gamenee godee Moloko sabolo Lepad godeeyo giwo sabolo omapoo goomoga poudiliso.

Esiga niba ayo nibada midee hamaga see mi eli sage Babilon mi hodiokoo hasiso bigileiso,' diso.

⁴⁴ Esiga tei moso dugoso tegei hagee Godeeye Moses mapoo eligilone egeese tege diso. Esem ebebeeyo Godeeyo to ee dodolone, moso hagee tegeiso. Osoloso ibada amawe diayo miwe poo-goo mi mapoo moso hagee imado silesibulone, 'Godeeye ibolo badoso,' deliso. ⁴⁵ Esem dugo abo poogoloso hamamee see Yoswaye ibada amawe dio gilimadoloso mi hagee talame silone, tei moso hagee sabolo imado sibadeeso. Esem Godeeye ibada amawe dio ee pidilone, mibia odoo susuga ee mi hamaga peegoo hasiso buguso. Osoloso diayo mi hamapoo tei moso dugoso tegei ee toloso dobolone, wiligi odoo taba Deibidiyo biame mapoo peledabaso. ⁴⁶ Esem Godeeye Deibidi mapoo goomogaso. Esem Deibidiye tei moso Godee eyo badalame tei moso dia tegelame woosaso. ⁴⁷ Esino tei moso dia egee yayo tegele. Owolo Solomonoye tegei.

⁴⁸ Esino ibada Godee kitulugu toowa ebebeeyo deeso tegei moso oma kulodu koo badeli. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso Godeeyo goo maga egeese takaso,

⁴⁹ 'Godeeye egeese takooso:

Kei mi mapoo ayo badolone ka gibadoso.

7:45: Josh 3:14-17

7:46: 2Sam 7:1-16

7:47: 1Ki 6:1-38

7:49: Isa 66:1-2

Osoloso mi toowa hagee ayo mo homoso
kokusoloso ka tobudoso.

Esiga niyo moso togoga, ayo moso omapoo
badalai koo tebili.

Osoloso niyo ayo badeli moso ee tegelai koo
tebili.

⁵⁰ Ayo mi toowa sabolo, kei mi sabolo, osoloso bi
susuga sabolo moodooso,' diso."

⁵¹ Osoloso Sitibeneeye o to hamameedee see
wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, "Niba
koo mesili odoo. Osoloso nibada sooloo ma
kulodu tei too goo mauwe. Esiga niba Godeeyo
to mapoo koo duli. Osoloso namawe dio Dio
Tei oso eligi goo ee gowoolone poogooso. Esiga
niyo see egeeseeone, Dio Tei oso eligi goo ee
gowoolone poogooso. ⁵² Osoloso namawe di-
ayo Dio Tei oso eligi gowoolone, Godee maga
to toloso kokodo takomo silesibili odoo susuga
mapoo dala teneeso. Esiga Godee maga to toloso
kokodo takomo silesibili odoo aboso egeesee
takaso, 'Odo tekepo Keliso hamamee sibileiso,'
diso. Esemame namawe dio oso diba piliguso. Egeesi
ma kulodu odoo tekepo Keliso simiso. Esino niyo
gowoolone yo tiasoloso wooloomaso. ⁵³ Osoloso
daga hoogoo Godeeyo momaiye oso Godeeyo tei
magoo nimapoo olo teneme, niyo omapoo mesi-
lega poogooso," diso.

Sitiben woolooma goo

⁵⁴ Esemame wiligi odoo tebisa oso Sitibeneeye
to duloso, diya komonolone, dibada mei diya
kumudooso. ⁵⁵ Esemame Sitibeneeye Dio Tei oso

kitulugu toloso badolone, kei mi ma dokodoo egeino, Godeeyo gadeebugu kitulugu toowa ma kulodu Yesu Godeeyo dee deede dokolo mapoo tobudume egeiso. ⁵⁶ Esemе yayo wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, “Ege! A kei mi yamagoloso Odoo Holo Godeeyo dee deede dokolo mapoo tobudo ogoso,” diso.

⁵⁷ Esemе odoo susuga oso Sitibeneeyo to ee dulei gowoolone neligidi agadiga sabolo, dibada dulu toobooga doloso sibilesi Sitiben tooso.

⁵⁸ Osoloso diayo Sitiben mosobia oma kuloduga peegoo ido dilesi badoboome, yoso enigilame bei mooloogooso. Osoloso Sitibeneeyo goo mapoo gamenee takeli odoo abo oso dibada kekeisu dugo tigadoloso, odoo giekauwa, Solowo homo beiyomoo tigamagooso.

⁵⁹ Odoo susuga oso yimapoo yoso enigime, Sitibeneeye Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Lodee Yesu, mo dio nayo te,” diso.

⁶⁰ Diayo yoso enigime, yo mi mapoo ebiso tugusaloso badolone, toso neligidi takolone egeesee takaso, “Lodee, dibada goo tokenee hagee hapoloso boobado bigi!” diso. Sitiben to hagee takoloso taso.

8

¹⁻³ Solo omapoo tobudulone Sitiben yoso enigaloso wooloomalame odoo dimapoo goomoga goo takeme, yo wooloomaso. Esemе tei telaga odoo abo oso sibilesi Sitibeneeyo su midoosoloso diya pupusigaso.

*Edebeeyo tei telaga
odoo dimapoo gowe*

Eseme Sitiben woolooma biame omapoo Yelusalem mapoo debeli tei telaga odoo mapoo odoo susuga oso gowoolone, dimapoo dala tenelame bei mooloogooso. Eseme Soloye moso susuga mapoo peleso tei telaga odoo, giso sabolo, sobo sabolo, toloso neliga moso mapoo huyaseliso. Eseme tei telaga odoo susuga oso Yelusalem maga kukulo dulone, mi pepooko abo susuga mapoo Yudiya mi mapoo osoloso Samaliya mi ma kulodu diyadeeso. Esino hedebe diye di odoo susuga Yelusalem mapoo debeiso.

*Pilipiye Samaliya mi mapoo
Godeeyo to taka*

⁴ Esiga tei telaga odoo susuga oso Yelusalem maga kukulo dileso, mi pepooko opusomo opusomo di mapoo to tekepo takolone, Kelisowo goo takagamo silesibiliso. ⁵ Osoloso Pilipiye Samaliya mi toowa ee ma kulodu Sebasete mi mapoo dileso peledoboloso, Kelisowo goo odoo susuga mapoo takaso. ⁶ Eseme Pilipiye to tekepo Kelisowo goo takolone, goo opusomo opusomo di moodoogamo silee diayo ogoloso, odoo susuga oso o to medee duso. ⁷ Osoloso odoo susuga mooloogoodoo oma kulodu bo holo odoo ma kulodu paladee, Pilipiye peegoo hasiso buguso. Eseme bo holo oso neligidi googa sabolo peegoo galagadiso. Osoloso odoo su kakawa poogoo sabolo, kido tigidiba sabolo, tekepo moodoogaso. ⁸ Eseme Sebasete mi oma kulodu odoo susuga oso goomoga toowa meleeso.

⁹⁻¹¹ Esino Sebasete mi ma kulodu odoo googoo gooleedoo badebeiso, o hu Saimon. Esiga yayo biame susuga o googoo oso goo toowa opusomo opusomo di moodoogamo siloga, Samaliya mi toowa mapoo debeli odoo susuga oso ogoloso howoogadeliso. Egeeseelone yayo goolee, eyo nediliyo yo tekepo doloso, suwa peliso. Osoloso odoo susuga, hu toowa too odoo sabolo osoloso goo mauwe odoo sabolo oso, yayo goo opusomo opusomo di moodoo ogoloso, o to mapoo medee duloso tei tooso. Osoloso diayo egeesee takaso, “Odoo hagee Godee masi osoloso o hu Kitulugu Toowa,” diso. ¹² Esino Pilipiye to tekepo takolone, Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo sabolo, Yesu Kelisowo goo sabolo, taka duloso, to omapoo tei teme, giso sabolo, sobo sabolo, howo ogusigaso. ¹³ Osoloso Saimoneeye Pilipiyo to mapoo tei toloso howo oluguloso, Pilipi bolo sileeso. Osoloso yayo yibolo silone, Pilipiye goo toowa opusomo opusomo di moodoogamo silee ogoloso, diya howoodooso.

¹⁴ Esemе Yelusalem mi mapoo diye di odoo oso Samaliya odoo oso Godeeyo to duloso tei too goo ee duloso, Pita dio Yonee dio Samaliya tei telaga odoo dimapoo diye, diso. ¹⁵⁻¹⁷ Esino Samaliya mi toowa ee ma kulodu Sebasete mi mapoo debeli tei telaga odoo oso Lodee Yesuwo hu maga howo ogusigaloso, debei odoo omapoo Dio Tei oso dimapoo meledebelega debeiso. Esemе Pita dio Yonee dio Sebasete mi mapoo sibilesa, tei telaga odoo mapoo dibada deeso sigolone, Godee mapoo takeme, Dio Tei oso dimapoo meledabaso.

¹⁸ Esemе Saimoneeye goo hagee ogoloso, diye di odoo dimapoo molee ayo tosimi ee tenelame goolone, ¹⁹ egeesee takaso, “A goomogo, mo deeso odoo mapoo sigolone, Godee mapoo takooga, Dio Tei oso dimapoo ka meledoboo dalame. Niyo kitulugu egee tomo silesibo amapoo tenee,” diso.

²⁰ Esino Pitaye yimapoo egeesee takaso, “No nee molee sabolo Dou mi mapoo dileiso. Bei, Godeeye emegei di bi maga Dio Tei wulayo hagee tenemolo, nayo see moleeso talai diso.

²¹ Osoloso no ibolo Godeeyo tou hodobo talai koo tobuo. Bei, Godeeyo howo woola nee goo goolee egee diya tokenee. ²² Esiga no epedee nayo tokenee goolee omaga mudu opusomo doloso Godee mapoo takee. Egeeseega nayo tokenee egee goolee molo, yayo hapoloso boobado bigilei malaiso,” diso. ²³ Esemе Pitaye Saimon mapoo see egeesee takaso, “Ayo ogoso, nee sooloo ma kulodu emegei heiga toowa molone, goo tokenee mapoo hamamee dodomo siliso,” diso.

²⁴ Esiga Saimoneeye obulone see Pita dio Yonee dio dimapoo egeesee takaso, “A goomogo, niyo a Godee mapoo takee, bei niyo taka goo oso amapoo peledеbelega pagalame,” diso.

²⁵ Osoloso hamamee Pita dio Yonee dio oso Yesu sabolo silee goo ee odoo susuga mapoo takoloso, see Yelusalem mapoo dulone, Samaliya ma kulodu mibia pepooko abo mapoo to tekepo takomo diso.

*Itiyopiya odoo Pilipiye
howo olugu goo*

²⁶ Biame heeso Godeeyo momaiye oso Pilipi mapoo egeesee takaso, “No toboloso Yelusalem maga Gasa mi mapoo dili eli omapoo di. Eli egee osoko sibili deedee dokolo mapoo miwe poogoo mi mapoo moloso,” diso. ²⁷⁻²⁸ Esem Pilipiye toboloso dulone eli domopoo egeino, Itiyopiya wiligi odoo hee, Itiyopiya mi eyo wiligi taba sobo Kandake* eyo molee gibadeli odoo egeiso. Yo Yelusalem mapoo Godeeyo hu dokodoo poudalame di oso see wedi sibulone, talaka masi, esino hosee be omapoo bagagoloso, hosee be oso gisibamo dimolome mapoo buloso, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka hesigamo sibumeleeso. ²⁹ Esem Dio Tei oso Pilipi mapoo egeesee takaso, “No dileso odoo koola omapoo tebee,” diso.

³⁰ Esem Pilipiye odoo hee yima koola omapoo hoguo sibilesa tobudulone duno, odoo yayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka hesigamelee duso. Esem Pilipiye yimapoo egeesee woosaso, “Nayo egee hesigamolo goo eyo bei no gooleedoosomo?”

³¹ Esino odoo yayo yimapoo nei egeesee takaso, “Haye, oposusu eyo bei a gooleede. Bei, ede-beeyo oposusu hagee eyo bei amapoo koo eligili.” Osoloso yayo Pilipi mapoo egeesee takaso, “No talaka masi ma dokodoo peledoboloso ama hodi-okooga bilei sibe,” diso. Esem yo peledoboloso biaso.

---

* **8:27-28:** Kandake to eyo bei egeesi moloso. Itiyopiya odoo dia toso wiligi taba sobo dolone ka takeli.

³² Esiga odoo yayo badolone Godeeyo to hogugu hesigamelee hagoso:

“Yo sipi be hu wooloomalame ido dili egeesi masi ido diso.

Yo sipi be hu masi o too edebeeyo kooga, to mauwe tabameli egeesi masi, edebeeyo yimapoo dala teneme, dimapoo hamaga takele.

³³ Edebeeyo yo manolone yo pepooko dolone, o goo medee hooda midile.

Edebeeyo o amawe dio eyo goo oposisileime.

Bei, yo amawe dio mauwe.

Osoloso edebeeyo yo wooloomaso, esiga yo mi toowa hamapoo holo soomagele,” diso.

³⁴ Esemé Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo egeesee woosaso, “Amapoo takee, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hagoso agamo goo takoolo? Eyo nediliyo o goo takoolo, o odoo heeyo goo takoolo?” diso. ³⁵ Osoloso Pilipiye, odoo yayo Godeeyo to hesigamelee eyo bei yimapoo takolone bei mooloogoolone, to tekepo Yesuwo goo sabolo takaso.

³⁶ Osoloso obakadio eli domopooga dulone, howo tolobo mapoo peledabaso. Esemé Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo egeesee takaso, “No ege! Howo tolobo bou hagoso. Nayo a howo olugulei soowayo?” diso. ³⁷ [Esemé Pilipiye nei egeesee takaso, “Nee sooloo ma kulodu tei too mologa, no howo olugulei soowa,” diso. Osoloso Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo nei egeesee takaso, “Ayo Yesu Keliso ee Godeeyo owolo doloso yimapoo

tei toso,” diso.]*³⁸ Eseme Itiyopiya odoo oso talaka masi hosee be mapoo bagagoloso ido dili odoo mapoo egeesee takaso, “Talaka masi omapoo kookoodebee,” diso. Eseme obakadio howo tolobo omapoo meilesa, Pilipiye Itiyopiya odoo howo oluguso.³⁹⁻⁴⁰ Osoloso diba howo tolobo maga mubi dokodoo peledoboome, Dio Tei oso Pilipi toloso mi eli sage Asotus mapoo holoogooso. Eseme Itiyopiya odoo oso yo see egele poogooso. Eseme yo Godee mapoo tei tooga, yayo dulone goomoga sabolo o mi mapoo diso. Esino Pilipiye Asotus mi mapoo peledoboloso, to tekepo Yesuwo goo takoloso, see Kasaliya mi mapoo dulone, mi pepooko abo mapoo takomo diso.

9

Yesuye Solo mapoo peledaba goo

¹⁻² Osoloso biame omapoo Soloye Yelusalem mapoo badolone, tei telaga odoo dimapoo komonolone heiga toowa molone, “diba piligileiso”, diso. Egeeseelone yayo Damasko mi mapoo tei telaga odoo, giso sabolo, sobo sabolo, diba dee tiso tegisaloso Yelusalem mapoo iyado sibilame tei moso wiligi odoo taba agalame diso. Eseme tei moso wiligi odoo taba oso peipa mapoo to hogugulone egeesee hoguguso, “To hogugu hagee namapoo kitulugu teneeso, nayo Damasko mi mapoo dilesa, Yesu mapoo tei telaga

---

* **8:37:** To hagee odoo abo oso taka Lukaye hogugu, dee takeliso. Esino odoo bei oso taka Lukaye hogugule, dee takeliso. **8:39-40:** Diye 21:8 **9:1-2:** Diye 8:3

odoo susuga talame. Esiga no Damasko mi mapoo dileso, Yu odoowo howo gisili moso wiligi odoo tebisa dimapoo to hogugu peipa hagee tenee,” diso. ³ Esemе Soloye odoo abo oso kitulugu toloso Damasko mi mapoo debeli tei telaga odoo susuga talame diso. Esemе diba Damasko mi koola mapoo peledabalame dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu oso sibilesо Solo tooso. ⁴ Esemе Solo yo mi mapoo homodobuloso molone, to taka duno, to oso yimapoo egeesee takaso, “Solo, Solo, bei kasi maga nayo amapoo dala ka tenemalala?” diso.

⁵ Esemе Soloye woosaso, “Wiligi odoo, no ogumo?” diso.

Esemе to oso Solo mapoo egeesee takaso, “A Yesu, nayo tei telaga odoo dimapoo dala egee tenemolo amapoo tenemoloso. ⁶ Esiga no toboloso Damasko mi toowa ma kulodu di. Egeeseega mi omapoo badeli odoo hee oso nayo goo talai namapoo eligileiso,” diso.

⁷ Esemе odoo abo Solobolo diyadee oso goo hagee ogoloso, ebiga sabolo tebisamolone to takele poogooso. Bei, to taka diba duso, esino odoo tei egele poogooso. ⁸ Solo homodobia maga hogabuloso howo puo egeino, howo bakadio siliwe meleeso. Esemе yibolo diyadee odoo abo oso Damasko mi mapoo dulone, o dee mapoo toloso ido diso. ⁹ Solo howo bakadio siliwe molone Damasko mi mapoo dileso badolone, biame bakadio hedebe di eyo kulodu nei sabolo howo sabolo nelega badebeiso.

¹⁰ Esemе Damasko mi toowa ma kulodu tei too odoo hee badebeiso, o hu Ananayas. Biame

omapoo Lodeeye Ananayaseeyo howo opusomo doloso yimapoo egeesee takaso, “Ananayas!”

Eseme Ananayaseeye nei egeesee takaso, “Lodee, nayo egee takoo a duso,” diso.

¹¹ Eseme Lodeeye yimapoo egeesee takaso, “No toboloso eli hee, o hu Hooda omaga Yudaseeyo moso ma kulodu peleso, Talesas odoo, o hu Solo, yo agalame woose, bei yo amapoo takolone badoso. ¹² Bei, ayo o howo opusomo doloso, Ananayas nayo sibilesa nee deeso yo sigoga, o howo tekepo palame ka eliga,” diso.

¹³ Eseme Ananayaseeye egeesee takaso, “Esino Lodee, odoo susuga oso odoo hagee eyo o goo amapoo oposususo. Osoloso a gooleedooso, yayo Yelusalem mapoo Godeeyo odoo mapoo dala teneli. ¹⁴ Esiga tei moso wiligi odoo tebisa oso yimapoo kitulugu teneme, Damasko mi hamapoo dobolone, Yesu namapoo tei telagali odoo susuga iyadoloso see Yelusalem mapoo iyado diyadeeso,” diso.

¹⁵ Esino Lodeeye Ananayas mapoo egeesee takaso, “Di, bei ayo Solo yo mo tou talame yo hesiaso. Osoloso Yu odoonee susuga sabolo, osoloso dibada wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo susuga mapoo mo goo woola yilige bigileiso.

¹⁶ Osoloso yayo amapoo tei too maga dala toowa talai goo ee ayo yimapoo eligileiso,” diso.

¹⁷ Eseme Ananayaseeye dileso Yudaseeyo moso kulodu peleso, Solo mapoo o deeso sigolone egeesee takaso, “Mo odoo, Solo, nayo eli domopooga sibulone, Lodee Yesu egei yayo a diye

diso. Osoloso yayo nee howo tekepo poloso Dio Tei namapoo meledabalaiso,” diso. ¹⁸ Biame omapoo di bee masi oso Solowo howo maga homodobume, o howo tekepo paso. Esememe Ananayaseeye yo howomoo ido meilesa, howo oluguso. ¹⁹ Osoloso Solo nei naloso kitulugu tooso.

Esememe biame abo ma kulodu Soloye tei telaga odoo abo sabolo Damasko mi mapoo debeiso.

*Soloye Damasko mi mapoo
to tekepo Yesuwo goo taka*

²⁰ Biame olo omapoo yayo Yu odoowo howo gisili moso tegei ma kulodu gapeleso, to tekepo Yesuwo goo takolone bei mooloogoolone egeesee takaso, “Yesu Godeeyo owolo oso,” diso. ²¹ Esiga odoo susuga to hagee dulugaloso howoodolone egeesee takaso, “Odoo hagoso daga Yelusalem mapoo badolone, odoo susuga oso Yesu mapoo tei telagaga, yayo dimapoo dala teneloso piligiliso. Esiga tei moso wiligi odoo tebisa oso yo diye deme, tei telaga odoo susuga ee yayo iyadoloso Yelusalem mapoo dilame ka simidoo,” diso. ²² Esememe Soloye Godeeyo to takalame, Godeeye yimapoo kitulugu tenee oso diya toowa diso. Esememe yayo Yesu Godeeye hudi magoo Keliso oso doloso dimapoo eligiga, Yu odoo susuga Damasko mi mapoo debeli oso to nei takalai gooleedele pegeliso.

²³ Osoloso biame bei poogoloso hamamee, Yu odoo oso Solo wooloomalame to mousu. ²⁴ Osoloso diayo mosobia pee beelee eyo osulu

miyopoo tebisamolone, Solo toloso wooloomalame biame susuga sabolo gesi susuga sabolo gidebeiso. Esino edebeeyo yimapoo sibilesa goo hagee takeme, yo duso. ²⁵ Esem Solo o odoo abo oso yo pidilame yo pulo dilame, gesi hee mapoo yo wogai toowa ma kulodu husoloso beele dokodooga peegoo toosooso.

²⁶ Esem Solo Yelusalem mapoo pulo sibilesa, tei telaga odoo omapoo debei sabolo hedebe dalame seme, diayo yibolo ebiaso. Bei, Soloye Lodee mapoo tei too goo ee duloso, medee tei tele. ²⁷ Esino Banabaseeye yo pidilone diye di odoo mapoo Solo ido dilesa egeese takaso, “Solo Damasko eli domopooga dimolome omapoo Lodeeye peledoboloso yimapoo to keiso. Esem Soloye yimapoo tei toloso Damasko mi mapoo kitulugu sabolo Godeeyo to Yesu Kelisowo goo takalai ebile,” diso. ²⁸ Esem Soloye tei telaga odoo sabolo Yelusalem mapoo badolone, odoobolo ebilega, Lodee Yesuwo goo diya kitulugu sabolo mi ee ma kulodu takomo sileeso. ²⁹ Egeeseelone, Guliki dia to keli Yu odoo sabolo Yesuwo goo maga Soloye dimapoo toso agadigeliso. Eseega diayo yo wooloomalame gweliso. ³⁰ Osoloso tei telaga odoo oso goo hagee duloso, Solo ido dilesa Kasaliya mi mapoo peledabaso. Osoloso see abaga o middee Talesas mapoo diye diso.

³¹ Esem Yudiya, Gelili, osoloso Samaliya mi bakadio hedebe di hageeyo kulodu mi susuga mapoo tei tele poogoo odoo oso tei telaga odoo

mapoo dala teneli goo oso mauwe poogoome, dibada tei too toowa diso. Egeeseelone diba Lodee Yesu mapoo mesilone Dio Tei oso pidi goo sabolo badolone tei too odoo bei moodooso.

Pitaye Ainiyas tekepo moodoo goo

³² Pitaye Yu odoowo mi susuga mapoo silone, Godeeyo odoo mapoo Godeeyo to oso pidimo siliso. Egeeseemo silone, Godeeyo odoo abo Lida mi mapoo debeli odoo mapoo dileso peledabaso.

³³ Osoloso mi omapoo egeino, odoo su kakawa poogoo, o hu Ainiyas, o kida mapoo teleme egeiso. Yo su kakawoloso dugo 8 ma kulodu biame susuga tiameliso.

³⁴ Esino Pitaye yo ogoloso yimapoo egeese takaso, “Ainiyas, Yesu Kelisoye no epedee tekepo poso. Esiga no toboloso nee kida booloogee,” diso. Esem biame omapoo Ainiyas tekepo poloso tabaso. ³⁵ Osoloso Lida mi mapoo debeli odoo sabolo Salon mi kubo mapoo debeli odoo sabolo oso odoo su kakawa poogoo tekepo poloso silee ogoloso, diayo Lodee Yesu mapoo tei telagaso.

Pitaye Tabita tekepo moodoo

³⁶ Esino Yopa mi mapoo tei too sobo badebeiso, o hu Tabita (o hu hee Guliki toso hedi Dokas). Yayo odoo abo pidimo silone, emegei bi mauwe odoo sabolo diya pidimo siliso.

³⁷ Esino Pita Lida mi mapoo osee badoboome, Tabita paiye toloso taso. Esem o odoo oso o su howo sauwudoloso moso egi doko tegei ma kulodu debi pooba goopoogoo mapoo magooso. ³⁸ Esino Lida mi egee Yopa mi maga haga hoogoonee. Esem tei telaga odoo Yopa mi mapoo debeli odoo oso Pita

Lida mi mapoo badoso doloso odo bakadio oso Pita takalame diye diso. Esem diayo Pita sibilame egeese takaso, “Pita, no ibada mi mapoo saga sibe!” diso.

³⁹ Esem Pita dibolo diso. Osoloso yo Yopa mi mapoo peledoboome, diayo Pita yo soboso tamelee debi dokodoo pooba mapoo ido palaso. Moso oma kulodu sobo bau susuga pupusiga melee oso, Pita ogoloso yimapoo Tabitaye telega silone dugo dusa eligiso.

⁴⁰ Esino Pitaye sobo bau sabolo, osoloso odo abo sabolo peegoo di doloso, ebiso miyomoo tugusaloso badolone Godee mapoo takaso. Yayo takoloso, sobo ta mapoo bidibuguloso yimapoo bolone egeese takaso, “Tabita, no tebee,” diso. Esem Tabita howo puo ogoloso, Pita ogoloso hogabiaso. ⁴¹ Esem Pitaye yo pidilone, o dee mapoo toloso tebidiso. Osoloso tei telaga odo sobo bau sabolo, osoloso odo abo sabolo gili-madoloso, Tabita tekepo poloso badebei dimapoo eligiso. ⁴² Esem Yopa mi mapoo debeli odo oso goo hagee duloso, Lodee mapoo tei telagaso. ⁴³ Esem Pitaye Yopa mi mapoo biame susuga badolone, gala kolo sabolo tou teli odo Sai-monobolo o mosopoo badebeiso.

10

Godeeye Yu odoonee Koneliyas mapoo to taka goo

¹ Kasaliya mi mapoo Loum ha teli odo mooloogoodoo meleeso. Mooloogoodoo hagee Itali mi toowa eyo mooloogoodoo oso. Esino

Koneliyas mooloogoodoo egee gibadeliso. ² Odo Koneliyas hagee Godeeye goomoga goo tomo silame goomegeliso. Osoloso Koneliyas yibolo osoloso o moso kulodu debeli odo susuga oso Godee mapoo mesiliso. Osoloso yayo bi mauwe odo mapoo biso pidilone, biame susuga ma kulodu Godee mapoo takolone badebeiso. ³ Osoloso biame hee habe mapoo Godeeye Koneliyaseeyo howo opusomo doloso, yayo Godeeyo momaiye tei egeiso. Osoloso momaiye oso sibilesa yimapoo egeese takaso, “Koneliyas!”

⁴ Esem Godeeyo momaiye Godeeyo momaiye mapoo ebia sabolo bolone egeese takaso, “Wiligi odo, nayo ogo goomogolo?” diso.

Esem Godeeyo momaiye oso yimapoo egeese takaso, “Nayo Godee mapoo takemelee goo ee yayo duso. Osoloso nayo bi mauwe odo pidimelee Godeeye ogoloso goomogoso. ⁵ Esiga nayo epedee odo abo Yopa mi mapoo diye, dee takee, diayo Saimon-Pita namapoo ido sibilame. ⁶ Yo gala kolo sabolo tou teli odo Saimonobolo o mosopoo badoso. O moso ee abei toowa palaga mapoo tegei moloso,” diso.

⁷ Osoloso Godeeyo momaiye oso yibolo to kemeleso dime, o tou teli odo bakadio sabolo, osoloso ha teli odo hee Godee mapoo tei teli odo sabolo gilimadooso. Ha teli odo hagee Koneliyas pidili. ⁸ Osoloso Koneliyaseeye Godeeyo momaiye oso yimapoo taka goo ee dimapoo takoloso see diba Yopa mi mapoo diyadee diso.

Pitaye howo opusomo di goo

⁹ Esemе diba Yopa mi mapoo dulone eli domopoo tiesaso. Osoloso mi hadobume dulone, osoko oo domo toboome, Yopa mi koola mapoo peledabalame dimeleeso. Osoloso biame omapoo Pitaye Godee mapoo takalame moso omu ma dokodoo palaso. ¹⁰ Esemе yayo Godee mapoo takolone badoboome, hodiaso. Esemе odoo abo oso o nei simolome, Godeeye o howo opusomo diso. ¹¹ Esemе yayo egeino, kei mi yamagoloso molome egeiso. Esemе kei ma dokodooga dugo masi eyo pee mapoo tiso bagagisaloso o mudugiyopaga mi mapoo kukoosoo molome egeiso. ¹² Dugo ee ma kulodu gala opusomo opusomo di susuga, homo bakadio bakadio di oso dili sabolo, osoloso beliyeso kolo dili sabolo, osoloso só egeiso. ¹³ Esemе kei ma dokodooga toso yimapoo egeesee takaso, “Pita, no gala susuga hagee ma kulodu nayo abo wooloso ne,” diso.

¹⁴ Esino Pitaye nei egeesee takaso, “Haye, Lodee, a gala egeesi koo nali. Bei, nayo gala egeesi na ne doloso daga hoogoo tei magooso. Esiga ayo gala abo wooloso nalaimе,” diso.

¹⁵ Esemе toso see nei egeesee takaso, “Godee, ayo bi susuga tekepo di, bi egee see nayo tokenee dee na takee,” diso.

¹⁶ Godeeye Pita mapoo gala susuga nalai tekepo doloso taka goo ee bakadio hedebe di takoloso dugo masi ee see kei ma dokodoo topeleso osugoboodooso.

¹⁷ Esemе Pitaye o howo opusomo doloso egei goo eyo bei ee goolone badoboome, Koneliyase-

eye diye di odoo oso sibilesu, Saimonowo moso beele osulu miyopoo tobudulone bameleeso. ¹⁸ Osoloso diayo egeese takaso, “Odo hee Saimon-Pita yo moso kulodu badolo?” diso.

¹⁹ Esino Pita yayo egei goo ee eyo bei goolone osee badoboome, Dio Tei oso yimapoo egeese takaso, “Pita, odoo bakadio hedebe di oso no esigamoloso. ²⁰ Esiga no toboloso miyomoo meilesu dibolo di, bei ayo diba no hamapoo esiamo sibe,” diso.

²¹ Esem Pitaye miyomoo meilesu dimapoo egeese takaso, “Niyo odoo egee esigamo silesibo odoo ee aso. Esiga niba hamapoo ogo talame ka sibadeeyo?” diso.

²² Esem diayo Pita mapoo nei egeese takaso, “Ibada wiligi odoo taba Konelias Loum ha teli odoo gibadeli odoo oso iba diye diso. Konelias yo Godeeye goomoga goo tomo silame goomegeliso, osoloso yo Godee mapoo mesiliso. Osoloso Yu odoo susuga oso yo tekepo deliso. Esiga Godeeyo momaiye oso sibilesu Konelias mapoo takolone, Pita nayo Konelias mapoo Godeeyo to takee, diso. Esiga iyo no Konelias mapoo ido dilame ka simi,” diso. ²³ Osoloso diayo goo hagee taka koodobuloso, Pitaye diba o mosopoo gesi hedebe omapoo tilame ido palaso.

Osoloso diba omapoo tiesaloso, mi biamome Konelias ee diye di odoo sabolo, tei telaga odoo abo Yopa mi mapoo debeli odoo sabolo Pita idoloso Yopa mi maga Kasaliya mi mapoo diyadeeso.

Pitaye Koneliyaseeyo moso kulodu Yu odoonee dimapoo Godeeyo to taka

²⁴ Diayo dileso eli domopoo tiesaloso biame hee oso Kasaliya mi mapoo dileso peledabaso. Konelias yo biame omapoo bolone, o soosoo susuga sabolo, o odoosoo susuga sabolo, gilimadoloso balaga meleeso. ²⁵ Esem Pitaye Koneliyaseeyo moso kulodu gasibume, Koneliyaseeye Pitayo homo beiyomoo ebiso miyomoo tugusaloso yimapoo goomogalame balaboo tiaso. ²⁶ Esino Pitaye Koneliyaseeyo dee mapoo toloso yo tobudulone egeesee takaso, “No tebee, nayo a toowa doloso amapoo na gauwe. Bei, a mosoowe odo,” diso.

²⁷ Osoloso Pita dio Konelias dio to komo moso kulodu gadulone egeino, odoosoo bei mooloogoodoo egeiso. ²⁸ Esem Pitaye Yu odoonee oso mooloogoodoloso debei ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba Yu odoosoo tei gooleedoosoo. Esiga Yu odoosoo oso Yu odoonee sabolo hedebe doloso goo tomo silei tei. Osoloso Yu odoosoo oso Yu odoonee dibada moso kulodu palai tei deliso. Esino Godeeye mo howo opusomo doloso amapoo egeesee eligiso, ‘Yu odoosoo ibolo osoloso Yu odoonee nibolo Godeeyo howo woola hedebe.’ Esiga ayo Yu odoonee maga Godeeyo howo woola odoosoo hee tokenee dee takalai koo tobuo. ²⁹ Esiga niyo a ime, ayo nimapoo sibilei gowelee. Esiga niyo a hamapoo sibe dee taka goo eyo bei amapoo takee,” diso.

³⁰ Esem Koneliyaseeye yimapoo nei egeesee takaso, “A biame bakadio hedebe di poogoloso bi-

ame hee habe mapoo moso kulodu Godee mapoo takolone badebeiso. Esemе haga booloogel-ega, odoo hee dugo heliye hohodi kaloso mo mudugiyopoo sibilesо tobudume egeiso. ³¹ Esemе yayo amapoo egeesee takaso, ‘Koneliyas nayo Godee mapoo takemelee goo ee yayo duso. Osoloso nayo bi mauwe odoo pidimelee Godeeye ogoloso goomogoso. ³² Esiga nayo epedee odoo abo Yopa mi mapoo diye, dee takee, diayo Saimon-Pita namapoo ido sibilame. Yo gala kolo sabolo tou teli odoo Saimonowo mosopoo badoso. O moso ee abei toowa palaga mapoo tegei moloso,’ diso. ³³ Esemе biame omapoo ayo odoo abo oso no hamapoo ido sibilame diye diso. Osoloso nayo hamapoo simi ogoloso a goomogo. Esiga iba hamapoo Godeeyo mudugiyopoo sibilesо mooloogoodoo hagee, to susuga Godeeye namapoo tenee goo ee imapoo takee dee taka, goo ee dulame ka sibadee,” diso.

³⁴ Esemе Pitaye to taka bei mooloogoolone egeesee takaso, “A epedee gooleedoso, Godeeye egei maga odoo susuga ma kulodu odoo heeso, odoo hee dagadi molo koo ogoso. ³⁵ Osoloso mi toowa hamapoo mi opusomo opusomo di ma kulodu edebeeyo Godeeye goomoga goo tomo silone, Godee mapoo mesimo silesibili odoo mapoo Godeeye goomegeliso. ³⁶ Esiga niba Godeeye Isalael odoo dimapoo to tekepo tenee goo ee niba duso. To tekepo ee hagoso, Yesu Kelisoye odoo susuga ma kulodu wiligi odoo toowa taba doloso badoso. Esiga Yesu Keliso maga

Godeebolo hedebe doloso mesiloso badeli goo ee imapoo teneeso. ³⁷ Osoloso Yonee odoo howo oluguli oso to takolone, odoo susuga dibada goo tokenee maga miligi pialoso howo ogusige, dee takoloso koodobume, Gelili maga bei mooloo-gooloso Yudiya mi toowa mapoo peledaba goo ee, niba olo gooleedooso. ³⁸ Osoloso Godeeye Yesu Nasalet odoo hesialoso yimapoo Dio Tei sabolo osoloso kitulugu sabolo tenee, niba gooleedooso. Bei, Godeeye biame susuga yo pidilone yibolo badolone, yayo Yu odoowo mi susuga mapoo silone, tekepo goo susuga moodoogamo sileeso. Osoloso Saiten oso gibadeli odoo susuga ee tekepo moodoogamo sileeso.

³⁹ Esiga diye di odoo, iba Yesuye Yelusalem mapoo osoloso Yu odoowo mi abo mapoo goo susuga hagee tomo silee, iyo egeiso. Osoloso Yelusalem mapoo debeli odoo oso Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso woolooma, iyo egeiso. ⁴⁰⁻⁴¹ Esino biame bakadio poogoloso see biame hee mapoo Godeeye Yesu ta maga hogadiso. Osoloso Yesu yo ta maga hogabuloso silone odoo susuga mapoo peledoboo dele. Esino hedebe Godeeye daga hoogoo iba hesialoso diye di odoo imapoo Yesuye ta maga hogabuloso peledoboo demeleeso. Esemе yayo hogabuloso silee ogoloso, iyo yibolo silesibulone, wo sabolo howo sabolo nolone silesibiso. ⁴² Esiga Yesuye imapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, ‘Niyo odoo susuga mapoo Godeeyo to tekepo

---

10:37: Mat 4:12-17   **10:38:** Mat 3:16; Luka 4:17-21   **10:40-41:** Diye 1:8; Luka 24:42-43   **10:42:** Diye 17:31; 1Pita 4:5

takomo silesibe diso. Osoloso Godeeye Yesu ayo odoo susuga wedia sabolo, osoloso mi toowa hamapoo hagee do sabolo, goo midileiso,' diso. ⁴³ Osoloso daga hoogoo Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo susuga oso goo hamapoo tei takoo diso. Edebeeyo Yesu mapoo tei toga, Godeeye Yesu maga o goo tokenee hapoloso boobado bigileiso," diso.

*Dio Tei oso Yu odoonee dimapoo
daga meledaba goo*

⁴⁴ Pita to osee takomolome, Dio Tei oso meileso Pitaye to takomolome dulugamelee odoo mapoo meledabaso. ⁴⁵⁻⁴⁶ Esemé Dio Tei oso kitulugu maga diayo to opusomo opusomo di ee keselone Godeeyo hu dokodoo poudooso. Esemé Yu odoo tei telaga Pitabolo sibadee oso goo hagee ogoloso diya howoogadooso. Bei, Godeeye Dio Tei Yu odoonee sabolo dimapoo teneeso.

Esemé Pitaye dimapoo egeesee takaso, ⁴⁷ "Bei, Godeeye Dio Tei imapoo tenee egee egeesi masi dimapoo ka teneeso. Esiga diayo howo olugulei edebeeyo hamaga takalaime," diso. ⁴⁸ Esemé Pitaye see egeesee takaso, "Niyo Yesu Keliso mapoo tei too goo ee eligilame, niba howo ogusige," diso. Osoloso diba howo ogusigaloso, diayo Pita biame abo mapoo dibolo hodobo bado-boso dilame goomogaso. Esemé Pitaye Yopa mapoo tei telaga odoo sabolo omapoo debeiso.

10:43: Isa 53:5-6; Jer 31:34; Diye 2:38   **10:44:** Diye 11:15; 15:8

10:45-46: Diye 2:4; 19:6   **10:48:** Diye 19:5

11

Pitaye Yu odoonee dia goo ee Yelusalem mapoo taka

¹ Diye di odo sabolo, tei telaga odo Yudiya mapoo debeli sabolo, oso Yu odoonee oso Godeeyo to duloso tei too goo ee duso. ² Esiga Pitaye Yu odoonee sabolo badoboso, see Yelusalem mi mapoo wedi sibume, Yu odo tei telaga odo oso toso kitulugu sabolo yimapoo diya takolone egeese takaso, ³ “Bei kasi maga no Yu odoonee dia mosopoo dileso dibolo badolone wo ka nameleeyo? Goo egee tekeponee,” diso.

⁴ Esem Pitaye goo susuga eyo bei medee dimapoo takolone bei mooloogolone egeese takaso, ⁵⁻⁶ “A Yopa mi mapoo badolone Godee mapoo takolone badoboome, Godeeye mo howo opusomo diso. Goo egeesi ma kulodu egeino, dugo masi eyo pee mapoo tiso bagagisaloso kei ma dokodooga holomo sibumolome egeiso. Bi oso holomo sibumolome, ayo koola mapoo to-budulone egeino, dugo masi eyo kulodu gala opusomo opusomo di susuga, homo bakadio bakadio di oso dili sabolo, osoloso beliyeso kolo dili sabolo, gala seebee sabolo, osoloso só egeiso. ⁷ Esem biame omapoo kei ma dokodooga toso amapoo egeese takaso, ‘Pita nayo gala susuga hagee ma kulodu abo wooloso ne,’ diso.

⁸ Esem ayo yimapoo nei egeese takaso, ‘Haye, Lodee, a gala egeesi koo nali. Bei, nayo gala egeesi na ne doloso daga hoogoo tei magooso. Esiga ayo gala abo wooloso nalaime,’ diso.

⁹ Esemе toso see nei egeesee taka, ‘Godee, ayo bi susuga tekepo di, bi egee see nayo tokenee dee na takee,’ diso. ¹⁰ Goo hagoso peledaba bakadio hedebe doloso see kei ma dokodoo peleso osugoboodooso.

¹¹ Esemе haga booloogelega odoo bakadio hedebe di oso Kasaliya mi maga a agalame diye di odoo oso ayo tieli moso mapoo sibilesos peledabaso. ¹² Egeesi ma kulodu Dio Tei oso a Kasaliya mi mapoo dibolo dilei na ebi, dee takaso. Esemе tei telaga odoo 6 hamapoo buluma hagee molo oso abolo diso. Osoloso iba dilesos Koneliyaseeyo moso kulodu hodobo paladeeso.

¹³ Esemе Koneliyaseeye Godeeyo momaiye oso moso kulodu peledoboome egei goo ee imapoo oposususo. Godeeyo momaiye oso yimapoo egeesee takabu, ‘Nayo odoo abo Yopa mi mapoo diyadee dee takee. Diayo dilesos Yopa mi mapoo Saimon-Pita, a Konelias namapoo ido sibenabu.

¹⁴ Pita, ayo namapoo sibilesos nobolo, osoloso nee moso kulodu debeli odoo mapoo Godee maga gie badeli teli goo ee takalaiso,’ dee takeme duso.

¹⁵ Esemе ayo dimapoo dilesos to tekepo takalame bei mooloogoome, Dio Tei daga Pentikos biame mapoo imapoo meledaba egeesi masi oso dimapoo meledabaso. ¹⁶ Esemе ayo Lodeeye to taka hagee gooleebuguso, yayo egeesee takaso, ‘Yoneeye niba howodeeso oluguso, esino niba hamamee Godeeyo Dio Tei oso sibilesos nimapoo kitulugu tenelaiso,’ diso. ¹⁷ Esemе iyo daga Yesu Kelisos mapoo tei

teme, Godeeye Dio Tei imapoo teneeso. Egeesi masi diayo Yesu Keliso mapoo tei teme, Godeeye dimapoo Dio Tei ka tenee. Esiga ayo Godeeyo goo ee hamaga takalaime,” diso.

¹⁸ Esino Yu odo tei telaga oso Pitaye to taka duloso diayo kamanamelee omapoo poogooso. Esem diayo Godeeyo hu dokodoo poudoolone egeese takaso, “Godeeye Yu odoonee mapoo osulu yamagooso, diayo dibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo bidiga toboloso gie badeli talame,” diso.

Yu odoonee Antiyoka mi mapoo debeli odo oso Lodee Yesu mapoo tei too goo

¹⁹ Sitiben woolooma biame omapoo tei tele poogoo odo oso tei telaga odo mapoo dala teneli goo oso toowa moodoome, tei telaga odo susuga Yelusalem mi maga mi opusomo opusomo di mapoo kukulo diyadeeso. Diayo kukulo dulone odo abo oso mi eli sage Ponesiya mi toowa mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso odo abo Saiples mi te mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso odo abo Antiyoka mi mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso diba mi omapoo kukulo diles dobolone, to tekepo Yesu Kelisowo goo hedebe Yu odo dimapoo takomo silesibiso.

²⁰ Esino Yelusalem maga kukulo diyadee odo ee ma kulodu Kulene odo abo sabolo, Saiples odo abo sabolo, Antiyoka mi mapoo sibiles, Yu odoonee dimapoo Lodee Yesuwo goo takomo silesibiso. ²¹ Godeeyo kitulugu dimapoo molone, Yu odoonee oso dibada to mapoo tei toloso,

dibada goo tokenee maga miligi pialoso Lodee Yesu mapoo bidiga dabaso.

²² Esemе tei telaga odoо Yelusalem mapoo de-beli odoо oso Yu odoonee oso tei too goo ee dulosо, Antiyoka mi mapoo Banabas diye diso. ²³⁻²⁴ Esiga Banabas odoо tekepo doloso badebeiso, yo tei too kibiya Dio Tei oso kitulugu tolosо badebeiso. Osolosо yo Antiyoka mi mapoo dileso badoboome, odoо susuga Godeeye pidi ogolosо, yo diya goomogaso. Esemе diba Lodee Yesu mapoo hedebe doloso dobolone, tei too kibiloso badalame, yayo dimapoo kokodo takaso. Esemе Banabaseeye to takomo silee diayo dulosо to omapoo tei teme, tei too odoо bei moodooso.

²⁵ Esemе Banabas Talesas mi mapoo Solo esiamo diso. ²⁶ Yayo Solo ogolosо see Antiyoka mi mapoo ido simiso. Osolosо dugo hedebe ma kulodu obakadio tei telaga odoо sabolo badolone, Godeeyо goo eligimeleeso. Esiga Antiyoka mi mapoo odoо susuga oso daga malalo takolone tei telaga odoо ee Kelisowo odoо deliso.

²⁷ Esemе Banabas dio Solo dio Antiyoka mi omapoo osee doboome, Godee maga to tolosо kokodo takomo silesibili odoо abo oso Yelusalem mi maga mi hamapoo sibadeeso. ²⁸ Esiga dima kulodu odoо hee, o hu Agabus, yayo dibolo sileeso. Esiga yayo Dio Tei oso kitulugu maga egeesee takaso, “Mi susuga mapoo dala goo oso siboga, nei nali bi mauwe pagalaiso,” diso. (Esiga daga hoogoo goo hagoso Sisa-Kolodiyaseeye Loum mi toowa wiligi doloso badebei biame

omapoo hodia goo toowa hageesi oso peled-abaso.) ²⁹ Esem Antiyoka mi mapoo debeli tei telaga odoo oso emegei Yudiya mi toowa mapoo debeli odoo ee pidilame molee mooloogooso. Egeesi ma kulodu bi bei odoo oso molee toowaso pidiso. Osoloso bi pepooko melee odoo oso molee pepookoso pidiso. ³⁰ Osoloso diayo molee ee toloso Banabas dio Solo dio dimapoo teneeso. Esem diayo Yelusalem mi mapoo tei telaga wiligi odoo tebisa mapoo todiso.

12

Helodeeye tei telaga odoo dimapoo dala tenee goo

¹ Biame omapoo Yu odoowo wiligi odoo taba Helodee-Agilipaye tei telaga odoo abo toloso dimapoo dala tenelone badebeiso. ² Egeeseelone yayo diye di odoo hee Yoneeyo emei Yemes toloso odoo mapoo tenelone, kaiya sage oso wooloome diso. Esem diayo Yemes wooloomaso. ³ Esem Yu odoo oso goo hagee ogoloso goomogolone tekepo dee takeme, Helodeeye odoo mapoo Pita onosee wooloomalame te doloso takeme, diayo Pita tooso. Goo moodoo hagee Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo nali biame mapoo ka moodoo. ⁴ Helodeeye goomogaso, Godeeye gababia wo nali biame ee daga dilesa, odoo howo woola mapoo goo midiloso ka wooloomalame, Pita yo epedee neliga moso mapoo toosooso. Osoloso o ha teli odoo 16 gilimadoloso diayo Pita medee gibadebee, diso.

⁵ Esino Pita yo neliga moso ma kulodu bado-boome, tei telaga odo oyo Godee mapoo takolone debeiso.

⁶ Helodeeye Pita neliga moso tegei ma kuloduga peegoo tamagoloso, odo susuga eyo howo woola goo midilei biame godigi molome gesi omapoo, ha teli odo bakadio oso Pita gitilone, Pitayo dee hodio sabolo, ha teli odo eyo dee hodio sabolo, ki ti oso tialogoo, osoloso ha teli odo hee eyo dee sabolo, Pitayo dee sabolo, ki ti oso tialogoo doloso tiesaso. Osoloso ha teli odo abo oso osulu miyopoo gidebeiso. ⁷ Esem epedee omapoo Godeeyo momaiye oso Pita mapoo sibilesa peled-abaso. Esem gadeebugu oso neliga moso eyo kulodu gadee magoo meleeso. Osoloso Godeeyo momaiye oso Pita tidilone egeese takaso, “Pita, no saga tebee,” diso. Esem ki ti oso o dee sabolo ha teli odo dibada dee sabolo tiegisamelee eyo mosoowe pidiga poogooso.

⁸ Esem Godeeyo momaiye oso Pita mapoo egeese takaso, “No toboloso nee dugo kolaiyoga gidili ee booloma doloso nee homo mapoo kali bi ke,” diso. Esem Pitaye bi egee kalagaso. Osoloso momaiye oso Pita mapoo see egeese takaso, “Nee dugo sage kaloso abolo sibe,” diso. ⁹ Esem Pitaye Godeeyo momaiye sabolo neliga moso tegei debi gooboogoo ma kuloduga peegoo dulone, Pitaye goo hagee ogoloso gooleeso, Godeeye o howo opusomo doloso goo hagee ka ogo diso. ¹⁰ Diayo egeeseelone, Godeeyo momaiye sabolo osulu gidebeli odo bakadio oso gidoboome, diba galagadiso. Esino diayo diba

egele. Osoloso diba see ki biso moodoo osulu oso kisi hamameedee omapoo dilesos tebisa molome, osulu egee eyo mosoowe yamagooso. Esem dib neliga moso ma kuloduga peegoo galagadilesos dumolome, Godeeyo momaiye omapoo osugob-oodooso.

¹¹ Esem hamamee Pitaye goo omapoo ogoloso gooleedoloso eyo nediliyo egeesee takaso, “O, goo hagee teidoo. Esiga a epedee gooleedoso, Godeeye o momaiye ee amapoo sibe diso, yayo a Helodeeyo dee maga idoloso peegoo peledabalame. Esiga epedee Helodeeye Yu odoowo mudugiyopoo a wooloomalaime,” diso.

¹² Esem yayo egeesee goolee sabolo Yonee-Makayo owee Meliyo mosopoo dilesos palaso. Moso egee ma kulodu odoos susuga oso mooloo-goodoloso dobolone Godee mapoo takemeleeso.

¹³ Esem Pitaye dilesos osulu mapoo kalamadime, moso ee ma kulodu tou teli sobo obuo, o hu Loda, yayo osulu mapoo odoos agayo kalamadia belesos agalame diso. ¹⁴ Yayo osulu yilame dulone duno, Pitayo to duloso gooleedoloso diya goomogolone, osulu yilega see moso kulodu gasibileso, odoos susuga mapoo egeesee takaso, “Pita osulu miy-opoo tobudo!” diso.

¹⁵ Esino odoos susuga oso to ee duloso nei yimapoo egeesee takaso, “No boobadolone ka takoo,” diso. Esino yayo goo egee taka koodobilega osee takemeleeso. Esem diayo egeesee takaso, “Egee Pitanee, esino egee Godeeyo momaiye Pita yo bali oso malaiso,” diso.

¹⁶ Pita yo peegoo osee tobudulone osulu mapoo osee kalamadimeleeso. Esem odoos susuga

sibilesu, osulu yimagoloso egeino, Pita ogoloso diya howoogadooso. ¹⁷ Esem Pitaye diba to kesamelee koodobilame deeso wabisaso. Osoloso Godeeye yo neliga moso maga idoloso peegoo di goo ee dimapoo oposususo. Osoloso yayo see egeese takaso, “Tei telaga odoowo wiligi odo taba Yemes sabolo, tei telaga odo abo sabolo mapoo goo hagee takee,” diso. Esem Pitaye to hagee takoloso see mi hee mapoo diso.

¹⁸ Gesikolodee mapoo ha teli odo Pita gidebei oso Pita mauwe molo ogoloso goo diya tiadolone ebigaso. ¹⁹ Esem Helodeeye o odo sabolo Pita diya esiaso. Esino diayo Pita egele poogoom, see wedige dileso, Pita gidebei odo mapoo woosaso. Esem yayo odo abo mapoo takolone Pita gidebei odo ee piligi diso. Goo oso dileso koodobume, Helodeeye Yudiya mi poogoloso see Kasaliya mi mapoo badalame diso.

Helodee-Agilipaye ta

²⁰ Esino Helodee yayo Kasaliya mi mapoo badolone, Taya mosobia odo sabolo, osoloso Saidon mosobia odo sabolo, mapoo diya komonolone badebeiso. Esem Taya mosobia odo sabolo, Saidon mosobia odo sabolo, mesiloso badalame Helodee sabolo to meilame, Helodee mapoo diso. Bei, diba Helodeeyo mi toowa mapoo nei nali ka teli. Bei, Helodeeye dimapoo kamana sabolo osee badoga, diayo nei talai hamaga takeeyaga, Helodeebolo to meilame sibadeeso. Osoloso diayo sibilesu Helodeeyo moso gibadeli odo, o hu Balastus, sabolo emegei

diso. Yo dibolo toboloso dibada goo ee Helodee sabolo to tekepo ka moodoolame.

²¹ Esem Helodeeye dibolo to meilame biame magooso. Osoloso biame omapoo Helodeeye dibolo to meilame, yayo wiligi odo taba oso kali dugo tekepo kaloso, wiligi odo taba oso badeli debi mapoo biaso. Osoloso yayo badolone odo susuga mapoo to takaso. ²² Yayo to taka koodobume, odo susuga oso goomogolone to neligidi takolone, diso dimapoo egeese takaso, “Odo hagee Godeeye to kei masi keliso, yo edebeeyo to kei masi koo keli!” diso. ²³ Esino goo hamaga Helodeeye Godeeyo hu dokodoo poudile. Hedebe o hu ee dokodoo poudooso. Esem Godeeyo momaiye oso yimapoo paiye saga teneeso. Esem seeso o su nadoloso taso.

²⁴ Esino tei telaga odo oso Godeeyo to mi susuga mapoo takomo dime, odo susuga oso to ee duloso to mapoo tei teme, tei telaga odo bei moodooso.

²⁵ Esem Banabas dio Solo dio Antiyoka mi mapoo tei telaga odo oso molee mooloogo ee tosibileso, Yelusalem mi mapoo tei telaga wiligi odo tebisa dimapoo teneloso, see Antiyoka mi mapoo wedi dulone diayo Yonee-Maka ido diso.

13

Banabas dio Solo dio diye di goo

¹ Antiyoka mi mapoo tei telaga odo oso mooloogoodoloso, debe ma kulodu Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo sabolo

Godeeyo goo ee eligili odoo ee dibada hu hagoso: Banabas, osoloso Simiyon (o hu hee Nigele), osoloso Kulene odoo Lukiyas, osoloso Manayen (wiligi odoo taba Helodee dio hodobo kauwa), osoloso Solo. ² Diba nei teyuloso, Godeeyo hu dokodoo poudoolone doboome, Dio Tei oso dimapoo egeesee takaso, “Banabas dio Solo dio idoloso tou ayo hesia ee talame diba diye dee takee,” diso. ³ Esem diayo nei teyuloso dobolone, Godee mapoo takemelee koodobuloso, Banabas dio Solo dio mapoo dibada deeso sigeso. Bei, diayo Godeeye kitulugu toloso o tou talame. Osoloso diba Godeeyo tou talame diye diso.

*Banabas dio Solo dio Saiples
mi te mapoo diye di goo*

⁴⁻⁵ Banabas dio Solo dio Dio Tei oso diye dee takeme, Selukiya mi omaga du toowa toloso Saiples mi te mapoo dulone, diba pidili odoo Yonee-Maka idoloso diso. Diba sibilesa Saiples mi te mapoo mi hee eyo hu Salami mi mapoo du oluguso. Osoloso diayo mi omapoo dobolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso Godeeyo to takoo demeleso.

⁶⁻⁸ Osoloso mi te omapoo osee silesibulone, mi hee Papos mapoo dileso peledabaso. Diba mi omapoo egeino, Yu odoo hee googoo sabolo bado-boome egeiso. O hu Bale-Yesu (o hu hee Guliki dia toso hedi Elimas). Yayo mi omapoo gamenee goo eligili odoo badebeiso. Mi te eyo wiligi odoo taba Selegiyas-Polus eyo odoo. Mi te eyo wiligi odoo taba yo goo goolee medee tekepo. Esiga

yayo Godeeyo to dulame goomogolone, Banabas dio Solo dio ime simiso. Esino googoo gooleedoo odoo Elimas yayo gowoolone, wiligi odoo taba oso Godeeyo to duloso, Yesu mapoo tei talai goomegele. Esemе yayo Banabas dio Solo dio Godeeyo to takeeyaga gowoolone hamaga takaso. ⁹ Esino biame omapoo Solo, o hu hee Polo, Dio Tei oso kitulugu toloso badolone, googoo gooleedoo odoo Elimas yimapoo howo hooda tulugu bolone ¹⁰ egeesee takaso, “No Saiteneeyo owolo! Nayo goo tekepo susuga mapoo ha teliso. Nayo biame susuga ma kulodu odoo susuga mapoo wulo kukuliso. Esiga nayo Godeeyo goo maga tei goodee, ee see opusomo dee na see. ¹¹ Esiga epedee Godeeye no dala tenelaiso. Epedee no howo bakadio siloso molone, biame abo ma kulodu bi susuga agalaime,” diso. Esemе biame omapoo neliga oso o howo mapoo gidiseme, o howo siso. Esemе yo odoo heeso eli eligilame odoo esiamo sileeso. ¹² Esemе wiligi odoo taba oso Elimas mapoo goo moodoo ee ogoloso, yayo Lodee Yesu mapoo tei tooso. Bei, yayo Polo dio Banabas dio Lodee Yesuwo goo kitulugu sabolo eligi ogoloso howoodooso.

Poloye Pisidiya mi Antiyoka mapoo Godeeyo to taka

¹³ Osoloso Polo sabolo, odoo yibolo sibadee sabolo, Papos mi maga du toowa toloso abei toowa daloso see Pampiliya mi toowa mapoo sibilesa peledabaso. Mi toowa ma kulodu mi hu Pelega mapoo dibada du oluguso. Esemе

biame omapoo Yonee-Maka diba poogoloso see Yelusalem mapoo wedi diso. ¹⁴ Osoloso Polo dio Banabas dio Pelega mi maga see mili Pisidiya mi Antiyoka mapoo dileso peledabaso. Diba omapoo dileso dobolone, Yu odoowo hasali biame omapoo, diba howo gisilame, Yu odoowo howo gisili moso ma kulodu peleso bulumaso. ¹⁵ Esem howo gisili moso wiligi odo tebisa oso Moseseeye eligi goo hogugu sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo oso hogugu goo sabolo, odo susuga mapoo hesigaso. Osoloso see Polo dio Banabas dio mapoo egeese takaso, “Emegei, niyo imapoo pidi to takalai mologa, takee,” diso.

¹⁶ Osoloso Polo toboloso diayo to kesamelee ee koodobilame o deeso wabisulone egeese takaso, “Emegei, Isalael odo sabolo, Yu odoonee Godee mapoo mesili odo sabolo, niba mo to hagee dui!

¹⁷ Isalael odo ibada Godeeye ibada amawe dio hesiaso. Osoloso diba Isipi mi mapoo doboome, Godeeye diba medee gibadebeiso. Esem Isalael odo oso bei moodooso. Esem Godeeye kitulugu sabolo Isipi mi maga diba gilimadoloso peegoo diso. ¹⁸ Osoloso diba dugo 40 ma kulodu miwe poogoo mapoo silesibilone, Godee mapoo diayo gowooloso yimaga miligi pialoso silesibiso, esino Godeeye diba pegele. ¹⁹ Esem Godeeye Keinen mi ma kulodu to opusomo opusomo di kesali 7 mosobia odo susuga peegoo hasiso buguloso, dibada mi peedee buguloso, see o odo Isalael odo imapoo teneeso.

13:17: Exo 1:7; 6:6; 12:51

13:18: Num 14:34; Deut 1:31-32

13:19: Deut 7:1; Josh 14:1

20-21 Esemе ibada amawe dio oso Isipi mi mapoo dobooso see mi hagee talame sibadee, dugo 450 poogooso. Osoloso ibada amawe dio oso omapoo osee doboome, Godeeye goo midili odoо hesiaso, diba gibadalame. Esino hamamee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoо Semuweleeye badebei biame omapoo Isalael odoо see goomogaso, diba gibadalai wiligi odoо taba talame. Esemе Godeeye Benyamin eyo bala ma kulodu odoо hee Kiseeyo owolo Solo wiligi odoо tabalame hesiaso. Esemе Soloye dugo 40 ma kulodu Isalael odoowo wiligi odoо toboloso badebeiso. ²² Esemе Godeeye Solo gowoolone peegoo poogooso. Osoloso see Yesiyo owolo Deibidiye dibada wiligi odoо tabalame hesiaso. Esemе Godeeye Deibidiyo goo maga egeesee takaso, ‘Ayo Yesiyo owolo Deibidi mapoo ogoloso goomogoso. Bei, yayo ayo goomoga goo susuga ee talaiso.’

²³ Esiga Godeeye daga hoogoo to takoloso magolone egeesee takaso, ‘Deibidiyo amawe dima kuloduga Isalael odoо dibada gie badeli pidili odoо sibileiso.’ Esiga odoо ee olo simiso. Yo Yesu. ²⁴ Esino Yesu sibilega molome, daga Yoneeye sibileso Isalael odoо susuga mapoo Godeeyo to takomo silone egeesee takaso, ‘Niba goo su wuduloso nibada goo tokenee maga miligi pilaloso howo ogusige,’ diso. ²⁵ Osoloso Yoneeye o tou hoo pagalame dulone egeesee takomo sileeso, ‘Niyo a odoо oгу deliyo? Godeeye hesia Keliso asonee. Esino yo ama hamamee sibileiso. Yayo

---

13:20-21: Judg 2:16; 1Sam 3:20; 8:5, 19; 10:20-24   **13:22:** 1Sam 13:14; 16:12; Psa 89:20   **13:23:** 2Sam 7:12-16   **13:24:** Mat 3:1-2   **13:25:** Yon 1:20, 27

kitulugu toowa ayo kitulugu yayo dagadi. Esiga a tekeponee, o homo bei mapoo gauwuloso o homo bi tigamagalai,' diso.”

²⁶ Poloye see egeesee takaso, “Emegei, Eibalaham eyo amawe dio (Yu odoo) nibolo, osoloso Yu odoonee Godee mapoo mesili odoo, niba mo to dui! Gie badeli pidili goo hamaga to ee imapoo teneeso. ²⁷⁻²⁸ Esino Yelusalem mi mapoo debeli Yu odoo sabolo, dia wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesu yo kibiya hoodo egele. Esiga diayo Yesu yo wooloomalame goomogaso. Osoloso diayo goo mauwe dileso Paillet mapoo Yesu wooloomeye doloso tiasooso. Diayo goo hagee tomo silee ee Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso daga hogugu sabolo teibaso. O, esiga goolee, Yu odoowo hasali biame susuga mapoo wiligi odoo tebisa oso, Yu odoowo howo gisili moso kulodu to hogugu ee hesigeliso. Esino diayo goo eyo bei kibiya gooleedele. ²⁹ Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso Yesuwo goo mapoo taka goo susuga oso dileso hosudoloso, diayo Yesu yo homo bulubo magoo dokodooga tomeilesu wulu ma kulodu magooso. ³⁰ Esino Godeeye yo ta maga see hogadiso. ³¹ Osoloso hamamee biame bei ee ma kulodu Yesu yo telega Gelili mi maga Yelusalem mi mapoo yibolo sibadee odoo dimapoo o su eligimo sileeso. Osoloso odoo egee bia oso diayo Yesu ta maga hogabuloso silee ogoloso goo ee, ibada odoo Yu bia odoo mapoo takomo ka siloso.

³²⁻³³ Esiga iyo to tekepo nimapoo tosimiso. Os-

oloso daga Godeeye ibada amawe dio sabolo to magoo goo oso yayo owolo Yesu ta maga see hogadi eyo goo maga epedee dibada amawe dio imapoo peledabaso. Esiga Sam booka ma kulodu, Sam bakadio mapoo Godeeye Yesuwo goo maga egeesee takooso,

‘No mo holo deeso.

Epei ayo no moma deeso.’

³⁴ Osoloso Godeeye Yesu ta maga hogadiso. Esiga Godeeyo owolo Yesu see talaime. Goo hamaga Godeeye egeesee takaso,

‘Ayo daga Deibidi mapoo to magoo sabolo tei pidili goo ee nimapoo tenelaiso,’ diso.

³⁵ Osoloso Godeeye Sam hee mapoo egeesee takaso,

‘Nayo hesia odoo eyo su midoo ma kulodu hunuleime,’ diso.

³⁶ Esino Godeeyo to hagee Deibidiyo goo takele. Bei, Deibidiye Godeeyo tou susuga tomo siloso hosudoloso taso. Esem o su ee amawe dio midoosoo pee mapoo midoosooso. Osoloso o su omapoo huneso. ³⁷ Esino Yesu o su ee midoo ma kulodu molone hunule. Bei, Godeeye yo ta maga hogadiso.

³⁸⁻³⁹ Esiga emegei, niba iyo to hagee taka medee dui! Bei, Yesuye ta maga nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Esino Moseseeye eligi goo oso nibada goo tokenee susuga hapalaime. Esino edebeeyo Yesu mapoo tei toga, yo o goo tokenee susuga hapoloso, Godeeyo howo woola yo tekepo palaiso. ⁴⁰ Esiga niba mo to

medee kibiya toloso tei too ma kulodu debee. Niyo mo to medee tele poogooga, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka goo hagoso nimapoo sibileiso. Bei, diayo Godeeyo booka mapoo hageesee hoguguso,

⁴¹ Godeeye egeesee takooso,

'Niyo debei domo omapoo ayo goo toowa moodoolaiso.

Esino niyo goo hagee ogoloso tei talaime.

Osoloso odoo heeso goo hageeyo bei nimapoo takooga,

niyo medee tei talaime.

Esiga mo to mapoo manali odoo niba goo hagee ogoloso howoogadalaiso.

Esino niba wedileiso,' diso."

⁴² Osoloso Poloye to takoloso koodobume, Polo dio Banabas dio howo gisili moso maga meiyadaga molome, odoo aboso sibileso dimapoo egeesee takaso, "Niba see hasali biame heeso niyo to taka goo hagee see medee takalame sibadee!" diso. ⁴³ Gooloogoo oso dilesos koodobume, odoo susuga oso dia moso mapoo diyadeeso. Esemme Yu odoo abo sabolo, osoloso Yu odoonee oso, Yu odoowo Godee mapoo tei teli odoo abo sabolo, Polo dio Banabas dio diyadaga molome hamamee diyadeeso. Esemme Polo dio Banabas dio dimapoo egeesee takaso, "Niba Godeeye sooloo dolone pidili ee ma kulodu debee," diso.

⁴⁴ Osoloso hasali biame heeso mosobia odoo susuga oso Godeeyo to Yesuwo goo maga taka ee dulame sibadeeso. ⁴⁵ Esemme Yu bia oso odoo gooloogoo toowa ogoloso Polo dio Banabas dio

mapoo diya kooso. Osoloso Poloye Godeeyo to takomolome, diayo tebisaloso, Polowo to su maga gamenee goo takoo doloso, diayo Polowo goo maga to tokenee takaso.

⁴⁶ Esino Polo dio Banabas dio ebilega to nei dimapoo egeesee takaso, “Godeeye to kitulugu sabolo imapoo taka, malalo nimapoo Godeeyo to Yesuwo goo ee takalaiso. Esino niyo gie badeli talai gowooso. Esiga iyo niba poogoloso see Yu odoonee mapoo Godeeyo to takomo silesibileiso.

⁴⁷ Bei, Godeeye o odo yimaga to toloso kokodo takomo sili odo hee maga Isalael odo imapoo to kitulugu sabolo hageesee takaso,

‘Ayo niba Yu odoonee dima kulodu gadeebugu masi badalame hesiaso.

Esiga niyo gie badeli goo ee mipoo toowa hamapoo debeli odo susuga mapoo takomo dilame.’”

⁴⁸ Esem Yu odoonee oso Poloye to taka duloso goomogolone, Lodeeyo goo taka ee tekepo diso. Osoloso dima kulodu Godeeye gie badalame hesia odo susuga oso tei tooso.

⁴⁹ Esem mi omapoo odo susuga oso Godeeyo to ee dulugamo diso. ⁵⁰ Esino Yu odo oso Polo dio Banabas dio dimapoo heiga toowa molone, diayo dileso Godee mapoo mesili Yu sobonee hu toowa too sabolo, osoloso mosobia eyo wiligi odo tebisa sabolo, oso kamanalame Polo dia goo maga dimapoo gamenee takaso. Esem diayo Polo dimapoo dala teneloso mi omaga peegoo hasiso buguso. ⁵¹ Egeeseeme Polo dio Banabas

dio see Ikoniyum mi mapoo dilame dobolone, di-ayo wudu taka eligilone, Godeeye diba poogolone dimapoo dala tenelaiso dolone, dia homo mapoo basago tidadoo Yu odoowo howo woola mapoo taso. ⁵² Esino tei telaga odoo diba Dio Tei oso kitulugu toloso dobolone, diya goomogaso.

14

Polo dio Banabas dio Ikoniyome mi mapoo debei

¹ Ikoniyum mi mapoo Polo dio Banabas dio Yu odoowo howo gisili moso mapoo Godeeyo to takalame palaso. Omapoo diayo to kitulugu sabolo Yesuwo goo taka dulosu, Yu odoosuga sabolo, osolosu Guliki odoosuga oso, Lodee mapoo tei tooso. ² Esino Yu odoosuga oso Poloye Yesuwo goo taka talai gowoolone, Yu odoonee dimapoo Polowo goo ee gamenee takomo sile-sibiso, Yu odoonee oso tei telaga odoosuga mapoo kamanalame. ³ Esino ee ma kulodu, Polo dio Banabas dio Ikoniyome mapoo biame kolopo sage debeiso. Diba omapoo dobolone ebilega, Godeeye sooloo dolone pidili eyo goo ee odoosuga mapoo takolone debeiso. Esemee edebeeyo dibada to mapoo tei talame, Lodeeye Polo dio Banabas dio mapoo goo toowa opusomo opusomo di talame kitulugu teneeso. ⁴ Egeeseeme mosobia ma kulodu odoosuga abo oso domo pee toowa meleeso. Odoosuga abo oso diye di odoosuga Polo dibolo tooboo, osolosu odoosuga abo oso Yu odoosuga sabolo tooboo diso. ⁵ Osolosu ee ma kulodu Yu odoosuga sabolo

tebisa, Yu odoonee sabolo, osoloso Yu odo sabolo, osoloso dibada wiligi odo tebisa sabolo, Polo dimapoo yoso enigaloso wooloomalame to tekepo moodooso. ⁶⁻⁷ Esem Polo dio Banabas dio to hagee duloso Likaoniya mi toowa mapoo kukulo diso. Osoloso omapoo kukulo dileso dobolone, Listala mi sabolo, osoloso Delebe mi sabolo, osoloso mi pepuso abo sabolo omapoo Yesuwo goo maga to tekepo takomo silesibiso.

*Polo dio Banabas dio
see Listala mapoo dileso debei*

⁸ Osoloso Listala mi ee ma kulodu odo hee oweeye soomagolone homo bidiga magoo sabolo soomagooso. Esiga yo koo sili. ⁹ Esino yo badolone Poloye Godeeyo to takomolome medee dulone badebeiso. Poloye odo homo bidiga magoo mapoo bolone gooleeso, yayo tei toso, Godeeye yo tekepo palame, diso. ¹⁰ Osoloso Poloye yimapoo to neligidi egeese takaso, “No tebee!” diso. Esem yo toboloso sileeso.

¹¹ Esino odo mooloogoodoo oso Poloye odo tekepo moodoo ogoloso to neligidi takolone Likaoniya toso egeese takemeleeso, “Ibada godeeye odo masi poloso kei ma dokodooga imapoo ka simidoo,” diso. ¹² Egeeseelone diayo Banabas yo dibada gamenee godee toowa Sus hu hediso. Osoloso Polo yo gamenee godee hee Sus o to tosili odo Helemes hu hediso. Bei, Poloye biame susuga to takomo sileeso. ¹³ Esino mosobia odo dia godee Sus eyo tei moso ee mosobia beele peegoo eyo tegei meleeso. Esiga Sus

godeeyo tei moso wiligi odoo taba oso bulumakau be hu sabolo, palapalawa sabolo, toloso sibilesa beele osulu mapoo maso. Bei, yibolo osoloso mosobia odoo sabolo goomogaso, Polo dio Banabas dio mapoo goomogolone, be hu woolame. Bei, diayo goolee Polo diba godee bele dolone.

¹⁴ Esino Polo dio Banabas dio goo hagee duloso diayo gowe goo ee odoo mapoo eligilone dibada dugo tologo buguso. Osoloso odoo ma kulodu hoguo silesibulone to neligidi egeese takomo silesibiso, ¹⁵ “Emegei, niyo kasi maga goo hageesi imapoo ka moodala? Bei, iba mi odoo, niba egeesi masiso. Esiga iyo nimapoo to tekepo teneeso, niyo gamenee godee ee poogoloso see gie badeli Godee mapoo tei talame. Bei, yayo kei sabolo, osoloso mipoo sabolo, osoloso abei sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo sabolo moodooso. ¹⁶ Osoloso Godeeye daga edebeeyo diso goomoga goo tomo silesibume, ogoloso hamaga takele. ¹⁷ Esino niyo ee ma kulodu doboome, Godeeye yayo sooloo dala goo ee eligilone, kei ma dokodooga howo teneliso, osoloso nei nali bi segei oso tekepo palame pidiliso. Osoloso nimapoo nei nali bi toowa teneloso, see nimapoo goomoga teneliso. Esiga Godeeye eyo nediliyo o goo yilige bugulone goo susuga hagee nimapoo teneliso,” diso. ¹⁸ Polo dio Banabas dio to hagee takeme, mosobia odoo oso bulumakau be hu wooloso goomoga dimapoo tenelame seme, Polo diayo hamaga takeme, diba hegi moodooso. Esino dimapoo tenele.

¹⁹ Esino Yu bia odoo abo Pisidiya mi Antiyoka maga, osoloso Ikonyum maga sibadeeso. Diayo sibilesos mosobia odoo oso kamanalame, Polowo goo maga gamenee takaso. Esemee odoo aboso kamanaloso, Polo yo yoso enigaloso, mosobia peegoo gisibado dileso magooso. Esemee diayo Polo yo olo woolooma gooleeso. ²⁰ Esino tei telaga odoo oso Poloye tiamelee mapoo dileso mooloogoo doloso doboome, Polo yo hogabuloso tabaso. Esemee hodobo mosobia ma kulodu wedi sibadeeso. Osoloso biame hee mapoo Polo dio Banabas dio Delebe mi mapoo diyadeeso.

Polo dio Banabas dio see Siliya mi Antiyoka mapoo wedi di

²¹⁻²² Polo dio Banabas dio see Delebe mi mapoo to tekepo takomo silesibume, odoo susuga oso tei tooso. Osoloso diba see Delebe mi maga see mi abo Listala sabolo, osoloso Ikonyum sabolo, osoloso Pisidiya mi Antiyoka mapoo tei telaga odoo see tobu Godeeyo to sabolo pidimo silesibilame diso, diayo tei too ma kulodu dobolone kibiya dabalame. Egeeseelone diayo egeese takomo silesibiso, “Tei toloso badalai goo ee diya kodia. Esiga tei telaga odoo oso dala ma kuloduga Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibileiso,” diso. ²³ Osoloso Polo dio Banabas dio oso sosee susuga mapoo wiligi odoo tebisalame hesigamo diyadeeso. Osoloso nei teyuloso dobolone, diba Lodeeyo dee mapoo magalame Godee mapoo takeliso. Bei, diba Lodee mapoo tei tooso. ²⁴⁻²⁵ Osoloso diba Pisidiya mi maga see Pampiliya

mi Pelega mapoo sibadeeso. Omapoo Godeeyo to takoloso koodobuloso see Ataliya mi mapoo mouso.

²⁶ Osoloso Ataliya mi maga du toloso see Siliya mi Antiyoka mapoo soowaso. Osoloso mi hamapoo daga tei telaga odoo oso Polo dio Banabas dio diba toloso, mi abo mapoo Godeeyo to takomo diye dolone egeese takaso, “Godeeye niba sooloo dolone pidiye dee,” diso. Esem diayo Godeeyo to olo toloso mi abo mapoo dileso siloso tou hosudoome, see wedi sibilesos dibada mi Antiyoka mapoo peledabaso. ²⁷ Osoloso Polo dio Banabas dio sibilesos Antiyoka mapoo peledoboloso tei telaga odoo susuga gilimadoloso hodobo goologoodooso. Osoloso diayo Godeeyo to toloso mi susuga mapoo takomo silone, diayo goo tomo sileeme, Godeeye diba pidi goo ee odoo mapoo oposususo. Osoloso Godeeye Yu odoonee oso tei talai osulu yamagoo goo sabolo oposususo. ²⁸ Osoloso koodobuloso Polo dio Banabas dio tei telaga odoo sabolo mi omapoo biame kolopo sage debeiso.

15

Yelusalem mapoo Yu odoonee dia goo maga to mou

¹ Osoloso egeesi ma kulodu, odoo abo oso Yudiya mi maga Antiyoka mi mapoo sibilesos, Yu odoonee tei telaga odoo mapoo eligilone egeese takaso, “Niba Moseseye imapoo kolo koolai goo

eligi, ee dedelega poogooga, niba gie badeli ta-laime,” diso. ² Esem Polo dio Banabas dio eligi hagee duloso gowoolone dibolo toso diya agadigaso. Egeeseeme sosee odoo oso Polo dio Banabas dio, osoloso tei telaga odoo abo sabolo, toloso Yelusalem mapoo diye diso, diayo dilesa diye di odoo sabolo, osoloso Yelusalem sosee eyo wiligi odoo tebisa sabolo, goo hamaga to medee meilame. ³ Diba sosee odoo oso diye deme diyadulone, Ponesiya mi maga osoloso Samaliya mi maga diyadeeso. Omapoo diyadulone, sosee odoo susuga mapoo Yu odoonee oso dibada gamenee godee poogoloso, see Yesu mapoo tei too goo ee oposususo. Esem tei telaga odoo susuga oso goo hagee duloso diya goomogaso. ⁴ Esiga diayo sibilesa Yelusalem mapoo peledoboome, sosee eyo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei telaga odoo susuga oso diba ogoloso diya goomogaso. Esem Polo dio Banabas dio Godeeye dimaga tou too goo ee oposususo.

⁵ Esino tei telaga odoo abo Pelisi odoo gooloo-goo ma kuloduga tebisaloso egeese takaso, “Niyo Yu odoonee tei telaga odoo mapoo to kitulugu sabolo takee, ‘Diba odoo heeso dibada kolo kooloso Moseseeye eligi goo ee deede,’ dee takee,” diso.

⁶ Egeeseeme diye di odoo sabolo, sosee wiligi odoo tebisa sabolo, to hagee eyo bei medee to meilame hodobo mooloogoodooso. ⁷ Biame sage ma kulodu goo hagee to moumeleso Pitaye toboloso egeese takaso, “Emegei niba goolee!

Daga Godeeye nima kuloduga, ayo Yu odoonee mapoo to tekepo takomo dilame, a hesiaso. E-eme diayo amaga Godeeyo to dulosu tei tooso. ⁸ Esem Godee, odo sooloo ma kulodu egeli oso Yu odoonee oso tei too goo hagee ogoloso, tekepo diso. Bei, yayo goo hagee tei dolone, Dio Tei ee imapoo tenee egeesi masi dimapoo teneeso. ⁹ Esiga Godeeyo howo woola mapoo iba Yu odo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo opusomonee. Esiga diayo tei teme, Godeeye dibada goo tokenee hapoloso boobado buguso. ¹⁰ Niyo Yu odoonee oso Moseseeye eligi goo ee dadalame pupu maga niyo Godeeye kamanalai goomogolo? Niyo egeeseega, niyo dimapoo hegi bi masi kadalame teneeso. Osoloso ibolo ibada amawe dio sabolo hegi bi masi ee kadalai tebilena. ¹¹ Esino iba tei toso, ibada Lodee Yesuye imapoo sooloo dolone pidi maga gie badeli tenee ee. Egeesi maga Yu odoonee sabolo eli hedebe omaga gie badeli ka toso,” diso.

¹² Esem goologoo toowa oso Pitayo to dulosu to mauwe bulumaso. Osoloso diayo to mauwe bulumume, Polo dio Banabas dio Yu odoonee ma kulodu silone, Godeeye dimaga goo toowa opusomo opusomo di moodoo goo ee dimapoo oposususo. ¹³ Diayo oposusu koodobume, see Yemeseeye toboloso egeese takaso, “Emegei, mo to dui! ¹⁴ Saimon-Pitaye imapoo olo takaso, Godeeye daga malalo yayo sooloo dala goo Yu odoonee mapoo eligiso. Esiga Godeeye Yu odoonee dima

---

15:8: Diye 10:44; 11:15   **15:10:** Mat 11:30; Gal 3:10   **15:11:** Gal 2:16; Epe 2:5-8   **15:13:** Gal 2:9

kuloduga odoo abo yayo owolo dalame hesiaso.

¹⁵ Esiga goo hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo tobuoso. Bei, Godeeyo to booka mapoo Godeeye to taka hogugu egeesee moloso,

¹⁶ ‘Goo hagee koodobuoga, a see wedi sibileiso.

Bei, wiligi odoo Deibidiye gibadebei mi goo ee moso egeesi masi guodobuloso moloso.

Esino ayo sibileso moodooloso see tobu tegelaiso.

¹⁷ Egeeseega odoo susuga sabolo, osoloso Yu odoonee ayo hesia sabolo, oso Godee amapoo sibileiso.

¹⁸ Esiga odoo abo oso goo hagee gooleedalame Godeeye daga hoogoo takaso.’

¹⁹ Esiga Yu odoonee Godee mapoo gie tei too odoo oso, Moseseeye eligi goo ee dadalame pupu maga iyo hegi goo dimapoo tenelai, a koo goomogoso. ²⁰ Esino iyo wulo to hogugu ono Yu odoonee dimapoo tenelone egeesee takalaiso, ‘Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Bei, nali bi egee Godeeyo howo woola olo tokenee paso. Osoloso odoo hee mapoo goo heli na te. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne,’ diso. ²¹ Esiga Yu odoonee diba kibiya goo hagee dodolone dabalai tekepo. Bei, daga hoogoo Yu odoo oso mi susuga ma kulodu diayo howo gisili moso mapoo goo egeesi na teye dolone woola olo takaso. Bei, diayo Moseseeye tei hogugu ee hasali biame susuga mapoo odoo mapoo olo hesigaloso eligiliso,” diso.

*Yu odoonee tei telaga odo mapoo
to hogugu tenee*

²² Osoloso diye di odo sabolo, osoloso sosee wiligi odo tebisa sabolo, osoloso tei telaga odo susuga oso goomoga magoloso odo abo toloso, Polo dio Banabas dio see Antiyoka mapoo diye diso. Egeeseelone diayo wiligi odo mooloogoodoo ma kuloduga odo bakadio Yudas-Balabas dio osoloso Sailesi dio hagee hesigaso. ²³ Esem diayo hodobo Antiyoka mapoo diyadulone to hogugu hagee toloso diyadeeso:

Esiga emegei, iba diye di odo sabolo, osoloso sosee wiligi odo tebisa sabolo, to hagee ka hoguga. Esiga iyo to hagee Yu odoonee tei telaga odo susuga Antiyoka mapoo, osoloso Siliya mapoo, osoloso Kilikiya mapoo debeli odo nimapoo ka hoguga.

²⁴ Esiga ibada mooloogoodoo ma kuloduga odo abo oso dileso nimapoo to abo takeme, niyo goo tiadoo goo ee iba duso. Esino iyo dimapoo to takeme ka moodele. ²⁵⁻²⁷ Esiga iba see Polo dio Banabas dio see nimapoo wedi diye deeso. Bei, odo hagee bia Lodee Yesu Kelisowo goo mapoo dibada su tenelai koo goweli. Egeesi ma kulodu iyo goomoga maga ibada mooloogoodoo ma kulodu Yudas sabolo, Sailesi sabolo, Polo dio Banabas dio dibolo diye dalame, iyo diba hesiaso. Esiga diayo nimapoo sibilesa to hedebe iyo hogugu hagee takalaiso. ²⁸ Bei, iba Dio Tei sabolo goo goolee olo hedebe doloso magooso. Esiga iyo nimapoo hegi hee tenelaime. Esino niba wulo goo hedebe hagono

deedee. ²⁹ Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne. Osoloso odoo hee mapoo goo heli na te.

Niba goo hagee telega dogo, niba tekepo dabalaiso. Epe-ee emegei, ibada to oso.

³⁰ Esiga odoo hagee bia oso to hogugu hagee toloso, Yelusalem maga see Antiyoka mi mapoo diyadeeso. Osoloso diba Antiyoka mapoo dileso peledoboloso, tei telaga odoo susuga gilimadoloso, to hogugu ee dimapoo teneeso.

³¹ Esem Antiyoka tei telaga odoo oso pidi to hogugu hagee hesigaloso diya goomogaso.

³² Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo Yudas dio Sailesi dio oso, tei telaga odoo mapoo diayo tei too kibilame pidi to takaso. ³³ Osoloso biame abo Antiyoka mapoo dobooso, tei telaga odoo oso Yudas dio Sailesi dio see Yelusalem mapoo medee obeeyamo wedi diyadeeye diso.

³⁴ [Esino Sailesi yo Yudas bolo Yelusalem mapoo wedi dile, esino yo Antiyoka mapoo badebeiso.]*

³⁵ Esem Polo dio Banabas dio Antiyoka mi mapoo osee dobolone odoo abo sabolo, Godeeyo to Yesuwo goo maga takolone debeiso.

Polo dio Banabas dio domo pee

³⁶ Hamamee biame heeso Poloye Banabas mapoo egeese takaso, “Iba see wedi dileso, iyo daga Lodeeyo to takomo di mi pepuso susuga ee

---

* **15:34:** To hagee odoo abo oso taka, “Lukaye hogugu,” dee takeliso. Esino odoo abo oso taka, “Lukaye hogugule, odoo heeso hamamee hogugu,” dee takeliso.

ogogomo dimo. Bei, tei telaga odo mi omapoo egee do ee ayo diya gooleega, iyo dilesi diba agalai, a goomogo,” diso. ³⁷ Esino Banabaseeye Yonee-Maka dibolo ido dilame goomogaso. ³⁸ Esino Polo yo Yonee-Maka diayo ido dilei tekeponee diso. Bei, diayo daga di ma kulodu Yonee Maka hesiano, yayo o tou dibolo tele poogooso. Bei, Yonee Makaye diba poogoloso Pampiliya mi maga diso. ³⁹ Esem Polo dio Banabas dio toso diya agadigameleso, hodobo silesibi maga domo puloso diyadeeso. Esem Banabaseeye Yonee-Maka idoloso du toowa maga Saiples mi te mapoo soowaso. ⁴⁰ Esem tei telaga odo oso Poloye Sailesi ido dilame hesime egeese takaso, “Diye, Lodeeye niba sooloo dolone pidiye dee,” diso. ⁴¹ Esem diayo dilesi Siliya mi sabolo, osoloso Kilikiya mi sabolo, omapoo tei telaga odo mapoo Godeeyo to takomo silesibume, diayo to ee dulo, diayo tei too kibiyaso.

16

Timotiye Polo dio Sailesi dibolo di goo

¹ Polo dio Sailesi dio Delebe mi mapoo dilesi peledoboloso, see Listala mi mapoo dilesi egeino, tei too odo hee badoboome egeiso, o hu Timoti. Timotiyo owee ee tei too Yu sobo. Esino ama ee Guliki odo. ² Osoloso tei telaga odo oso Listala mi mapoo debeli sabolo, Ikoniyum mi mapoo debeli sabolo, oso takolone Timoti yo odo medee tekepo dee takeliso. ³ Egeesi ma kulodu

---

15:37: Diye 12:12, 25   **15:38:** Diye 13:13; Kol 4:10   **16:1:** Diye 14:6; 2Tim 1:5   **16:2:** Pil 2:19-22

Poloye Timotibolo silame goomogaso. Esino Yu odoo susuga omapoo debei oso, Timotiyo ama ee Guliki odoo doloso gooleedooso. Esiga Poloye Yu odoo goomogalame, Yu odoowo adaga dia goo ee dodolone Timoti idoloso kolo kooso.* ⁴ Esem Polo diayo diye di odoo sabolo, osoloso sosee wiligi odoo tebisa sabolo, oso Yelusalem mapoo to hogugu ee odoo susuga oso dadalame mi susuga mapoo to hogugu hagee takomo silesibiso. ⁵ Esem biame susuga ee ma kulodu odoo aboso tei teme, tei telaga odoo bei moodoolone, sosee susuga ma kulodu odoo susuga oso tei too kitulugu sabolo debeiso.

*Godeeye Polo Makedoniya
mi mapoo diye di*

⁶ Poloye o odoo abo sabolo dileso Asiya mi toowa mapoo Godeeyo to takalai, Dio Tei oso hamaga takaso. Esiga diayo dulone Piligiya mi ogo, osoloso Galesia mi ogo doloso domo omaga diyadaga meleeso. ⁷ Osoloso diayo Misiya mi koola mapoo sibilesi peledoboloso, see Bituniya mi mapoo dilame seme, Yesuwo dio oso hamaga takaso. ⁸ Esiga diba Misiya mi dagadilesi see Tolowasee mi mapoo mouso. ⁹ Diba Tolowasee mi mapoo sibilesi, gesi domopoo Polowo howo opusomo doloso, Makedoniya mapoo badeli odoo egeise. Odooso yimapoo howolone egeese takaso, “No abei daloso Makedoniya mi hamapoo

---

* **16:3:** Yu odoowo howo woola mapoo, Timoti yo Yu odoo. Bei, owee Yu sobo. Esiga Yu odoowo adaga dia goo ee dodolone, Timoti o kolo koolai tekepo diso. **16:4:** Diye 15:23-29 **16:6:** Diye 18:23

sibileso iba pidi,” diso. ¹⁰ Polowo howo opusomo doloso melee koodobuloso hamamee, iba Makedoniya mi omapoo dilame mopoodoo dooso. Egeesi ma kulodu, Godeeye iba Makedoniya odo dimapoo to tekepo takomo diye doloso taka goo ee iba gooleedooso.*

Lidiyaye tei too goo

¹¹ Iba du toowa toloso Tolowasee mi poogoloso, Samoteleisee mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, biame hee mapoo Neyapolisi mi mapoo soowaso. ¹² Osoloso iba see abaga mili Pilipai mi mapoo diso. Mi hagee Makedoniya mi eyo kulodu mi toowa hee hagoso. Loum odo sabolo mi hamapoo debeliso. Osoloso iba biame abo mi hamapoo debeiso.

¹³ Osoloso iba Yu odoowo hasali biame mapoo mosobia beelee peegoo dileso howo palaga omapoo meiyadeeso. Bei, Yu odo omapoo howo gisilei malaiso doloso, iba gooleedooso. Esem e iba omapoo meilesa sobo abo sabolo mooloogoodoloso omapoo dobolone dimapoo to takemeleeso. ¹⁴ Diayo to ee dulone debei ma kulodu Tayatila mi mapoo badeli sobo hedebe badebeiso, o hu Lidiya. Sobo yo o dugo tia bige odo abo mapoo nei sabolo teliso. Osoloso yayo Yu odoowo Godee mapoo tei toloso mesiliso. Osoloso Poloye to takomolome, Godeeye sobo hagoso Polowo to mapoo medee tei talame pidiso. ¹⁵ Osoloso yibolo o moso kulodu mapoo debeli

---

* **16:10:** Polobolo Makedoniya mi mapoo diyadee odo hagoso: Sailesi, Timoti, osoloso Luka (Lukaye Diye Di Odo booka hagee hoguguso).

odoo sabolo howo ogusigaso. Osoloso yayo iba o moso ma kulodu gilimadolone egeesee takaso, “Niyo a Lodee mapoo tei too sobo daga, niba dilesos mo moso ma kulodu debee,” diso. Esemeyayo egeesee takeme, iba o moso ma kulodu peleso debeiso.

Polo dio Sailesi dio neliga moso mapoo toosoo goo

¹⁶ Biame heeso iba howo gisilame howo palaga maga diyadaga meleeno, odoo heeyo tou teli sobo oso iba eli domo tugodooso. Osoloso sobo hagososa holo oso yimapoo polome, goo peledabalai odoo mapoo olo malalo takomo siliso. Yayo egeeseemo silone, o gibadeli odoo tebisa eyo molee toowa teliso. ¹⁷ Osoloso sobo hagosoma hamamee sibulone, to neligidi egeesee takomo sileeso, “Odoo hagee bia dokodoo badeli Godeeyo tou teli odoo oso, esiga diayo epei gie badeli talame ka takomo siloso,” diso. ¹⁸ Yayo biame susuga ma kulodu osee takomo siliso. Osoloso yayo osee takomo sileeme, Poloye diya gowoolone, bidi ogolone sa holo o kulodu pala omapoo egeesee takaso, “Ayo Yesu Kelisowo hu maga namapoo ka taka, no yimaga peegoo gadi!” diso. Esemeyepedee omapoo sa holo oso yimaga peegoo gadiso.

¹⁹⁻²⁰ Esemey sobo ee gibadeli oso diayo molee teli eli pee ogoloso, sibilesos, Polo dio Sailesi dio tolosogamalee odoo mapoo iyado diso. Diayo Polo dio Sailesi dio iyado dilesos mosobia domo woola mapoo holoogolosos Loum gamalee odoo dimapoo

egeesee takaso, “Odo hagee bia Yu odo. Esiga diayo ibada mi hamapoo goo tiadili goo eligimo silesibo. ²¹ Esiga diayo eligi goo oso Loum odo ibada adaga dia tei goo sabolo koo tobuo. Esiga Loum odo iyo diayo eligi goo ee talai tekeponee,” diso.

²² Egeeseelone mosobia odo susuga oso Polo dio Sailesi dio diya goweso. Esem gamalee odo oso dibada odo mapoo Polo dio Sailesi dio dia dugo ee tologo buguloso, tigamagoloso homoso weeye, diso. ²³ Osoloso gamaleeyo odo oso diba neligidi wooloogaloso, neliga moso ma kulodu huyasooso. Osoloso diayo neliga moso gibadeli odo mapoo egeesee takaso, “Medee gibadebee,” diso. ²⁴ Esem yayo egeesee taka duloso, neliga moso gibadeli odo oso moso kulo hodu osulu kisi ee yamagoloso, Polo dio Sailesi dio moso kulodu iyado dileso, dibada homo homo ou soduga ma kulodu galaga dileso kiso kisiso.

²⁵ Esem gesi domo mapoo Polo dio Sailesi dio oso Godee mapoo takolone dobolone, yimapoo goomogolone kosaiya poulone debeiso. Esem mesiya neliga moso tegei ma kulodu debeli odo abo oso duso. ²⁶ Esem epedee omapoo mibia toowa saga simi oso neliga moso halabuso. Egeeseeme neliga moso osulu susuga yiliga magooso. Osoloso ki ti oso neliga moso ma kulodu debeli odo tiegisa ee eyo pidiga poogoloso mouso. ²⁷ Egesi ma kulodu neliga moso gibadeli odo oso toboloso egeino, neliga moso osulu susuga yiliga magoloso molome egeiso. Egesi

ogoloso yayo goolee, neliga moso ma kulodu debeli odoo susuga kukulo didoo doloso, kaiya toloso eyo nediliyo wooloomalame siso. ²⁸ Esino Poloye neligidi takolone egeesee takaso, “No nediliyo na wooloome! Iba susuga hagee doso!” diso.

²⁹ Esememe neliga moso gibadeli odoo oso o odoo yimapoo keme tosibe, diso. Esememe yayo keme toloso neliga moso kulodu hoguo dilesa, obulone kikiliga sabolo Polo dio Sailesi dio dibada homo beiyomoo ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tiaso.

³⁰ Osoloso yayo Polo dio Sailesi dio peegoo iyado dilesa dimapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, ayo ogoogo toga, gie badeli ka talaiyo?” diso.

³¹ Esememe Polo dio Sailesi dio yimapoo egeesee takaso, “No Lodee Yesu mapoo tei te! Egeeseega no gie badeli talaiso. Esiga nobolo osoloso nee moso kulodu debeli odoo oso Lodee Yesu mapoo tei toga, niba gie badeli talaiso,” diso. ³² Esememe yayo Polo dio Sailesi dio o mosopoo ido diso. Esememe diayo yibolo osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo mapoo to tekepo Lodeeyo goomaga takaso. ³³ Esememe gesi omapoo neliga moso gibadeli odoo oso Polo dio edebeeyo wei oso kolo koogoo ee howo hapooso. Osoloso omapoo Polo diayo neliga moso gibadeli odoo sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo, howo ogusigaso.

³⁴ Diba howo ogusime, neliga moso gibadeli odoo oso Polo dio Sailesi dio o mosopoo iyado dilesa nei teneeso. Osoloso yibolo, osoloso o moso kulodu

debeli odoo sabolo, diayo Godee mapoo tei too goo maga diya goomogaso.

³⁵ Osoloso gesikolo gamalee odoo oso dibada odoo ee neliga moso gibadeli odoo mapoo diye dolone egeesee takaso, “Polo dio see peegoo tamagee,” diso. Esemе diayo dilesо neliga moso gibadeli odoo mapoo Polo dio peegoo tamagalame, gamalee odoo oso taka to ee yimapoo takaso. ³⁶ Esemе neliga moso gibadeli odoo oso to hagee duloso dilesо, Polo mapoo egeesee takaso, “Gamalee odoo oso takolone niba diyena, esiga niba medee diyadee,” diso.

³⁷ Esino Poloye gamalee odoo oso diye di odoo mapoo dilesо egeesee takaso, “Nibada wiligi odoo tebisa oso ibada goo ee medee midile. Egeeseelone diayo nimapoo kitulugu teneme, niyo iba odoo howo woola mapoo wooloogaso. Esiga diba Loum mi toowa mapoo debeli odoo mapoo goo egeesi moodolai tekeponee. Bei, Sailesi asalo iba Loum mi toowa mapoo debeli odoo. Esino niyo iba wooloogaso. Osoloso nibada wiligi odoo tebisa oso iba neliga moso ma kulodu toosooso. Osoloso see diayo iba neliga moso maga mada peegoo iyado dilame ka sala? Egeesee selai tekeponee. Esiga dieso sibilesо iba neliga moso hamaga iyadoloso peegoo dilei tekepo,” diso.

³⁸ Esemе gamalee odoo oso diye di odoo ee see wedi dilesо, Poloye to taka ee gamalee odoo dimapoo takaso. Esemе gamalee odoo oso Polo dio ee tei Loum mi toowa odoo, dee taka duloso, diya dio dulone ebigaso. ³⁹ Esemе gamalee odoo oso dieso sibilesо Polo dimapoo emegei di to takaso. Osoloso diba neliga moso ma

kuloduga peegoo iyado dilesa howolone egeesee takaso, “Niba epei mi hamaga peegoo diyadee,” diso. ⁴⁰ Esem Polo diba neliga moso ma kuloduga peegoo dilesa, Lidiyayo mosopoo diyadeeso. Omapoo dilesa tei telaga odo mapoo pidi to takoloso diyadeeso.

17

Polo dio Sailesi dio Tesalonika mi mapoo di

¹ Polo diba Tesalonika mi mapoo diyadulone, Ampipolis mi sabolo, osoloso Apoloniya mi sabolo, ma kuloduga diyadeeso. Egeesi ma kuloduga Yu odoowo howo gisili moso ee Tesalonika mi mapoo meleeso. ² Polo see mi omapoo eyo goo moodeli egeesi moodoolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo palaso. Osoloso Yu odoowo hasali biame bakadio hedebe di ma kulodu, Poloye Godeeyo to booka ma kuloduga, Kelisowo goo ee Yu odo mapoo medee eligi meleeso.

³ Yayo odo mapoo Godeeyo to eligilone goo eyo bei woola egeesee takaso, “Godeeye to takoloso magooso, yayo hesia Kelisoye dala toloso, toloso ta maga see hogabileiso. Esiga ayo nimapoo Yesuwo goo hagee takoo odo ee Godeeye hudi magoo Keliso oso,” diso. ⁴ Esem Yu odo abo oso Polo dio Sailesi dio dibada to duloso tei toloso dibada mooloogoodoo sabolo hedebe diso. Osoloso Godee mapoo mesili Guliki odo susuga sabolo, osoloso sobo hu toowa too abo sabolo, tei toloso dibada mooloogoodoo sabolo hedebe diso.

⁵ Esino Yu odo Polowo to mapoo tei tele poogoo odo oso Polo dimapoo diya kooso.

Egeeseelone diayo tokenee teli odo mi domo sile-sibili, diba gilimadoloso mooloogoodoloso diba diya kamanalame toso diya pupuso. Esem e odo susuga oso diya komonolone, Yasoneeyo mosopoo toso agadigamo hoguga dileso, Polo dio Sailesi dio toloso, odo howo woola mapoo dibada goo midilame esiamo diso. ⁶ Esino diayo Polo dio koo egeme, Yason sabolo tei telaga odo abo sabolo toloso, mi wiligi odo tebisa mapoo iyado diso. Esem kamanalame bei mooloogoo odo oso wiligi odo tebisa dimapoo to neligidi takolone, Polo dibada goo maga egeese takaso, “Odo hagee bia oso mi susuga mapoo goo tokenee talame pupugamo silesibo. Esiga epedee hamapoo diba ibada mi hamapoo simiso. ⁷ Esem Yason hagoso diba toloso o moso mapoo gilimado peleso doso. Esiga odo hagee bia oso ibada wiligi odo taba Sisaye tei goo ma ee gabagamo silesibo. Bei, diayo takolone, Sisa ee ibada wiligi odo toowa taba osonee, esino odo hee Yesu ono ibada wiligi odo deliso,” diso. ⁸ Esem mosobia odo sabolo, wiligi odo tebisa sabolo, to hagee duloso, kamana sabolo diya to boowoogaso. ⁹ Osoloso wiligi odo tebisa oso molee nei meye deme, Yason diayo wiligi odo tebisa dimapoo molee maloso peegoo diyadeeso.

*Polo dio Sailesi dio
Beleya mi mapoo di*

¹⁰ Osoloso gesi domo omapoo tei telaga odo oso Polo dio Sailesi dio Beleya mi mapoo diye

diso. Esemе diayo Beleya mi mapoo peledoboloso, Yu odoowo howo gisili moso mapoo palaso. ¹¹ Osoloso egeesi ma kulodu, Poloye Tesalonika mapoo badebei domo omapoo Yu odo omapoo debeli oso o to dulei goweso. Esino Beleya mi hamapoo Yu odo oso Poloye Godeeyo to takeme goomoga sabolo o to duloso, to eyo goo bei esieliso. Osoloso diayo Poloye eligi tei beleso, biame susuga Godeeyo to booka mapoo hogugu medee hesigeliso. ¹² Esiga Yu odo bei sabolo, osoloso Guliki sobo hu toowa too abo sabolo, osoloso giso abo sabolo oso tei tooso.

¹³ Esino Tesalonika mapoo debeli Yu odo oso Polo diayo Beleya mapoo Godeeyo to takomolosogo di duloso, diba see Beleya mapoo sibadeeso. Diba Beleya mapoo sibilesos, diayo mosobia odo oso Polo dibada goo maga kamanalame toso diya pupuso. ¹⁴⁻¹⁵ Esemе Sailesi dio Timoti dio Beleya mi omapoo osee doboome, tei telaga odo oso Polo ono du dali mapoo saga ido mouso, yayo omaga du tolosos Atene mi mapoo dilame. Osoloso diba Atene mi mapoo dilesos peledoboome, Polo yo ido di odo dimapoo egeesee takaso, “Niba wedi dilesos Timoti dio Sailesi dio dimapoo takee, diba see ayo bado mapoo saga sibeye,” diso.

*Poloye Atene mi mapoo
Godeeyo to taka*

¹⁶ Polo Atene mapoo Sailesi dio Timoti dio bamelesos. Yo omapoo diba bolone badolone egeino, mosobia ma kulodu edebeeyo deeso dad-abayo moodoo gamenee godee bei molo egeiso.

Egeesi ogoloso yo sooloo ma kulodu hegi toowa molone diya gooleeso. ¹⁷ Osoloso Yu odoowo howo gisili moso mapoo Yu odo abo sabolo, osoloso Godee mapoo mesili Guliki odo sabolo to meliso. Osoloso biame susuga ma kulodu mi domopoo gamenee silesibili odo sabolo to takomo silesibiliso. ¹⁸ Esemee goo goolee toowa odo, Epikuliya mooloogoodoo mapoo debeli odo sabolo, osoloso Sitoiki mooloogoodoo mapoo debeli odo sabolo, oso sibleso Polobolo to moulone toso agadigaso. Osoloso Poloye Yesuwo goo sabolo, osoloso odo wedia see ta maga hogabilei goo ee takeme, goo goolee toowa odo abo oso egeesee takemeleeso, “Odo hagee yayo taka goo eyo bei yo gooleedele. Yo ogo goo eligilame ka silabele?” diso. Osoloso odo abo oso egeesee takemeleeso, “Yayo imapoo mi abo dibada godeeyo goo ee eligilame ka sulo,” deliso. ¹⁹ Osoloso diayo Polo yayo eligimo silee goo ee medee takalame, Aleopagi esia dokodoo wiligi odo tebisa oso to moumelee mapoo ido diso. Omapoo ido dilesa diayo Polo mapoo egeesee takaso, “Nayo eligi goo dia egee takomo sulo imapoo medee takee. ²⁰ Bei, nayo eligimo silee iba gooleedele. Esiga iba nayo eligi goo eyo bei gooleedalai goomogoso,” diso. ²¹ (Osoloso goo ee ma kulodu Atene mapoo debeli odo sabolo, osoloso mi abo maga sibadee odo sabolo, biame susuga diayo goomoga goo talai biame ee poogoloso, see gamenee eligi goo maga to dia meliso.)

²² Osoloso Poloye mooloogoodoo ma kuloduga

toboloso egeesee takaso,

“Atene bia odo, niba mo to dui! Niba eli bei maga godee susuga mapoo goomoga tenelai gooleedoona. ²³ Bei, ayo nibada mi ma kulodu ogogomo silone egeino, niyo goomegeli godee opusomo opusomo di egeeiso. Osoloso ee ma kulodu, godee heeyo goo maga to egeesee hogugu yo mapoo molo egeiso, ‘Mi hamapoo edebeeyo gooleedele poogoo godee o hu dokodoo poudiliso,’ ee egeiso. Esiga niyo gooleedele poogoo godee mapoo goomoga goo teneliso. Esino ayo nimapoo Godeeyo goo hagee takalaiso.

²⁴ Esiga niba goolee, Godee hagoso mipoo toowa sabolo, kei dokodoo sabolo eyo wiligi doloso badoso. Bei, mipoo toowa sabolo, osoloso kei dokodoo sabolo, osoloso ee ma kulodu bi susuga egee molo sabolo, yayo moodooso. Esiga yo moso edebeeyo tegei mapoo koo badeli.

²⁵ Esiga Godee hagoso gie badeli sabolo, bi susuga sabolo, odo mapoo teneliso. Esiga iyo yo pidilei eli mauwe. Bei, yimapoo bi susuga yibolo tobuloso badoso. ²⁶ Esiga Godeeye daga hoogoo odo hedebe moodooso. Osoloso odo hedebe yimaga odo opusomo opusomo di susuga oso mipoo susuga mapoo diayo dabalame moodooso. Osoloso Godeeye mi diayo dabalai sabolo biame diayo dabalai oso hoo pagalai magooso. ²⁷ Bei, Godeeye odo howo si masi oso esiameleso yo agalame goomogaso. Esino yo imaga hoogoo koo badoso. ²⁸ Bei, yayo imapoo gie badeli teneeso. Osoloso iba yayo kitulugu maga silone ka doso.

17:24: 1Ki 8:27; Diye 7:48
145:18; Jer 23:23

17:25: Psa 50:12

17:27: Psa

Esiga to hagee nibada odoo oso taka to sabolo teiba. Bei, daga nima kulodu badebei odoo heeso egeesee takaso, ‘Iba nose Godeeyo owolo dio,’ diso.”

²⁹ “Iba Godeeyo owolo dio doloso dobolone egeesee na goolee, ‘Godee yo edebeeyo dadabayoyoso, osoloso bi abo sabolo oso deeso moodoona,’ dee na goolee. ³⁰ Godeeye daga hoogoo odoo ee egeesi goo ma kulodu osee doboome dimapoo takele. Bei kasi magayo, diba Godee gooleedelega debeiso. Esino epedee hamapoo Godeeye egeesee takooso, ‘Odo susuga mi susuga ma kulodu nibada goo tokenee maga miligi pie!’ diso. ³¹ Bei, yayo mi odoo susuga dibada goo ee midilei biame olo magooso. Esiga yayo medee midileiso. Egee yayo daga hesia odoo oso ka selai. Esiga Godeeye to hamapoo tei dolone, yayo hesia odoo ee ta maga hogadiso,” diso.

³² Poloye eligi goo maga odoo oso Yesuye ta maga hogabia duloso odoo abo oso maneso. Esino odoo abo oso Polo mapoo egeesee takaso, “Iba goo hagee biame hee mapoo see tobu dulei goomogo,” diso. ³³ Osoloso Polo to takoloso koodobuloso diba poogoo diso. ³⁴ Esino ee ma kulodu, odoo abo oso Polowo to duloso Yesu mapoo tei tolone, yibolo hedebe diso. Polowo to mapoo tei telaga odoo eyo kulodu odoo hee Dionisiyas, Aleopagi mooloogoodoo ma kulodu badeli odoo. Osoloso sobo hee Damalis, osoloso odoo abo sabolo tei tooso.

18

Poloye Kolin mi mapoo badebei

¹ Hamamee Polo Atene mi mapoo badoboso see Kolin mi mapoo diso. ² Yo mi omapoo dileso Yu odoo hee tugodooso, o hu Akwila, o midee Pontus. Odo hageeyo osobo Plisila dio, epedee Itali mi toowa ee ma kulodu Loum mi maga Kolin mi mapoo sibadeeso. Bei, Sisa-Kolodiyaseeye Yu odoo susuga ee Loum mi maga peegoo hasiso buguso. ³ Esino Poloye dileso Akwila dio osobo Plisila dio dibada moso mapoo hodobo debeiso. Bei, diba hodobo dugoso moso tegegeli tou temeliso. ⁴ Yu odoowo hasali biame susuga mapoo Poloye Yu odoo sabolo, Guliki odoo sabolo, Yesu mapoo tei talame, Yu odoowo howo gisili moso mapoo Yesuwo goo ee to meliso.

⁵ Esem Sailesi dio Timoti dio Makedoniya maga Poloye badebei mapoo sibume, Poloye o tou poogoloso biame susuga mapoo hedebe Godeeyo to takalai bei mooloogoloso sileeso. Egeeseelone yayo Yu odoo dimapoo, Yesuwo goo woola mapoo eligimo silone, Yesu yo Godeeye hudi magoo Kelisoso deliso. ⁶ Esino diayo Poloye eligi to talai gowoolone, see Polo mapoo duwa takemeleeso. Esem Poloye Godeeye kamanali goo ee dimapoo eligilone, o dugo megegu pilidibuguloso dimapoo egeese takaso, “Ayo niba goolone tou toowa tooso. Esino niyo gie badeli tele poogooga, ee nibada goo. Esiga a epedee domo hamaga see Yu odoonee mapoo Godeeyo to takomo dileiso,” diso.

⁷ Osoloso Polo Yu odoowo howo gisili moso poogoloso, see koola mapoo Yu odoonee Titiyus-Yustus eyo moso mapoo badalame diso. Odo hagee Yu odoowo Godee mapoo mesili odooso.

⁸ Osoloso howo gisili moso wiligi odo taba Klispas sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odo sabolo, Lodee Yesu mapoo tei tooso. Osoloso Kolin mi mapoo debeli odo abo sabolo Polowo to duloso tei teme, diba howo ogusigaso.

⁹ Osoloso gesi heeso Lodeeye Polo howo opusomo doloso yimapoo egeese takaso, “No haga na ebi! Osoloso nayo to takomo sili ee na koodobie! ¹⁰ Bei, a nobolo badalaiso. Esiga odo heeso namapoo dala tenelaime. Bei, Kolin mi toowa hama kulodu ayo hesiga odo susuga doso,” diso. ¹¹ Esem Poloye Kolin mi mapoo Godeeyo to eligilone, dugo hedebe poogoloso, osoloso see dugo hee bei moologoloso dulone a 6 badebeiso.

*Yu odo oso Polo yo gamalee odo
Galiyo mapoo ido di*

¹² Loum odo Galiyoye Kolin mi mapoo badolone, Akaya mi toowa gibadebeiso. Esino Poloye Kolin mi ee ma kulodu Godeeyo to eligimo silime, Yu odo susuga oso gowoolone goo goolee hedebe doloso, Polowo goo midilame, yo Galiyo mapoo ido simiso. ¹³ Egeeseelone, diayo Polo ido sibilesa Galiyo mapoo egeese takaso, “Odo hagoso eli hee maga Godee mapoo goomogalai eligimo silone, ibada tei magoo goo sabolo koo tobuo,” diso.

14 Osoloso Poloye epedee to hee takalame molome, Galiyoye Yu odoo dimapoo egeesee takaso, “Yu odoo, edebeeyo goo tokenee toowa too diepi o, Loum gamaleeyo tei gababia diepi, ayo o goo medee midiliyo. 15 Esino nibada tei goo maga goo pepooko tosimiga, niso midilei tekepo! Esiga a goo egeesi midilei gowoo,” diso. 16 Esemeyo to hagee dimapoo takoloso goo midili moso maga diye diso. 17 Esemeyo midili moso ma kulodu odoo susuga oso howo gisili moso wiligi odoo Sostenes toloso weiso. Esino Galiyoye goo hagee ogoloso yimapoo goonee diso.

Poloye Antiyoka mapoo see wedi di

18 Polo Kolin mi mapoo tei telaga odoo sabolo biame bei badebeiso. Osoloso yo Siliya mi mapoo wedi dilame badolone, Akwila sabolo Plisila sabolo hodobo Kenekeleya mi mapoo sibadeeso. Omapoo Polo yayo Godee sabolo to magoo dodolone, o wudu waso.* 19 Osoloso diba du toloso see Epeses mi mapoo soowaso. Epeses mapoo dileso peledoboloso, Plisila dio Akwila dio omapoo holoogooso. Polo Epeses mapoo osee badolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso, Yesuwo goo maga Yu odoo sabolo to moumeleeso. 20 Esemeyo tei telaga odoo oso Polo mapoo egeesee takaso, “No biame sage ibolo badalai tekepo,” diso. Esino Polo yo

---

18:18: Num 6:18; Diye 21:24 * **18:18:** Yu odoo oso wudu wali eyo goo bei hagoso. Yu odooso Godee sabolo to magolone biame hesieliso, yayo biame hesia ee ma kulodu Godeeyo tou tolone o wudu woolega badalame. Osoloso hamamee o tou oso dileso koodobuoga o wudu waliso.

mi omapoo badalai goomegele goo takoloso see egeese takaso, ²¹ “Godeeye goomogoga, a see nimapoo wedi sibileiso,” diso. Osoloso yo du toowa toloso Epeses mi maga Kasaliya mi mapoo diso. ²² Polo Kasaliya mapoo sibilesu du oluguloso see Yelusalem mapoo palaso, tei telaga odoo mapoo emegei di to takalame. Poloye Yelusalem tei telaga odoo dimapoo emegei di to takoloso, see Antiyoka mapoo wedi diso.

²³ Osoloso Antiyoka mapoo biame deiyepo badoboso, see Galesia mi sabolo osoloso Piligiya mi sabolo mapoo silone, tei telaga odoo diayo tei too kibilame pidimo sileeso.

Apoloseeye Epeses mi mapoo to taka

²⁴ Domo omapoo Yu odoo Apolos, Alesandiliya mapoo badeli odoo ee Epeses mapoo simiso. Yo Godeeyo to booka mapoo hogugu diya gooleedoo. Esiga yayo Godeeyo to taka domo mapoo medee tekepo takeli. ²⁵ Odo hagee Lodee Yesuwo goo ee odoo heeso eligiso. Esiga yayo Yesuwo goo ee kitulugu sabolo tekepo eligiliso. Esino yo odoo Yesuwo hu maga howo oluguli goo ee gooleedelega badolone, wulo Yoneeye odoo susuga howo ogusiga goo ono gooleedoloso badebeiso. ²⁶ Osoloso Apoloseeye Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso, ebilega, Godeeyo to ee kitulugu sabolo takemeleeso. Esem Plisila dio Akwila dio o to dulone dobolone, yo dibada moso mapoo ido dileso, Godeeye odoo mapoo gie badeli teneli eyo goo maga yimapoo medee eligiso.

²⁷ Osoloso hamamee Apolosee Akaya mapoo dilei goomogaso. Esem tei telaga odoo oso

tekepo dolone, to hogugu ee Akaya tei telaga odoo mapoo teneeso, yo sibilesa dibolo badolone diba pidilame siboga, diayo yimapoo goomoga to tenelame. Esemé yayo omapoo dileso tei telaga odoo medee pidimeleeso. Osoloso odoo hagee diayo Yesu mapoo Godeeye mesilone wulayo pidi goo maga olo tei tooso. ²⁸Bei, yayo Yu odoo sabolo Yesuwo goo ee odoo howo woola mapoo o toso kitulugulone Yu odoo oso to kookeliso. Egeeseelone yayo Godeeyo to booka maga eligilone, Yesu tei Godeeye hudi magoo Keliso doloso bado goo ee dimapoo woola eligiliso.

19

Poloye Epeses mi mapoo di

¹⁻² Apolos Kolin mi mapoo badoboome, Polo mili dileso Epeses mi mapoo peledabaso. Polo omapoo dileso tei telaga odoo abo tugodoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba tei teme, Dio Tei oso nimapoo meledabasomo?” diso.

Esemé diayo nei egeesee takaso, “Nayo ogoogo mapoo ka takala? Iba Dio Tei eyo goo ee gooleedele,” diso.

³ Esemé Poloye dimapoo egeesee takaso, “Niba odoo agayo eligi maga howo ka ogusigayo?”

Esino odoo abo oso Polo mapoo egeesee takaso, “Iba Yonee odoo howo oluguli oso eligi dodolone howo ogusigaso.”

⁴ Esemé Poloye dimapoo egeesee takaso, “Yonee odoo howo oluguli oso eligi goo ee

egeesee moloso. Edebeeyo Kelisoye sibilei goo mapoo moodoolone, diayo dibada goo tokenee maga miligi pume, howo ogusigaso. Esino yayo egeeseelone egeesee takeliso, ‘Ama hamamee egee sibo odoo omapoo tei te,’ dee takeliso. Odo ee Yesu,” diso. ⁵ Esem diayo goo ee duloso Yesuwo hu maga howo ogusigaso. ⁶ Osoloso Poloye dimapoo o deeso sigolone Godee mapoo takeme, Dio Tei oso dimapoo meledabaso. Esem diayo to opusomo opusomo di kesameleeso. Osoloso diayo Godeeye taka duloso odoo mapoo takemeleeso. ⁷ Esino mooloogoodoo hagee ma kulodu odoo 12 oso goo hagee ka moodoo.

⁸ Egeesi ma kulodu Yu odoo oso tei talame, Poloye dibada howo gisili moso mapoo peleso, a bakadio hedebe di ma kulodu ebilega, Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo maga takemeleeso. ⁹ Esino Yu odoo abo oso tei talai goo mapoo mesilega dobolone, odoo howo woola mapoo Yesuwo goo maga to tokenee takaso. Esem Poloye diba poogoloso tei telaga odoo gilimadoloso, Tilano sukulu moso mapoo diso. ¹⁰ Osoloso omapoo Poloye dugo bakadio ma kulodu biame susuga Lodeeyo goo ee takeliso. Egeesi ma kulodu Asiya mi toowa mapoo debeli Yu odoo susuga sabolo, osoloso Guliki odoo susuga sabolo, Godeeyo to Yesuwo goo maga taka dulugaso.

¹¹ Godeeye Polo maga goo toowa opusomo opusomo di moodoogaso. ¹² Esem edebeeyo Poloye debia tali dugo sabolo, osoloso tou tolone kali dugo abo sabolo, toloso dileso odoo paigiga

ma dokodoo mome, odoo paigiga susuga wegigadooso. Egeeseelone bo holo odoo ma kulodu paladee sabolo peegoo hasiso buguso.

¹³ Esino Yu odoo abo wulo domo silesibili odoo oso bo holo odoo ma kuloduga peegoo hasiso bigiliso. Diayo Poloye Yesuwo goo taka duloso, see Lodee Yesuwo hu sabolo bo holo peegoo hasiso bugulone silesibilame bei mooloogooso. Egeeseelone diayo bo holo mapoo egeesee take-liso, “Iba Poloye egee eligimo silo Yesuwo hu maga nimapoo ka taka, niba peegoo gasibe!” deliso. ¹⁴ Goo egeesee tomo silee ee Yu odoowo tei moso wiligi odoo taba Sikibayo owolo dio 7 oso egeesee ka moodoomo silesibiso. ¹⁵ Egeesee moodoogamo silesibi ma kulodu, biame hee mapoo diayo bo holo peegoo hasisa molome, bo holo oso nei dimapoo egeesee takaso, “A Yesu gooleedooso, osoloso a Polo gooleedooso. Esino niba odoo ogumo?” diso. ¹⁶ Esemé odoo bo holo pala oso diba toloso neligidi kitulugu sabolo diba wooloogaso. Esemé diayo o moso maga sawo sabolo bododidiwe kukulo diyadeeso.

¹⁷ Esemé Epeses mapoo debeli Guliki odoo sabolo, Yu odoo sabolo goo hagee duloso diya obulone hedebe Lodee Yesuwo hu dokodoo poudooso. ¹⁸ Osoloso tei telaga odoo susuga oso dibada goo tokenee ee woola yilige buguso. ¹⁹ Esemé dima kulodu googoo gooleedoo odoo oso goo moodoomo silee odoo egeesi masi oso dibada googoo hogugu booka ee howo woola mapoo hodobo mooloogoo magoloso dou gigaloogooso.

Diayo googoo booka susuga hagee odoo mapoo tenee diepi, eyo nei molee ko toowa 50,000* egeesi teliyo. ²⁰ Egeesi ma kulodu Godeeyo to Lodeeyo goo maga mi toowa mapoo diayo kitulugu sabolo takomo diyadeeso.

²¹ Goo hagoso dileso hoo poogoome, Polo yo Makedoniya mi sabolo Akaya mi sabolo mapoo dileso see omaga Yelusalem mapoo dilame goomogaso. Egeeseelone yayo see egeeseetakaso, “A Yelusalem mapoo dileso see Loum mapoo dileiso,” diso. ²² Osoloso Polo yo pidili odoo bakadio Timoti dio Elastus dio Makedoniya mi mapoo diba malalo diye doloso, yo Asiya mi mapoo epedee badebeiso.

Epeses mi mapoo odoo susuga oso kamanali goo toowa poudoo

²³ Polo Epeses mi mapoo epedee badoboome, odoo susuga oso Yesuwo goo maga kamanali goo toowa poudooso. ²⁴ Bei, Epeses mi mapoo gamenee godee Atemis mapoo goomegeli moso tegei meleeso. Esemee odoo hee Demetiliyuseeye o odoo gilimadoloso, yoso gamenee godee masi moodoo egeesi masi dia dee oso pepuso moodoogaloso, odoo mapoo tenelone nei diayo molee toowa teliso. ²⁵ Osoloso Demetiliyuseeye o odoo sabolo, osoloso odoo abo dibolo tou hodobo teli odoo egeesi sabolo, gilimadoloso to mouso. Osoloso Demetiliyuseeye to moulone dimapoo

---

* **19:19:** molee ko toowa 50,000 - Molee ko toowa hageeyo hu dalakamas. Edebeeyo biame hedebe mapoo tou toga, yo nei molee ko toowa hagee hedebe nei teliso. **19:21:** Diye 23:11; Loum 1:13

19:23: 2Kol 1:8

egeesee takaso, “Mo odoo, niba dui! Iyo tou hagee tolone badolone molee toowa teliso. ²⁶ Esino niba odoo Poloye goo tomo egee silo, niba gooleedooso. Yayo takolone edebeeyo deeso moodoo godee ee tei godeenee, dee takomo silime, odoo susuga Asiya mi mapoo debeli sabolo, osoloso Epeses mapoo debeli sabolo, oso yima hamamee dadagamo silesibiso. ²⁷ Esiga iba obeeyamo! Odoos susuga oso Poloye eligi goo omapoo hamamee dodolone, iba gowooga, iyo tou too maga molee toowa hagee tomolo pagalai malaiso. Osoloso goo hee hagoso, odoo susuga Asiya mi hamapoo debeli odoo sabolo, osoloso mi abo mapoo debeli odoo sabolo, oso ibada godee hedebe Atemis mapoo tei tolone goomegeliso. Esino odoo susuga oso Poloye eligi mapoo tei toga, see diayo ibada godee Atames ee gamenee godee dalaiso. Osoloso yimapoo goomegeli moso ee gowoolaiso,” diso.

²⁸ Demetiliyuseeye goo hagee takomolome, o to dulone debei odoo oso kamanaloso toso diya agadilone egeesee takaso, “Epeses odoo ibada godee Atemis hedebe yayo toowa ka badoso!” diso. ²⁹ Goo hagoso Epeses mi toowa ma kulodu debeli odoo susuga oso diya kamaso. Egeeseelone odoo susuga oso mi ee ma kulodu to neligidi agadilone, edebeeyo gooloogoo doloso debeli mi omapoo hoguga diyadeeso. Diayo hoguga dulone, Polowo odoo Makedoniya mi mapoo debeli Gaiyus dio Alistakus dio iyadoloso diyadeeso. ³⁰ Esem Polo yayo odoo gooloo-goodoo mapoo dilesa to takalame goomogaso.

Esino tei telaga odoo oso yo hamaga takaso.
³¹ Osoloso Polowo odoo abo Asiya mi mapoo wiligi odoo tebisa oso yo dilame goomegele. Egeeseelone Poloye mi omapoo dilega pagalame, yo diyaga to teneeso.

³² Egeeseeme gooloogoodoo ee ma kulodu odoo aboso toso agadilone, goo opusomo takoo, osoloso odoo aboso goo opusomo takoo, diso. Egeeseelone odoo susuga oso diayo gooloogoodoo goo eyo bei kibiya gooleedele. ³³ Esiga Yu odoo oso odoo hee, Alesanda yo malalo mapoo pupumo dileso holoogooso, yayo odoo gooloogoodoo mapoo to takolone, goo hagee Yu odoo dibada goo tokenee nee, dee takalame. Esemе yayo odoo susuga oso to kesamelee omapoo koodobilame, o dee wabisaso. ³⁴ Esino gooloogoodoo oso Alesanda yo Yu odoo doloso gooleedoloso, gowoolone to agadi sabolo see tobu egeesee takaso, “Epeses odoo ibada godee Artemis hedebe yayo toowa ka badoso!” diso. Diayo toso agadigamelee ososee, osoko howo bakadio poogooso.

³⁵ Esemе mi omapoo gamaleeyo tou teli odoo heeso keesee tabano, gooloogoodoo toowa oso to kesamelee omapoo koodobiaso. Egeeseeme yayo egeesee takaso, “Epeses odoo, niba dui! Odoo susuga ibada godee toowa Artemis mapoo goomegeli moso ee iyo gibadeli, diba gooleedooso. Osoloso kei ma dokodooga Artemis egeesi masi imapoo homodobia, diba gooleedooso. ³⁶ Esiga edebeeyo goo hamaga gamenee takalai tebile. Esiga niba kamanaga epedee hamapoo koodobie, osoloso goo tokenee hee na

te. ³⁷ Osoloso niyo odoo hagee bia ee goo mauwe hamapoo iyado sibadeeso. Esino diayo ibada godee mapoo to tokenee takele. Osoloso diayo ibada godee mapoo goomegeli moso ma kulodu bi hee heli tele. ³⁸ Esiga Demetiliyus nobolo, osoloso nayo gowe odoo sabolo, goo midili moso mapoo dilesa nibada goo midilei tekepo. Bei, goo midili odoo osee doso. ³⁹ Esino nimapoo goo hee maga to kalai mologa, mosobia oso to keli biame omapoo tosibilei tekepo. ⁴⁰ Esiga iba susuga obeeyamo. Epei iyo goo moodoo hamapoo Loum odoo oso imapoo tokenee nei teneeyaga. Esiga Loum odoo oso imapoo goo egeesi moodooga, iba iso nediliyo pidilei eli agalaime. Bei, epei iyo kamana goo eyo bei mauwe,” diso. ⁴¹ Osoloso mosobia gamaleeyo tou teli odoo oso to hagee takoloso koodobuloso mosobia odoo diba diyadee diso.

20

Poloye Makedoniya mi sabolo Akaya mi sabolo mapoo di

¹ Epeses mi mapoo kamanali goo toowa poudoo oso koodobume, Poloye tei telaga odoo susuga gilimadooso. Poloye diba gilimadoloso dimapoo pidi to takoloso see Makedoniya mi mapoo du-lone emegei di to takaso. ²⁻³ Yayo Makedoniya mi toowa ma kulodu silone, mi omapoo tei telaga odoo oso debei mapoo dibada tei too kibilame dimapoo pidi to takaso. Osoloso see Akaya mi mapoo dilesa badolone a bakadio hedebe di poogooso. Osoloso Polo a bakadio hedebe

di Akaya mi mapoo poogoloso, see Siliya mi mapoo dalo soowoolame badoboome, Yu odo oso yo wooloomalame to mou duso. Esino yo goo egee duloso Akaya mi maga du toloso dilega, see Makedoniya mi mapoo wedi dileso du toloso Siliya mi mapoo dilei diso. ⁴ Esiga odo hagee bia oso Polobolo diyadeeso, Pilusuwo owolo Sopata, yo Beleya mi mapoo badeli. Osoloso Tesalonika odo, Alistakus dio Sekundus, osoloso Delebe odo Gaiyus, osoloso Timoti. Osoloso Asiya mi toowa odo Tikikus dio Tolopimus dio. ⁵ Esiga odo hagee bia oso malalo dileso Tolowasee mi mapoo iba balaga meleeso. ⁶ Esem iba mili dileso Pilipai mi mapoo dobolone, Isipi mi maga peegoo peledaba biame gooleebugu wo nali omapoo debeiso. Osoloso wo ne biame ee poogoloso, Pilipai mi maga du toowa toloso Tolowasee mi mapoo dalo soowoolone, abei domo mapoo biame dee tiadoo poogooso. Osoloso Tolowasee mi mapoo dileso odo hagee bia tugodoloso mi omapoo dobolone biame ⁷ poogooso.

Poloye Tolowasee mosobia odo mapoo Godeeyo to hamameedee taka

⁷ Iba Tolowasee mi mapoo dobolone, Sadee toowa biame mapoo Yesu gooleebugu wo nalame tei telaga odo susuga sabolo hodobo mooloogoodooso. Esem Poloye mooloogoodo mapoo Godeeyo to takaso. Esino Polo yo mi beeamoga mi hee mapoo dilame badolone, gesi omapoo Godeeyo to sage taka gesi domo mapoo koodobiaso. ⁸ Esem iba moso egi doko tegei debi

pooba gooboogoo ma kulodu keme bei pegiga magoloso dobolone, Polowo to duluga meleeso. ⁹ Moso ee ma kulodu giso kadiga hee Yutikus, poo osulu mapoo dokodoo badebeiso. Yo Poloye Godeeyo to sage takeme ee dulone badolone, tilasapoo meleeso. Yo egeesee tilasapoolone moso dokodooga miyomoo homodobiaso. Yo miyomoo homodobume, edebeeyo meilesa yo toloso egeino, yo olo tana. Bei, moso egee diya egi doko tegei. ¹⁰ Osoloso Polo yo miyomoo meilesa ebiso miyomoo tugusaloso, yo toloso badolone egeesee takaso, “Goo haga na koude. Yo see gie badeli toso,” diso. ¹¹ Osoloso Polo see moso dokodoo peleso nei naloso,* see tobu Godeeyo to takemelee ososee mi biameso. Osoloso see gesikolodee mapoo mi egee poogoloso diso. ¹² Esem e odo susuga oso giso kadiga Yutikus ee gie badeli teme, goomoga sabolo o mosopoo ido diso.

Polo diayo Tolowasee mi maga Miletus mi mapoo di

¹³ Osoloso iba Tolowasee mi maga Asos mi mapoo dilame doboome, Poloye egeesee takaso, “Niba malalo du toowa toloso Asos mi mapoo dalo soowee. A mili dilesa Asos mi mapoo niba du mapoo ka dabagalaiya,” diso. ¹⁴ Esem iba du maga soowooleso Asos mi mapoo yo tugodoloso, yo see du ma kulodu dabagaso. Osoloso see omaga Mitilene mi mapoo dalo soowaso. ¹⁵ Osoloso see mi beeamome, Mitilene mi maga

---

* **20:11:** Odo aboso egeesee takeliso, “Biame omapoo Polo diayo Yesu gooleebugu wo neso,” diso.

see Kiyos mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, see mi beeamome, du toowa toloso Samos mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, mi beeamome, see du toloso Miletus mi mapoo dalo soowaso. ¹⁶ Esino Polo yo see Epeses mi mapoo dilei goomegele. Bei, yo Asiya mi ee saga poogoo dileso, Yelusalem mapoo Pentikos wo ne biame mapoo badalame goomogaso.

*Poloye Epeses sosee wiligi
odoo tebisa sabolo to kei*

¹⁷ Esiga Polo Miletus mi mapoo badolone, Epeses sosee wiligi odoo tebisa oso yo agalame sibilame to teneeso. ¹⁸ Osoloso Epeses sosee wiligi odoo tebisa oso yayo badebei mapoo sidademe, yayo dimapoo egeese takaso, “Niba ayo biame susuga nibolo Asiya mi mapoo badolone goo tomo silee gooleedooso. ¹⁹ A biame susuga ma kulodu Godeeyo tou talai mapoo koo goweli. Egeeseelone mawo nediliyo dokodoo koo poudoomo sili. Osoloso Yu odoo oso a wooloomalame dala teneme, ee ma kulodu didawo sabolo Godeeyo tou tomo sileeso. ²⁰ Esiga ayo niba pidilame ebilega Godeeyo goo susuga nimapoo woola taka, niba gooleedooso. Egeeseelone ayo goo hee mada koo mageli. Esino odoo susuga gooloo goodoo toowa ma kulodu, osoloso nibada moso ma kulodu, Godeeyo goo susuga ee nimapoo take-liso. ²¹ Esiga a Guliki odoo sabolo, Yu odoo sabolo, oso goo goolee su wuduloso Godee mapoo bidiga

doboloso ibada Lodee Yesu mapoo tei talame to takaso.

²² Esiga a Dio Tei eyo to mapoo mesiloso Yelusalem mapoo dileiso. Esino omapoo dileso badoga, amapoo goo peledabalai, a gooleedele.

²³ Esino goo hedebe hagono a gooleedooso. Ayo mi susuga mapoo siloga, Dio Tei oso ayo dala talai goo sabolo, neliga moso ma kulodu husalai goo sabolo, amapoo eligiliso. ²⁴ Esiga mo gie badeli haga koo gooleeso. Esino a hedebe Lodee Yesuye amapoo tou tenee susuga ee temeleso hosudalai diya gooleeso. Tou hagee to tekepo Godeeye mesilone wulayo pidi goo odoo mapoo takalai oso.

²⁵ Esiga a nima kulodu Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takomo sileeso. Esino nima kulodu odoo heeso a see agalaime. ²⁶ Esiga epedee ayo nimapoo taka, nima kulodu odoo heeso gie badeli telega, dou mi mapoo duga, mo goo tokenee nee. ²⁷ Bei, ayo goo susuga Godeeye taka goo ee niyo gooleedalame olo takaso. ²⁸ Esiga niba niso nediliyo medee bamelee. Egeeseelone Dio Tei oso nimapoo tenee sipi be hu masi medee bamelee. Esiga niba sipi be hu bali odoo masi dobolone, Godeeyo sosee ma kulodu debeli odoo medee bamelee. Bei, Godeeyo owolo Yesuye ta maga o sosee ma kulodu debeli odoo ee tooso. ²⁹ A gooleedooso, a di mapoo hamamee, gamenee eligili odoo oso nimapoo sibilesi tei telaga odoo mapoo dala tenelaiso. Gamenee eligili odoo hagoso dobu so masi sibilesi sipi be hu masi wooloomaloso

nalaiso. ³⁰ Osoloso nima kulodu nibada odoo abo oso tebisaloso tei goo ee see bidigaloso gamenee goo ee takomo silesibileiso. Egeeseelone diayo niba domo puloso tei telaga odoo abo ee peegoo gilimado dileiso. ³¹ Esiga niba to hagee goolee sabolo dobolone, medee bolone debee. Bei, ayo dugo bakadio hedebe di ma kulodu biame susuga, osoloso gesi susuga mapoo goo hamapoo nimapoo pisa sabolo eligimo sileeso. Esiga ayo eligi goo hagee na boobado bigi!

³² Esiga epedee ayo niba Godeeyo dee mapoo ibedileiso. Osoloso Godee yayo sooloo dolone pidili to tekepo maga nibada tei too kibilame kitulugu tenelaiso. Osoloso to oso nibolo, osoloso Godeeye hesiga odoo susuga mapoo gie badeli tenelaiso. ³³ Esiga niba goolee, ayo nibolo silee mapoo, a odoo abo dia bi sabolo, molee sabolo, osoloso dugo tekepo kali bi sabolo ogoloso bi ee talame koo gweli. ³⁴ Esino niba olo gooleedooso, ayo goomoga goo sabolo, osoloso abolo silesibi odoo oso goomoga goo sabolo tebilame tou kitulugu sabolo teliso. ³⁵ Esiga a biame susuga ma kulodu egeesi goo maga niba see eligimo sileeso. Egeesi maga niyo tou tolone dobolone, odoo kitulugu mauwe pidimo silesibilame. Bei, Lodee Yesuye to egeese takaso, "Teneli biame omapoo goomoga toowa oso moloso, esino teli biame omapoo goomoga pepooko oso moloso," diso. ³⁶ Poloye to hagee takoloso koodobuloso dibolo ebiso miyomoo tugusaloso dobolone Godee mapoo takaso. ³⁷⁻³⁸ Osoloso diba susuga pupisi-

---

20:31: 1Tes 2:11   **20:33:** 1Kol 9:11-12   **20:34:** Diye 18:3;
1Tes 2:9

gaso. Bei, Poloye dimapoo taka, “Niba see a agalaime,” deme. Osoloso hamamee Polo bolomaloso adameleso, diba yibolo du dali mapoo mouso.

21

Poloye Yelusalem mapoo di

¹ Iba Miletus mi maga dilame du dali mapoo meilesa, du toowa mapoo tebisaloso, dila poogolone, Epeses sosee wiligi odo dimapoo emegei di to takaso. Osoloso Kos mi te mapoo dalo soowaso. Omapoo tialoso biame hee mapoo see Lodes mi te mapoo dilesa peledoboloso, see abaga Patala mi mapoo diso. ² Iba Patala mapoo dilesa egeino, du toowa Ponesiya mapoo dilame molo egeiso. Esem eiba du omapoo daboogoloso diso. ³ Osoloso iba Saiples mi te dobusu dokolo poogoloso, see Siliya mi Taya mapoo diso. Bei, du toowa eyo kulodu bi ma mubiyodoo malame. ⁴ Iba omapoo dilesa tei telaga odo abo ogoloso, dibolo biame 7 debeiso. Iba dibolo omapoo doboome, Dio Tei oso eligi maga diayo Polo mapoo Yelusalem mapoo na diye, dee takemeleeso. ⁵ Esino iba Taya mi mapoo dobosu see dilame bei mooloogooso. Esem tei telaga odo susuga sobo sabolo, holaiso sabolo, iba du dali mapoo gilimado mouso. Osoloso omapoo iba hodobo ebiso miyomoo tugusaloso dobolone Godee mapoo takaso. ⁶ Iba takoloso du ma kulodu tebisaloso dulone emegei di to takeme, diba see dia moso wedi diyadeeso.

⁷ Iba Taya mi omaga see Tolemais mi mapoo diso. Mi omapoo tei telaga odoo abo tugodoloso, dibolo biame hedebe badebeiso. ⁸ Osoloso biame hee mapoo iba Tolemais mi poogoloso see Kasaliya mapoo diso. Iba omapoo odoo to tekepo takeli Pilipiyo moso mapoo dabalame diso. Pilipiyo daga odoo pidili dikon odoo ⁷ hesia eyo kulodu hee yoso. ⁹ Egeesi ma kulodu Pilipiyo owolo sobo obuo bakadio bakadio di, diba Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo debeiso.

¹⁰ Biame abo omapoo doboome, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Agabus Yudiya maga simiso. ¹¹ Yayo sibilesi Polowo gudu tamagoloso see eyo nediliyo o dee sabolo o homo sabolo tialogoloso egeese takaso, “Dio Tei oso egeesee takooso, ‘Yelusalem mapoo debeli Yu odoo oso gudu sodu ti oso ama hageesi tialogoloso magoloso Yu odoonee mapoo tenelaiso,’ diso.”

¹² Ibolo osoloso omapoo debeli odoo abo sabolo goo hagee duloso, Polo mapoo howolone egeese takaso, “No Yelusalem mapoo na diye,” dee takemeleeso. ¹³ Esino Poloye imapoo egeese takaso, “Bei kasi maga niyo pupusiga sabolo amapoo goohele ka tonowala? A Yelusalem mapoo tiso tialogoloso magalai goo hedebe mapoo mopoodoo dele. Esino Yesuwo goo maga talai sabolo mopoodoo dooso,” diso. ¹⁴ Osoloso ee ma kulodu iba yayo Yelusalem mapoo dilei hamaga taka eli egele. Esiga haga na goolee doloso egeese takaso, “Hagee Lodeeye goomoga goo daga, goo hagoso peledabalai tekepo,” diso.

¹⁵ Iba goo hagee koodobuloso, ibada bi toloso Yelusalem mapoo diso. ¹⁶ Iba Yelusalem mapoo sibilesa peledoboome, tei telaga odoo abo oso ibolo iba Kasaliya maga sibadee odoo oso iba Nasoneeyo mosopoo iyado diso. Yo Saiples mi te mapoo badeli. Osoloso yo daga hoogoo tei toloso badebeiso.

¹⁷ Iba Yelusalem mapoo dileso peledoboome, tei telaga odoo oso iba ogoloso diya goomogaso.

¹⁸ Osoloso omapoo tialoso biame hee mapoo Polobolo hodobo Yemes agalame diso. Esem iba omapoo dileso egeino, sosee wiligi odoo susuga oso yibolo badoboome egeiso. ¹⁹ Osoloso Poloye diba ogoloso, dimapoo emegei di to takoloso, Godeeye yimaga Yu odoonee mapoo goo toowa moodoo susuga ee medee oposususo.

²⁰ Osoloso diayo goo hagee duloso Godee mapoo diya goomogaso. Esem diayo Polo mapoo egeese takaso, “Emegei, nayo mi hagee ege. Yu odoo susuga oso olo tei telagaso. Esino diba see Moseseeye eligi goo ee dadalai ono goo toowa deliso. ²¹ Osoloso odoo aboso dimapoo nee goo maga gamenee takolone egeese takaso, ‘Poloye Yu odoo mi abo mapoo debeli dimapoo takolone: Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso holaiso kolo koolai goo sabolo, osoloso Yu odoo ibada adaga dia goo abo sabolo na deede, dee takomo silo,’ diso. ²² Esiga goo diayo du hagee tei goonee daga, iyo kasee moodoolaisomo? Bei, diayo no hamapoo peledaba duga, namapoo kamanalaiso. ²³ Esiga no iyo goo takooga, no goo hagee medee

te. Goo ee ma kulodu sosee eyo kulodu odo bakadio bakadio di oso tou hee talame Godee mapoo to magooso. ²⁴ Esino diayo Godeeyo tou tomo silee biame oso koodobilei koola too-booso. Esiga no diayo tei moso mapoo wudu walame mopoodoo dalame duga, no dibolo diye. Osoloso diayo mopoodoo doo oso koodobuoga, niba susuga Moseseeye eligi goo ee dodolone, Godee mapoo emegei di bi tenee. Esino nayo diayo emegei di bi tenee ee eyo nei molee tenee. Osoloso goo susuga hagee koodobuoga, diayo wudu walai tekepo. Esiga nayo goo hagee medee deedeega, Yu odo susuga oso ogoloso, diayo no Moseseeye eligi goo ee dodomo silo dee gooleedalaiso. Osoloso diayo nee goo maga taka du ee tei goonee dee gooleedalaiso. ²⁵ Esino goo hagee Yu odoonee tei too odo dibada goonee. Bei, iyo dimapoo to hogugu olo teneeso. Osoloso iyo to hogugu ee ma kulodu egeese hoguguso, ‘Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne, osoloso odo hee mapoo goo heli na te,’ diso.”

²⁶ Osoloso biame hee mapoo Poloye odo bakadio bakadio di gilimadoloso wudu walame mopoodoo dalai biame bei mooloogooso. Esem Poloye tei moso mapoo peleso wiligi odo taba mapoo egeese takaso, “Iba biame 7 ee ma kulodu mopoodoo koodobuloso, hamamee Godee mapoo emegei di bi tenelaiso,” diso.

Polo neliga moso mapoo

todilame too

²⁷ Osoloso biame 7 hagee koodobilei koola too-boome, Yu odo abo Asiya mi maga sibadee odo oso Polo tei moso kulodu badoboome egeiso. Osoloso diayo mosobia ee ma kulodu kamanali goo toowa poudoloso Polo tooso. ²⁸ Osoloso diayo toso agadigilone egeese takaso, “Isalael odo, niyo iba pidi! Odo hagoso mi susuga mapoo silone, Moseseeye eligi goo sabolo, Isalael odoowo goo sabolo, osoloso ibada tei moso sabolo maga game-nee takeliso. Osoloso epei Guliki odo ee ibada tei moso mapoo ido pala oso ibada tei moso Godeeyo howo woola tokenee paso,” diso. ²⁹ (Yu odo hagee bia oso Yu odoonee Epeses mapoo badeli, Topimus, Polo dio Yelusalem mapoo silee ogoloso, diayo goolee, Poloye yo dibada tei moso mapoo ido palabele dolone egeese taka.)

³⁰ Osoloso Yelusalem odo susuga oso diya komonolone, hodobo hoguo sibilesa Polo tei moso maga peegoo pupumo dileso, tei moso osulu saga kisiso. ³¹⁻³² Osoloso diayo Polo wooloomalame debeiso. Esino Loum ha teli wiligi odo taba Yelusalem mapoo kamana goo ee dulosu, ha teli odo sabolo, osoloso dia gibadeli odo sabolo gilimadoloso, odo mooloogoodoo mapoo saga hoguga sibadeeso. Esem odo Polo woomelee ha teli odo oso sibadee ogoloso, omapoo koodobiaso.

³³ Osoloso ha teli wiligi odo taba oso Polo toloso, o odo oso ki ti bakadio oso tialeegee doloso, yayo Yu odo mapoo egeese takaso, “Odo hagee ogumo? Osoloso yo goo tokenee

kasee toga ka woolaiyo?” diso. ³⁴ Osoloso odoo susuga oso goo opusomo opusomo di takolone to neligidi takaso. Egeeseelone ha teli wiligi odoo taba oso dia to medee tele. Esiga o odoo mapoo Polo toloso, Polo yo ha teli odoowo mosopoo ido di, diso. ³⁵⁻³⁶ Ha teli odoo oso Polo dia moso mapoo todime, odoo abo oso hamamee sibulone, to neligidi egeesee takomo sibadeeso, “Yo wooloome! Yo wooloome!” diso. Osoloso Polo yo bo maga palame tobudume, ha teli odoo oso yo imado palaso. Bei, edebeeyo Polo wooloomalame diya alabume.

³⁷⁻³⁸ Esino ha teli odoo oso Polo dia moso kulodu ido dilame doboome, Poloye ha teli wiligi odoo taba mapoo egeesee takaso, “Ayo namapoo to takalai tekepowo?” diso.

Ha teli wiligi odoo taba oso Poloye yimapoo Guliki toso taka duloso egeesee takaso, “No Guliki to kasee gooleedoowo? Ayo goolee, no Isipi odoo biame hee hamamee hagoo ibada gamalee odoo sabolo ha tomo silone odoo wooloomali odoo 4,000 gilimadoloso miwe poogoo mapoo gilimadodi odoo oso beledee.”

³⁹ Esino Poloye egeesee takaso, “Odoo egee anee. A Yu odoo Kiliya mi toowa ee ma kulodu Talesas mi mapoo badeli. Mo mi hu toowa moloso. Esiga ayo odoo susuga hagee bia mapoo to takalai tekepowo?” ⁴⁰ Esem ha teli wiligi odoo taba oso Poloye to takalai soowa, dee takeme, yo toboloso bo mapoo tobudulone, odoo to koodobilame odoo mapoo dee wabisaso. Osoloso odoo

susuga oso to koodobuloso doboome, yayo Hibulu toso dimapoo to takalai bei mooloogooso.

22

Poloye Yu odoo mapoo o goo taka

¹ Poloye to takalai bei mooloogolone egeesee takaso, “Ma dio, ei dio, osoloso molo dio, niba ayo mawo pidi to takooga, medee dui!” diso.

² Osoloso Yu odoo Poloye dia Hibulu toso taka dulo, to koodobuloso medee dobolone dumeleeso.

³⁻⁴ Poloye egeesee takaso, “A Yu odoo Kilikiya mi toowa ee ma kulodu Talesas mi mapoo soomago. Esino Yelusalem mi hamapoo badolone kauwudooso. Osoloso Gamaliyoye a eligime, ayo ibada amawe diayo tei magoo medee gooleedooso. Esino epei niyo goolee Godeeyo tou bele dolone, komonolone a wooloomalame ka seeso. Osoloso daga a see goo ee Godeeyo tou bele dolone, ayo kitulugu toowa magolone, Yesu mapoo tei telaga odoo wooloomalame dimapoo dala toowa teneliso. Osoloso ayo giso sabolo, sobo sabolo, toloso neliga moso ma kulodu huyaseliso.

⁵ Osoloso tei moso wiligi odoo taba sabolo, Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, oso mo goo hagee diba gooleedooso. Bei, diayo tei telaga odoo Damasko mapoo debeli toloso neliga moso mapoo toosoolame, amapoo to hogugu tenelone egeesee takaso, ‘Niba dilesa Damasko wiligi odoo tebisa mapoo to hogugu tenelone, tei telaga odoo toloso Yelusalem mapoo iyado sibadee, diba dala toowa talame,’ diso.

⁶ Ayo egeeseemo silone, biame heeso Damasko mi mapoo tei telaga odo talame diso. Domo mapoo osoko oo domo mapoo Damasko mi koola mapoo dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu sibilesa a tooso. ⁷ Esem a mi mapoo homodobulosu tiamolome, toso egeese takeme duso, ‘Solo, Solo, nayo kasi maga amapoo dala ka tonowala?’ diso.

⁸ Esem ayo nei yimapoo egeese takaso, ‘Wiligi odo, no ogumo?’ Yayo nei egeese takaso, ‘A Nasalet odo, Yesu. Nayo tei telaga odo dimapoo dala ege tenemolo ee nayo amapoo tenemoloso,’ diso. ⁹ Ee ma kulodu odo abolo diyadee diba gadeebugu egeiso, esino to yayo taka medee dule.

¹⁰ Esem ayo egeese takaso, ‘Lodee, ayo ogo goo talaisomo?’ diso.

Esem Lodeeye amapoo nei egeese taka, ‘No toboloso Damasko mi mapoo di. Mi omapoo ayo goomoga goo nayo talai ee takalaiso,’ diso.

¹¹ Esino gadeebugu oso mo howo sime, odo abolo diyadee oso Damasko mi mapoo dulone, mo dee mapoo toloso ido diso.

¹² A Damasko mapoo dileso peledoboome, odo hee Ananayaseeye a agala simiso. Yo Moseeye eligi goo ee medee dodomo sili odo. Osoloso Yu odo Damasko mi omapoo debeli oso yo tekepo odo, dee takeliso. ¹³ Osoloso yayo sibilesa ama koola hapoosee tobudulone egeese takaso, ‘Solo, emegei, no see tobu ege!’ diso. Esem epedee omapoo mo howo see tekepo poome, ayo yo egeiso. ¹⁴ Esem yayo amapoo egeese takaso, ‘Ibada amawe dia Godeeye goomoga goo ee gooleedalame, yayo no olo hesiaso. Osoloso nayo

odoo tekepo Keliso ogoloso o to medee dulame.

¹⁵ Esiga nayo o goo ee odoo susuga mapoo nayo du sabolo, osoloso nayo egei sabolo, yiligamo sileiso.

¹⁶ Esiga no ogo bamalala? No saga toboloso howo olugi. Osoloso Yesu mapoo takee, yayo nee tokenee hapoloso boobado bigilame,' diso.

¹⁷ Hamamee a Yelusalem mapoo wedi dilesa tei moso mapoo Godee mapoo takomolome, Lodeeye mo howo opusomo diso. ¹⁸ Mo howo opusomo deme, Lodeeye amapoo to takomolome egeiso. Egeeseelone yayo amapoo egeese takaso, 'No saga toboloso Yelusalem poogoo di! Bei, odoo hamapoo egee do oso, nayo mo goo takemelee duloso, tei talai megona,' diso.

¹⁹ Esino ayo Lodee mapoo nei egeese takaso, 'Odo susuga, diba gooleedooso, ayo howo gisili moso susuga mapoo silone, tei telaga odoo toloso neliga moso kulodu tooseli, osoloso diba wooloo-gali goo ee. ²⁰ Osoloso diba gooleedooso, nee tou teli odoo, Sitiben, woolooma biame mapoo a badebeiso. A dibolo goo goolee hedebe diso. Osoloso dibada kekeisu dugo tigadoo ayo bameleeso.'

²¹ Esino Lodeeye amapoo egeese taka, 'No epedee di. Bei, no ayo mi hamaga eli sage Yu odoonee oso debeli mi mapoo diye dalaiso,' diso."

²² Osoloso Polo daga o to bei mooloogoloso takomo silee domo mapoo odoo mooloogoodoo oso o to medee dulone debeiso. Esino see yayo Yu odoonee eyo goo takomolome, diayo duloso komonolone to neligidi egeese takaso,

“Wooloome! Wooloome! Yo mipoo hamapoo badalai tekeponee!” ²³ Egeeseelone diayo to neligidi takolone, kamana goo eligilone, dia kekeisu dugo tigadoloso mogoukee deeso keesee doloso dokodoo togobuguso. ²⁴ Esem ha teli wiligi odoo taba oso Polo dibada mosopoo ido dileso woosolone, yo ka woolame o odoo mapoo takaso. Bei, odoo mooloogoodoo oso Polo mapoo komonolone, to neligidi taka goo eyo bei Poloye yimapoo takalame yo goomogaso. ²⁵ Osoloso ha teli odoo oso Polo woolame, ki tiso o dee homo mapoo tialogo molome, Poloye ha teli odoo ee gibadeli hee koola mapoo tobudume, yimapoo egeesee takaso, “Esiga nibada tei magoo oso takolone, niyo tei Loum odoo goo mauwe mosoowe weeye, dee taka molosomo? Haye! Mauwe. Bei, niyo mo goo medee midile,” diso.

²⁶ Esem ha teli odoo ee gibadeli oso to hagee duloso, dileso o wiligi odoo mapoo egeesee takaso, “Nayo goo tomo silee gooleedoso? Bei, odoo hagee tei Loum mi mapoo badeli. Esiga ibada teiso egeesee takooso, ‘Loum mi mapoo badeli odoo ee mosoowe goo mauwe woolai tei,’ deliso, diso.”

²⁷ Esem dibada wiligi odoo taba yo dio dulone, yayo Polo mapoo dileso egeesee takaso, “Nayo amapoo takee, no tei Loum odoowo?”

Poloye nei egeesee takaso, “O, a tei Loum odoo,” diso.

²⁸ Egeeseeme ha teli wiligi odoo taba oso nei yimapoo egeesee takaso, “A tei Loum odoo dalame, nei molee toowa magooso.”

Esino Poloye yimapoo egeesee takaso, “A tei Loum odoo dalame nei molee toowa ka magele. Bei, a soomagoo biame mapoo a tei Loum odoo paso,” diso.

²⁹ Esememe ha teli odoo oso Polo woolame dobolone, to hagee duloso peegoo diyadeeso. Osoloso dibada wiligi odoo sabolo diya ebigaso. Bei, diayo tei Loum odoo ki tiso tialogoloso woolame seme.

Poloo o goo midilame Yu odoo oso to mou mapoo ido pala

³⁰ Osoloso biame hee mapoo ha teli wiligi odoo taba oso Polowo goo medee gooleedalame, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, to meilame gilimaso. Osoloso diayo Polo ki tiso tialogoo puobuguloso, odoo mooloogoodoo dia mudugiyopoo tebidiso.

23

¹ Osoloso Poloye wiligi odoo tebisa oso mooloogoodoo mapoo bolone egeesee takaso, “Emegei, ayo badebei biame susuga mapoo, a Godeeyo howo woola silone, mo sooloo ma kuloduga goo goolee oso goolee ayo tomo sili goo ee tekepo gooleeso,” diso. ² Esememe tei moso wiligi odoo taba Ananayaseeye to hagee duloso, odoo abo Polo koola ogolone debei dimapoo egeesee takaso, “Polo maga mapoo wee!” diso. Esememe odoo heeso Polo maga mapoo weiso. ³ Esino Poloye Ananayas mapoo egeesee takaso, “Nayo a wei eyo

nei Godeeye no woolaiso. Esiga no goo goolee bakadio gweli odoo. Bei, nayo Moseeeye tei magoo sabolo mo goo midiliso. Esino epedee nayo a wei oso no tei magoo gababiaso,” diso.

⁴ Esem Poloye tei moso wiligi odoo taba mapoo egeesee takeme, odoo Polo koola ogolone tebisa melee oso nei egeesee takaso, “Nayo Godeeyo tei moso wiligi odoo taba mapoo to egeesee na takee!” diso.

⁵ Poloye nei egeesee takaso, “Emegei, odoo hagee tei moso wiligi odoo tobagodi, a gooleedele. Godeeyo to booka mapoo hogugu hagosu, ‘Nibada odoowo wiligi odoo taba mapoo to tokenee na takee,’ diso.”

⁶ Osoloso mooloogoodoo ee ma kulodu Poloye Sedisi odoo abo sabolo, osoloso Pelisi odoo abo sabolo egeiso. Esem yayo to neligidi egeesee takaso, “Emegei, a Pelisi odoo, osoloso mo ma nose Pelisi odoo. Esino ayo odoo wedia maga hogogabilei goo mapoo tei teme, goo midili mapoo todilesu hagee badosu,” diso. ⁷ Esem Poloye egeesee takeme, mooloogoodoo abo puloso toso agadigas. ⁸ Bei, Sedisi odoo diba toloso hogabilei goo mapoo tei koo teli. Osoloso diayo tei tolone, Godeeyo momaiye sabolo dio sabolo mauwe, dee takeliso. Esino Pelisi odoo susuga goo hamapoo tei teliso.

⁹ Esem ee ma kulodu wiligi odoo oso mooloogoodoo abo puloso toso diya agadigas. Osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odoo abo Pelisi odoo

dia mooloogoodoo ee ma kulodu badeli oso to-boloso kitulugu sabolo egeesee takaso, “Iba odo hamapoo goo tokenee koo ogo. Iba gooleedele, dioso o, Godeeyo momaiye oso yimapoo to taka molodoo,” diso. ¹⁰ Esem toso agadiga toowa deme, Pelisi odo sabolo Sedisi odo sabolo abo puloso, biliga toowa bei mooloogooso. Osoloso ha teli wiligi odo taba oso o odo mapoo Polo wooloomeyaga, dibada mosopoo ido diye diso.

¹¹ Osoloso gesi mapoo Lodee sibilesa, Polo koola ogolone tobudulone egeesee takaso, “No haga na ebi! Nayo Yelusalem mapoo mo goo taka egeesi masi Loum mapoo mo goo takalaiso,” diso.

Yu odooso Polo wooloomalame to magoo

¹² Osoloso gesikolo Yu odo aboso Polo wooloomalame to kitulugu magolone egeesee takaso, “Iyo Polo wooloomelega doga, nei sabolo howo sabolo nalaime. Esino iyo yo wooloomaloso, nei sabolo howo sabolo ka nalai,” diso. ¹³ Mooloogoodoo ee ma kulodu, Yu odo 40 egeesi masi oso to egee ka magoo.

¹⁴ Osoloso diayo dilesa tei moso wiligi odo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi odo tebisa sabolo, dimapoo egeesee takaso, “Iyo Polo wooloomalame to kitulugu olo magooso. Esiga iba nei sabolo howo sabolo nelega doso. Osoloso Polo wooloomaloso hamamee nei sabolo howo sabolo ka nalai. ¹⁵ Esiga niyo ha teli wiligi odo taba mapoo to hagee todilei, iba goomogoso. Niyo yimapoo egeesee takee, ‘Nayo Polo toloso

hamapoo ido sibe, iyo yimapoo woosalaiya,' diso. Esino iba eli domopoo bameleso Polo siboga, yo wooloomalaiso," diso.

¹⁶ Esino Polo o besiga oso to hagee duloso, ha teli odoowo moso mapoo dilesos, Polo ogoloso yo wooloomalame to magoo yimapoo takaso.

¹⁷ Osoloso Poloye ha teli odoos gihadeli gili-madoloso yimapoo egeesee takaso, "Mo besiga hagoso nibada wiligi odoos taba mapoo to toodagalame simina, esiga yimapoo ido di," diso.

¹⁸ Esemes ha teli gihadeli odoos oso Polowo besiga ido dilesos, o wiligi odoos mapoo egeesee takaso, "Neliga moso ma kulodu badeli Poloye a idolosos o besiga hagees namapoo ido sibena. Bei, yayo namapoo to toodagala simigona," diso.

¹⁹ Osoloso wiligi odoos taba oso Polowo besiga dees mapoo tolosos, obusomos peegoo ido dilesos dobolone, yimapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo ogoos goos takalame ka simiyo?" diso.

²⁰ Esemes Polo besigayes nei egeesee takaso, "Yuos odoos abo diba goomogona, godigi dibada wiligi odoos tebisa oso to mos mapoo nayo Polo ido dilames. Osoloso omapoo diayos Polo mapoo sees woosalai dolosos gamenees takalaisos. ²¹ Esinos no dias to mapoo teis dees na sees! Egeeseelones, no Polo omapoo na ido di. Bei, odoos bei, 40 egeesies elis domopoo yo wooloomalames dabalaisos. Esiga odoos hagees bias to kitulugos magolosos Polo wooloomalames neis sabolos howos sabolos nalais teyulosos dosos. Esiga diba olos mopoodos dolosos nayo to nei taka dulames dosos," diso.

²² Osoloso wiligi odoos taba oso Polowo besiga diyes dolones, yimapoo egeesee takaso, "Nayo

dilesa odoo mapoo takolone, nayo amapoo taka goo ee ayo takago, dee na takee,” diso.

Polo Kasaliya mapoo toti

²³⁻²⁴ Osoloso ha teli wiligi odoo taba oso ha teli odoo gibadeli bakadio gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba epedee Polo Kasaliya mapoo ido di. Omapoo dulone, odoo 200 kaiya talaga sabolo, osoloso odoo 200 tio talaga sabolo, osoloso odoo 70 be hosee maga dilei toloso, Kasaliya mapoo dilame mopoodee. Niba egeesee mopoodoo doloso, epei gesi odoo susuga tiesaga, Kasaliya mapoo ka dilei. Niyo egeeseelone, Polo mapoo be hosee hee yimapoo tenee, yo gamalee odoo Peliks mapoo medee ido dilesa peledabalame,” diso.

²⁵ Egeeseelone yayo gamalee odoo Peliks mapoo to hageesee hoguguso:

²⁶ Emegei, gamalee odoo Peliks hu toowa too, a Kolodiyas-Lusiyas,

²⁷ Yu odoo oso odoo hagee toloso wooloomalame seeso. Esino yo tei Loum odoogo di dulosu, ayo mo odoo sabolo yo toloso mada peegoo ido diso. ²⁸ Osoloso ayo o goo dilame, Yu odoowo wiligi odoo tebisa diayo to mou mapoo ido diso. ²⁹ Yu odoo oso taka Poloye dibada tei magoo gababiaso, diso. Esino yayo Loum odoowo tei toowa magoo gababile. Esiga yo wooloomalai o, neliga moso ma kulodu husilei yimapoo goo hee mauwe.

³⁰ Esino Yu odoo abo oso Polo wooloomalame mopoodoo doo duloso, yo namapoo ido diye, diso. Osoloso ayo Yu odoo abo sabolo namapoo diye diso, diayo yo gowe goo ee takalame. Mo to oso.

³¹ Osoloso gesi ha teli odoo oso dia wiligi odoowo to duloso, Polo Kasaliya mi mapoo ido dulone, eli domopoo Antipatilis mi mapoo sibilesa peledabaso. ³² Biame hee mapoo be hosee maga dili odoo oso Polo Kasaliya mi mapoo ido dumolome, ha teli odoo abo Yelusalem mapoo wedi diyadeeso. ³³ Odoos be hosee maga dili oso Kasaliya mapoo sibilesa peledoboloso, gamalee odoo Peliks mapoo dia wiligi odoo taba oso to hogugu teneeso. Osoloso Polo yimapoo teneeso. ³⁴⁻³⁵ Esem gamalee odoo oso to hogugu hagee hesigaloso, Polo mapoo egeese takaso, “No mi kamapoo badeliyo?” Esino Poloye yimapoo egeese takaso, “A Kilikiya mi toowa mapoo badeli,” dee takeme, yayo nei egeese takaso, “Odoos namapoo kamanali hamapoo peledobooga, ayo nee goo midileiso,” diso. Esem yayo o odoo mapoo Polo Helodeeye moso toowa tegei mapoo ido dileso, medee bamelee, diso.

24

*Yu odoos Polowo goo ee
Peliksiyo howo woola taka*

¹ Biame dee tiadoo poogoloso hamamee, tei moso wiligi odoo taba Ananayas sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa abo sabolo,

Kasaliya mapoo gamalee odoo Peliksiyo howo woola Polowo goo midilame sibadeeso. Di-ayo sibulone, goo midilei mapoo Polowo goo takalame, odoo hee Loumowo tei magoo gooleedoo odoo Teletulus ido simiso. ² Osoloso diayo goo midili moso mapoo polomologa, Peliksiye Polo hamapoo sibeye, diso. Eseme Poloye goo midili moso mapoo sibilesa badoboome, Teletuluseeye Polowo goo takalame bei mooloogolone egeesee takaso, “Peliks, no ibada wiligi odoo hu toowa too. Bei, nayo ibada mi toowa bamologa, mesie ka doso. Osoloso goo tokenee susuga ee nayo pidi maga medee tekepo moodeliso. ³ Esiga iyo goo susuga ogoloso, namapoo emegei di sabolo goomoga to sabolo ka takooso. ⁴ Esiga iyo namapoo hegi goo teneeyaga biame sage nobolo to kalai koo goomogo. Esino ayo namapoo howolone ka taka, no wulo biame deiyepo mapoo to hagee dui,” diso.

⁵ Osoloso Teletuluseeye egeesee takaso, “Odo hagee tokenee goo eligimo sili. Bei, yayo mi toowa susuga mapoo goo eligimo sili maga Yu odoo oso kamanaliso. Osoloso yinosee Nasalet odoo Yesu dedeli dia wiligi odoo taba. ⁶ Osoloso yayo goo hee moodooso. Esino yayo ibada tei moso Godeeyo howo woola tokenee palame seme, iyo yo tooso. [Osoloso iyo ibada teiso o goo midilame goomogaso. ⁷ Esino ha teli wiligi odoo taba, Lusiyaseeye kitulugu sabolo sibilesa Polo imaga ido diso. ⁸ Osoloso Lusiyaseeye Peliks namapoo sibilesa Polowo goo midiyee

doloso imapoo egeesee takaso.]* Esiga no nosee Polo mapoo woosalo ogoga, to nei yayo taka duloso, nayo tei goo iyo Polowo goo taka duloso gooleedalaiso,” diso. ⁹ Osoloso Yu odoo abo Teletulusbolo sibadee oso Peliks mapoo takolone egeesee takaso, “O, Teletuluseeye egee takoo tei takoo,” diso.

Goo midi mapoo Poloye o goo eyo nediliyo taka

¹⁰ Osoloso gamalee odoo oso Polo no to takee neme, nei Poloye egeesee takaso, “Peliks, a gooleedooso, no dugo susuga ee ma kulodu ibada mi hamapoo badolone goo midiliso. Esiga ayo to nei namapoo takalai, a goomogo. ¹¹ Nayo medee dui. Nayo goo hagee odoo abo mapoo takooga, diayo namapoo goo hedebe hagonosee takalaiso. Goo ee ayo Godeeyo hu poudalame, Yelusalem mapoo di biame ¹² poogoloso ka badoso. ¹² Esiga a Yelusalem mapoo badolone, Yu odoowo tei moso mapoo odoo hee sabolo koo agadigeli. Osoloso howo gisili moso ma kulodu, osoloso Yelusalem mi mapoo silone, odoo kamanalame koo moodeli. ¹³ Esiga Yu odoo hamapoo egee do oso mo goo namapoo to opusomo opusomo di taka goo susuga ee tei goonee. ¹⁴ Esino diayo taka eyo kulodu, goo heeno tei goo. Ee, ibada amawe dia Godeeyo hu poudalame, ayo Yesu mapoo tei teliso. Esino Yu odooso takeliso, Yesuwo goo eligi sabolo diayo eligi sabolo hedebeene. Esino a

---

* **24:8:** To hagee odoo aboso taka, Lukaye hogugu, deliso. Esino odoo aboso taka, Lukaye hogugule, odoo heeso hamamee hoguguna, dee takeli.

Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso to hogugu mapoo tei teliso. ¹⁵ Esiga Godeeye tekepo odoo sabolo tokenee odoo sabolo ta maga see hogabidilei goo mapoo Yu odooso tei toloso egee do, goo hedebe mapoo anosee tei teliso. ¹⁶ Esiga goo hageesi maga, a Godeeyo howo woola osoloso odoo howo woola goo tekepo talai goomegeliso.

¹⁷ A Yelusalem poogoo dilesi mi abo mapoo silone dugo abo poogooso. Omapoo siloso, see Yelusalem mapoo wedi simiso, bi mauwe odoo mapoo emegei di bi molee tenelame, osoloso Godee mapoo emegei di bi tenelame. ¹⁸⁻¹⁹ Esino a tei moso mapoo badolone, Godee mapoo emegei di bi tenelai ee mopoodoo dolone badebeiso. Omapoo badolone, odoo susuga badele, osoloso kemenele. Osoloso ee ma kulodu Yu odoo oso sibilesi a egeiso. Esino dima kulodu, Asiya mi maga sibadee Yu odoo oso mo goo maga diya kamanaso. Esiga bei kasi maga odoo hagee bia hamapoo mauwe ka dosomo? Odoo hagee bia oso sibilesi mo goo namapoo takalai tekepo. ²⁰ Esino odoo egee bia hamapoo mauwe. Esiga Peliks, nayo Yu odoo hagee do mapoo woosalai tekepo, diayo a Yelusalem mapoo dibada wiligi odoo tebisa oso to mou mapoo ido peleso dogo, mo goo tokenee edebeeyo egei ee takalai tekepo. ²¹ Esino ayo goo hedebe hagee diayo to mou ma kulodu to kitulugu sabolo egeesee taka, 'Esino niyo wedia maga see hogogabilei mapoo tei teme goo ka midiso, diso.'

24:15: Yon 5:28-29

24:18-19: Diye 21:17-28

24:21: Diye

23:6

²² Esino Peliks yo Lodeeyo goo ee olo duloso badebeiso. Osoloso odoo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, “Iba Polowo goo midilei epedee hamapoo koodobileiso. Esiga see ha teli wiligi odoo taba Lusiyas siboga, Polowo goo see midileiso,” diso. ²³ Osoloso Peliksiye ha teli gibadeli odoo hee mapoo egeesee takaso, “Niba Polo medee bolone, yimapoo hegi goo hee na tenee. Osoloso emegei odoo heeso yo pidilei na hamaga takee,” diso.

²⁴ Osoloso biame abo poogoloso, Peliksiye osobo Dulusila dio Polo agalame sibadeeso. Peliksiyo osobo Dulusila ee Yu sobo. Osoloso diayo sibilesa egeesee takaso, “Polo yo hamapoo ido sibe,” diso. Esem Poloye sibilesa Yesu Keliso mapoo tei talai goo ee takomolome, Peliksiye medee dumeleeso. ²⁵ Yayo dulone badolone, Poloye yimapoo tekepo badalai goo sabolo, osoloso tokenee goo teyaga su kookoodalai goo sabolo, osoloso Godeeye biame hamameedee mapoo goo midilei goo sabolo takaso. Esem Peliksiye to hagee duloso obulone, yimapoo egeesee takaso, “Oso, omapoo koodobie! Amapoo biame hee mologa, no see sibe dalaiso,” diso. ²⁶ Egeesi ma kulodu Peliksiye mada egeesee gweliso, “Poloye amapoo molee teneega, molee oso ayo nei Polo ee neliga moso ma kuloduga peegoo ido dileiso,” diso. Yayo egeesee goolone badolone, biame abo mapoo Polo sabolo to kalame yo iliso.

²⁷ Esino dugo bakadio poogoloso hamamee Pe-

liksiye o gamalee tou teli maga peegoo dime, see odoo heeso badebeiso, o hu Posiyus-Pestus. Esino Yu odoo oso goomogalame, Peliks o tou teli maga peegoo dilega badolone, yayo Polo neliga moso mapoo osee badebee, diso.

25

Polo o goo Sisaye midilame taka

¹ Pestuseeye gamalee hu toloso biame bakadio hedebe di poogoloso, see Kasaliya mi maga Yelusalem mapoo simiso. ²⁻³ Yayo omapoo simi biame mapoo, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa abo sibilesi yimapoo Polowo goo egeese takaso, “Polo yo goo tokenee tooso. Esiga no iyo goomoga goo ee moodee. Egeeseelone Polo see Yelusalem mapoo ido sibeye, dee takee,” diso. Bei, diba Polo Yelusalem mapoo sibumologa, mada eli domopoo wooloomalame goomogaso. ⁴ Esino Pestuseeye egeese takaso, “Haye, Polo yo Kasaliya omapoo osee badalaiso. Yelusalem mapoo ido sibileime. Esino a biame abo poogoloso hamamee see Kasaliya mapoo wedi dileiso. ⁵ Esiga nibada wiligi odoo tebisa see abolo dilei tekepo, diayo tei Poloye goo tokenee too egei omapoo takalame,” diso.

⁶ Pestus biame 10 egesi Yelusalem mapoo poogoloso, see Kasaliya mapoo wedi diso. Yo Kasaliya mapoo dileso, tialoso biame hee mapoo goo midili moso mapoo peleso, yayo badeli debi mapoo badolone, Polo yo sibeye doloso odoo abo

mapoo to teneeso. ⁷ Esem ebeeyo Polo yo goo midili moso mapoo ido polome, Yelusalem maga sibadee Yu odoowo wiligi odo tebisa oso Polo tobudume, pee maga tebisaloso silodoboloso, Polowo goo mapoo to opusomo opusomo di takolone, Polo yo diya tokenee odo dee takaga meleeso. Esino diayo to opusomo opusomo di taka ma kulodu, Pestuseeye tei goo egele.

⁸ Esem Poloye eyo nediliyo pidilei to takolone egeese takaso, “A Yu odoowo tei hee gababile. Osoloso ayo ibada tei moso eyo hu mapoo tokenee goo takele. Osoloso Loum mi toowa wiligi odo taba Sisayo goo mapoo tokenee goo takele,” diso.

⁹ Esino Yu odo oso goomogalame, Pestuseeye Polo mapoo egeese takaso, “Iba susuga oso Yelusalem mapoo dileso nee goo omapoo midilei tekepowa?” diso.

¹⁰ Esem Poloye nei egeese takaso, “A Yelusalem mapoo dileime. Bei, a Loum odoowo goo midili moso mapoo olo badoso. Esiga hamapoo mo goo midilei tekepo. Esino Pestus, no olo gooleedooso, ayo Yu odo mapoo tokenee goo hee moodele. ¹¹ Egeesi ma kulodu ayo goo tokenee too diepi, tei ee dodolone, a talai tekepo. Esino Yu odo oso mo goo wulo gamenee taka maga, odo heeso a Yu odoowo dee mapoo tenelai tekeponee. Esiga a Loum mi wiligi odo taba Sisaye mo goo midilei goomogo!” diso.

¹² Esem Pestuseeye yimapoo kokodo takeli odo sabolo goo hamapoo to mouloso, Polo mapoo egeese takaso, “No Sisaye nee goo midilei

goomoga magooga, no Sisa mapoo ido dileiso,” diso.

*Pestuseeye Agilipa mapoo
Polowo goo taka*

¹³ Biame abo poogoloso hamamee Yu odoowo wiligi odoo taba Agilipaye omolo sobo holo, Benis sabolo Pestus mapoo emegei di to takalame Kasaliya mapoo sibadeeso. ¹⁴ Osoloso biame bei diba Pestus sabolo omapoo debeiso. Osoloso omapoo osee doboome, Pestuseeye Polowo goo ee Agilipa mapoo oposususo. Yayo oposusulone egeesee takaso, “Odoo hee, Polo ee Peliksiye neliga moso mapoo toosoo osee badoso. ¹⁵ Esino a Yelusalem mapoo dileso peledoboome, Yu odoowo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso wiligi odoo tebisa abo sabolo, sibilesa amapoo Polowo goo egeesee taka, ‘Polo ee tokenee odoo, esiga yo wooloome,’ diso.

¹⁶ Esino ayo dimapoo egeesee takaso, ‘Loum odoo iyo odoo hee goo mauwe koo wooloomali. Esino iba Loum odoo oso goo midili ee egeesi. Odoo hee ee goo midi mapoo yimapoo goweli odoo oso o goo takoloso koodobuoga, nei odoo o goo eyo nediliyo takeliso. Osoloso hamamee goo midili odoo oso yimapoo goo tokenee melee ogoga, yo wooloome, dee takeliso,’ diso. ¹⁷ Esiga Yelusalem wiligi odoo tebisa abo abolo hodobo hamapoo ka simi. Biame omapoo mo goo midilei boolooge. Esino a sibilesa, tialoso biame hee mapoo goo midili moso mapoo peleso badolone, Polo yo hamapoo ido sibeye, diso. ¹⁸⁻¹⁹ Ee ma

kulodu ayo goolee, Polo yo tokenee goo toowa toobeele, diso. Esino Yu odo oso gamenee dibada howo gisili tei goo sabolo, osoloso odo hee Yesu, diayo olo taso deli, see Poloye odo ee see gie badoso, dee taka goo omapoo toso agadigaloso o goo midilame ido pala egeiso. ²⁰ Esino a goo hagee medee gooleedelega badolone, Polo mapoo egeesee woosaso, ‘No Yelusalem mapoo dileso nee goo midilei soowayo?’ diso. ²¹ Esino yo Yelusalem mapoo dilei goomegele. Esemeyo Sisaye o goo midilame goomogaso. Esiga yo wulo epedee hamapoo badalaiso. Osoloso ayo biame tekepo ogoga, yo Sisa mapoo o goo midilame ido diye dalaiso,” diso.

²² Esemeyo Agilipaye Pestus mapoo egeesee takaso, “A odo hagoso taka goo mawo duleiyasa,” diso.

Esemeyo Pestuseeye yimapoo egeesee takaso, “No godigi yayo takooga duleiso,” diso.

Polo yo Agilipa dio Benis dio mapoo ido simi

²³ Osoloso biame hee mapoo Agilipa dio, Benis dio, hu toowa too odo masi, dugo medee tekepo kalagaloso, goo midili moso mapoo paladeeso. Diba goo midili moso mapoo galaga dulone, ha teli odoowo wiligi odo tebisa sabolo, osoloso Kasaliya mi wiligi odo tebisa sabolo galaga diso. Osoloso diba susuga goo midili moso mapoo mooloogoodoloso doboome, Pestuseeye Polo ido sibe, diso. ²⁴ Esemeyo Poloye goo midili moso mapoo sibilesa tobudume, Pestuseeye egeesee

takaso, “Wiligi odoo taba Agilipa nobolo, osoloso odoo susuga sabolo, odoo hagee ege! Yu odoo hamapoo egee do sabolo, osoloso Yu odoo Yelusalem mapoo debeli sabolo, oso odoo hamapoo diya gowoolone, amapoo to neligidi takolone, yo wooloomalai tekepo, dee takeliso. ²⁵ Esino ayo yo teli mapoo magalai o goo tokenee hee mauwena. Esino yo eyo goomoga oso Sisaye o goo midi diga, ayo yo Sisa mapoo ido di, diso. ²⁶ Esino goo hamapoo ayo ibada wiligi odoo taba Sisa mapoo Polowo goo maga to hoguguloso tenelai to mauwe. Esiga ayo yo nibada howo woola mapoo ka ido simi. Esiga Agilipa nayo yimapoo woose. Egeeseega to yayo nei taka ee ayo hoguguloso Sisa mapoo ka tenelaiya. ²⁷ Bei, neliga ma kulodu badeli odoo oso moodoo goo ee hogugule mosoowe sabolo Loum wiligi odoo taba Sisa mapoo diye dalai tekeponee,” diso.

26

Poloye wiligi odoo taba Agilipayo howo woola mapoo o goo taka

¹ Agilipaye Polo mapoo egeese takaso, “Ayo epedee no nediliyo pidi to takalame namapoo biame teneeso.”

Eseme Poloye dee dokodoo poudoloso, to takalai bei mooloogoolone egeese takaso, ² “Wiligi taba Agilipa, a epei Yu odooso mo goo mapoo goo opusomo opusomo di taka mapoo nei ayo mawo a pidi to namapoo takalai goomogo. ³ Bei, no Yu odoo ibada adaga dia goo susuga sabolo, osoloso ima kulodu to agadigeli goo

sabolo no gooleedooso. Esiga ayo namapoo howaso, mo to hagee takoo medee dui.

⁴ Egeesi ma kulodu, Yu odoo susuga oso ayo daga Yu odoo sabolo Yelusalem mapoo badebei goo ee, diba olo gooleedooso. ⁵ Esiga Yelusalem odoo susuga oso mo goo diba gooleedooso. Esiga diayo namapoo mo goo takalai dee takooga, diayo ayo Pelisi odoo toboloso badebei goo ee takalaiso. Egeesee mapoo Yu odoo ma kulodu Pelisi odoo oso Moseseeye eligi goo hogugu medee dedeliso. ⁶ Esino Godeeye mawe dimapoo to takoloso magoo mapoo ayo tei teme, a epedee goo midi mapoo ka badoso. ⁷ Osoloso ibada Yu odoo bala 12 susuga oso biame susuga Godeeyo hu poudoolone dobolone, diba to magoo hedebe ee bamoloso. Esiga mo wiligi odoo taba Ag-ilipa, abolo epedee to magoo hedebe omapoo tei teme, Yu odoo oso a wooloomalame goomogoso. ⁸ Egeesi ma kulodu, Yu odoo niba bei kasi maga Godeeye wedia odoo ee see hogogabileiso dee taka goo mapoo tei telega ka pegeliyo?

⁹ Esiga a niyo egee gooloomolo egeesi masi goolone, ayo Yesu Nasalet odoo mapoo tei telaga odoo mapoo heiga toowa molone, ayo dimapoo dala tenelame goomogo meleeso. ¹⁰ Egeeseelone tei moso wiligi odoo tebisa oso amapoo kitulugu teneme, ayo Godee o odoo esialoso toloso neliga moso ma kulodu tooseliso. Osoloso tei telaga odoo abo ee olo piligume, ayo goo omapoo tekepo doloso, goomegeliso. ¹¹ Osoloso a Yu odoowo howo gisili moso susuga mapoo silone, tei telaga

odoo mapoo dala tenelone, ayo dimapoo toso pupulone, to tokenee takoloso Yesuwo goo mapoo miligi pie, dee takeliso. Osoloso ayo dimapoo diya komonolone, mi abo mapoo dilesa, tei telaga odoo toloso dala teneliso.

¹² Ayo egeeseemo silone, biame heeso tei moso wiligi odoo tebisa oso amapoo kitulugu teneme, Damasko mi mapoo tei telaga odoo talame diso.

¹³ Esino osoko oo domo taba mapoo a eli domopoo dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu oso pouneme egeiso. Gadeebugu ee diya toowa, osokoso gadeebugu egeesinee. Esiga odoo abolo hodobo di gadeebugu oso tooso. ¹⁴ Osoloso iba susuga miyomoo misigedubuloso tiesamolome, kei ma dokodooga ibada Hibulu toso amapoo egeesee takeme duso, ‘Solo, Solo, nayo bei kasi maga amapoo dala ka tenemalala?’ Esiga no medee goolee. Nayo egeeseemo siloga, no Godee sabolo ha taso. Esiga eyo nei no dala talaiso,’ diso.

¹⁵ Esem e ayo egeesee takaso, ‘Wiligi odoo, no ogumo?’ diso.

Esem e Lodeeye amapoo nei egeesee taka, ‘A Yesuso. Nayo tei telaga odoo mapoo dala egee tenemolo, amapoo tenemoloso. ¹⁶ Esiga no tebee! Ayo namapoo sibilesa peledobooso. Bei, ayo no olo hesiaso, nayo mo tou teli odoo doloso badolone, ayo namapoo eligi sabolo, osoloso eligilei goo sabolo, odoo mapoo eligilame. ¹⁷⁻¹⁸ Esiga nayo Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo ma kulodu mo to takomo siloga, ayo no medee balaiso. Egeesi ma kulodu diayo no dala teneega,

ayo no pidileiso. Esiga diayo tei goo ee gooleedoga, diayo neliga maga miligi pialoso, gadeebugu mapoo bidiga dabalame, osoloso Saiten oso gibadolone debei poogoloso, see Godee mapoo bidiga dabalame, ayo no dimapoo diye deeso. Egeeseega ayo dibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Egeeseega diayo amapoo tei too goo maga, Godeeye hesia odoo oso egee do sabolo hodobo dabalaiso,' diso.

¹⁹ Esem wiligi odoo taba Agilipa, mo howo opusomo doloso, kei ma dokodooga to taka dulo, to omapoo mesieso. ²⁰ Osoloso ayo Damasko mapoo, osoloso Yelusalem mapoo, osoloso Yudiya mi toowa ma kulodu, osoloso Yu odoonee dia mi susuga mapoo, Godeeyo to egeese takomo sileeso, 'Nibada goo goolee su wuduloso, nibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo sibadee! Osoloso niyo Godee mapoo sibadee goo ee eligilone, odoo susuga eyo howo woola tekepo goo ee tomo silesibe,' dee takeliso. ²¹ Esiga ayo goo hagee tomo silime, Yu odoo oso ayo dibada tei moso ma kulodu badoboome, diayo a wooloomalame keliso. ²² Esino Godeeye pidi toowa maga, a see epedee nibada howo woola mapoo tobudulone, wiligi odoo tebisa nimapoo, osoloso odoo abo susuga nimapoo, Godeeyo to takolone ka badoso. Esino ayo taka to susuga ee Moses sabolo Godee maga to toloso takomo silesibili odoo sabolo oso Godeeye hudi magoo Keliso mapoo peledabalai goo taka sabolo hedebe. ²³ Esiga to hagee eyo bei hagoso, Keliso dala toloso

talaiso. Osoloso yayo daga malalo ta maga hogabulo, gadeebugu ee Yu odo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo mapoo tosibileiso,” diso.

²⁴ Esino Polo to osee takomolome, Pestuseeye to neligidi yimapoo egeese takaso, “Polo, no boobadolone wulo halaboo! Nayo diya goolee oso no ka boobadoo,” diso.

²⁵ Esem Poloye to nei Pestus mapoo egeese takaso, “Wiligi odo taba Pestus, a wulo koo halabooso. Bei, ayo to taka susuga hagee tei goo. Esiga goo eyo bei moloso. ²⁶ Esiga wiligi odo taba Agilipaye goo susuga hagee yo gooleedooso. Ayo goo susuga hagee yimapoo takooga, ayo to takalai koo obuso. Bei, goo susuga hagee mada moodele. Haye! Odo susuga eyo howo woola ka moodoo,” diso. ²⁷ Esem Poloye wiligi odo taba Agilipa mapoo egeese takaso, “Agilipa, no Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo susuga oso to hogugu mapoo tei telisomo? O. A gooleedoso, no tei teliso,” diso.

²⁸ Esino wiligi odo taba Agilipaye egeese takaso, “No biame deiyepo hamapoo ayo Keliso mapoo tei talame amapoo to egeesi masi ka takamalala?” diso.

²⁹ Poloye to nei egeese takaso, “A nayo tei talai biame deiyepo o, biame sage koo magooso. Esiga ayo nobolo osoloso epedee hamapoo mo to dulone hagee do odo susuga oso Godeeyo to mapoo tei toloso ayo hagee bado egeesi masi badalame dokodoo ka takooso. Esino nibada dee mapoo ki ti oso tialagalaime,” diso.

³⁰ Esem wiligi odo taba Agilipa sabolo, osoloso Pestus sabolo, osoloso Benis sabolo, osoloso

odoo susuga Polowo to dulone debei ee tebisaloso diyadeeso. ³¹ Diayo diyadulone dieso dimapoo egeesee takaso, “Odoo hagee goo tokenee hee tele. Esiga iyo yo neliga moso mapoo toosooloso wooloomalai tekeponee,” diso.

³² Esem Agilipaye Pestus mapoo egeesee takaso, “Iyo odoo hagee goo midili maga diye dalai tekepo. Esino yo Sisaye o goo midilei goomogaga, yo Sisa mapoo ido diye, dee takee,” diso.

27

Poloye du maga Itali mi mapoo dilame bei mooloogoo

¹ Pestuseeye Polo Sisaye badebei mapoo ido dilame goomoga magoloso, yayo Loum ha teli gibadeli odoo hee Yuliyes iso. Osoloso yimapoo egeesee takaso, “Polo sabolo, osoloso neliga moso ma kulodu debeli odoo abo sabolo, du maga Itali mi mapoo Sisaye badebei mapoo iyado di,” diso. Yuliyes hagee ha teli odoo mooloogoodoo hee, o hu Sisayo mooloogoodoo dee takeli eyo kulodu badeli. ² Esem iba Adalamatiya odoo dia du toowa ee Kasaliya mi maga see Asiya mi ma kulodu mi opusomo opusomo di mapoo dilame molome egeiso. Esem Yuliyeseeye iba du omapoo dalaga peegeena. Osoloso Makedoniya mi ma kulodu Tesalonika mapoo badeli odoo hee, Alistakus du omapoo ibolo hodobo bulumaloso, see Saidon mi mapoo dulone domopoo tiesaso.

³ Osoloso biame hee mapoo Saidon mi mapoo sibilesa peledabaso. Esino iba Saidon mi mapoo sibilesa peledoboome, Yuliyeseeye Polo yo diya goolone yimapoo egeese takaso, “Nee odoo oso biso pidilame, no peegoo di,” diso. ⁴⁻⁵ Osoloso iba see Mila mi mapoo dalo soowoolone, Saiples mi te koola mapoo poo toowa meneme abaga daso. Bei, abei toowa woola mapoo poo toowa oso sibulone, howo ki toowa siba. Esem e iba osee Saiples mi te maga gulugumo sibilesa, Kilikiya sabolo Pampiliya sabolo daga dileso, Lisiya mi Mila mapoo sibilesa peledabaso. ⁶ Iba omapoo dileso doboome, ha teli gibadeli odoo Yuliyeseeye Alesandiliya odoo dia du toowa Itali mapoo dilame molome egeiso. Esem e yayo iba du omapoo dalaga peegeena. ⁷⁻⁸ Esem e iba du omapoo dalaga poogoloso, Nidus mi mapoo obeeyamo dulone, biame bei abei domopoo poogooso. Iba Nidus mi ee daga dime, poo toowa simi oso, howo ki toowa sibume, see Kiliti mi te mapoo dalo soowaso. Bei, omapoo poo toowa meneme. Osoloso iba Kiliti mi te su Salomone koola abaga obeeyamo gulugumo dulone, Lasiya mi koola mapoo du dali omapoo oluguso. Du dali eyo hu Du Oluguli Medee Tekepo deli.

⁹ Iba du oluguli omapoo dobolone, egeese goolone debeiso, “Iba biame toowa olo hosudooso. Osoloso Yu odoo oso nei teyuloso badeli biame olo dagadileso badoso. Esino dugo biame olo bei mooloogooso. Egeesi ma kulodu iyo dugo biame mapoo abei toowa maga dilei tekeponee. Bei, howo ki toowa oso sibulone, iba tokenee peya,” diso. Esem e Poloye odoo susuga

mapoo egeesee taka, ¹⁰ “Emegei, dugo biame mapoo abei toowa maga duga, ibolo osoloso ibada bi sabolo, osoloso ibada du sabolo tokenee palai, a gooleedooso. Esiga iba hamapoo osee dabalai tekepo,” diso. ¹¹ Esino du wiligi taba sabolo osoloso duwo ama sabolo diba egeesee selai goomegele. Esememe ha teli gibadeli odoo oso Polowo to mapoo tei telega poogoloso, odoo bakadio hageeyo to mapoo deedeeso. ¹² Esememe odoo susuga oso egeesee takaso, “Iba dugo biame mapoo hamapoo dobolone du oluguloso dabalai du oluguli tokenee,” diso. Egeeseelone diba saga Poiniks mi mapoo dileso dogo, dugo biame ee koodobilame goomogaso. Kiliti mi te mapoo Poiniks hagee du oluguli tekepo hee oso. Bei, du oluguli omapoo poo toowa haga koo sibili.

Poo toowa sabolo howo ki toowa sabolo ma kulodu di

¹³ Osoloso biame heeso poo toowa koodobume, see poo pepooko oso abei toowa domo abaga pee maga sibilame bei mooloogooso. Esememe du toowa tosilesibili odoo oso egee ogoloso tekepo dolone, hegi biso du gidoloso howo kulomoo melee giligadoloso du ma kulodu maso. Osoloso iba Kiliti mi te mapoo soowooleso widi pee maga gulugumo diso. ¹⁴ Iba mi te widi pee maga obeeyamo gulugumo dumolome, haga booloogel-ega mi te abaga poo toowa simi oso ibada du ee see abei toowa domopoo todiso. ¹⁵ Egeeseeme iba du balamelega, ibada du pooso todime, wulo balaga meleeso. ¹⁶⁻¹⁷ Esino pooso ibada du ee Kauda mi te mapoo poo toowa meneme hodi-okooga todi molome, du tosilesibili odoo oso du

toowa tokenee poga pidili du pepooko, du toowa eyo osio mapoo bagagoloso melee ee diya kitulugu sabolo toloso du toowa ma kulodu magooso. Osoloso howo ki oso sibilesa ibada du mapoo woolone du toowa gadilega pagalame, diayo du ee tiso tialogooso. Osoloso du tosilesibili odoo ee Libiya mi hodio abaga dulone, howo soo mapoo du doguyaga diya ebigaso. Egeeseelone, diba pooso sibilesa weli dugo du ma dokohodoo bagagoo ee du medee dilame miyomoo bagagooso. Esemee pooso ibada du ee abei domopoo wulo todimeleeso. ¹⁸ Osoloso biame hee mapoo poo toowa oso see diya sibume, du tosilesibili odoo oso du poopeeya dalame, bi abo du toowa ma kulodu melee toloso howomoo sooso. ¹⁹ Osoloso see biame hee mapoo, bi abo egeesi masi du ma kulodu melee howomoo sooso. Pooso sibilesa weli dugo sabolo, osoloso homo tialogoo sabolo, osoloso dugo bagagili ti sabolo, osoloso bi abo egeesi masi sabolo howomoo sooso. ²⁰ Iba poo toowa oso simi ma kulodu, osoloso howo ki toowa simi ee ma kulodu biame bei poogoomo dulone, osoko sabolo giwo sabolo egele. Egeesi ma kulodu dulone, iba dabalai goole. Esino wulo wedilei gooleeso.

²¹ Esino iba biame bei ma kulodu nei nelega sibulone, Poloye toboloso imapoo egeese takaso, “Emegei, niba kasi maga mo to dulega Kiliti mi te poogoloso ka simiyo? Iba omapoo debei diepi, goo hageese imapoo sibile pegeliyo. ²² Esino niba goo hamapoo haga na ebi. Bei, odoo susuga nima kulodu odoo hee talaime. Esino hedebe ibada du ee tokenee palaiso. ²³ Bei, mo Godee

ayo o hu dokodoo poudili o momaiye oso amapoo sibeye dee takeme, eiyo gesi amapoo sibilesa egeesee taka, ²⁴ ‘Polo, no haga na ebi, bei no wulo gamenee dile, wiligi odoo taba Sisayo mudugiy-opoo nee goo midilame duso. Esiga Godeeye nimapoo mesie maga nobolo hodobo egee du odoo sabolo, abei domo hamapoo wedileime,’ diso. ²⁵ Esiga odoo susuga, niba to hagee duloso na ebi. Bei, Godeeye o momaiye oso goo taka goo ee tei moodoolai doloso, a tei toso. ²⁶ Esino iba omapoo dulone, mi te hee koola mapoo dilesa, yo mapoo godee bigileiso,” diso.

²⁷ Iba Adiliyati abei domopoo silesibulone, biame 14 poogoloso see gesi hee mapoo gesi domopoo du tosilesibili odoo oso goolee widi pee koolabelee, diso. ²⁸ Egeeseelone diayo howo kasee boubeleso howo bou tebili ti tolosa teibaso. Osoloso egeino, howo bou ee teiba ibada bagi sabolo teiba 40 egeesi masi mala. Osoloso hoogoo pepooko dilesa, see tobu teibaso. Osoloso egeino, howo bou ee teiba ibada bagi sabolo teiba 30 egeesi masi mala. Esemé diayo goolee widi pee olo koola tooboo, diso. ²⁹ Esemé diba gesi dulone, du howo soo maga duga, yo mapoo godee bigiyaga diya ebigaso. Egeeseelone du dilega omapoo malame, diayo hegi bi bakadio bakadio di du osio mapoo bagagoloso howomoo toosooso. Osoloso gesi omapoo dobolone, du tosilesibili odoo oso saga mi beeama beleso ee bolone debeiso. ³⁰ Egeeseelone dobolone, diayo du toowa maga mada kukolo dilame, du toowa tokenee

poga pidili du pepooko ee howomoo ti sabolo gisibasoloso olugu molone imapoo egeesee taka, “Iba du wiligi maga hegi bi abo howomoo toosoowag-ona,” diso. ³¹ Esino Poloye ha teli gibadeli odoo sabolo, o odoo sabolo mapoo egeesee takaso, “Du tosilesibili odoo oso kukulo duga, iba susuga wedileiso,” diso. ³² Esem ha teli odoo oso du toowa tokenee poga pidili du pepooko ee ti koo poogoomo, pooso todiso.

³³ Osoloso olo mi beeamalai koola tooboome, Poloye diba nei nalame howolone odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Niba biame 14 ma kulodu ebia sabolo sibulone nei medee nele. ³⁴ Esiga niba wedilega pagalame, epedee hamapoo nei medee ne. Osoloso niba goolee, nima kulodu odoo hee dala talaime,” diso. ³⁵ Osoloso Poloye to hagee takoloso, wo tolosa goomoga to Godee mapoo takoloso, odoo susuga eyo howo woola mapoo wo po doloso neso. ³⁶ Esem Poloye nei namelee ogoloso, odoo susuga oso yibolo nei nalame goomogaso. ³⁷⁻³⁸ Diba nei ne koodobuloso, du poopeeya dalame, nei abo susuga howomoo togobisaso. Esiga iba 276 odoo oso du ee ma kulodu debeiso.

*Duso dileso yo mapoo
godee buguloso gagabugu goo*

³⁹ Osoloso gesi mi beeamome egeino, du tosilesibili odoo oso widi pee egeiso. Osoloso diayo widi pee ee medee ogoloso gooleede. Esino omapoo dileso du olugumo, diso. Bei, diayo widi pee ee du olugulei tekepo goolee. ⁴⁰ Egeeseelone, diba widi pee mapoo dilame hegi bi du ma

bagagisaloso melee, ee howomoo kookoo sooso. Osoloso du osio mali suda masi howomoo wusuloso, pooso du todilame, du wiligi mapoo dugo bagagoloso meli hee poudoloso bagagooso. Osoloso iyo widi pee egei mapoo diso. ⁴¹ Esino iba widi pee mapoo dulone, du wiligi oso dilesosoo mapoo dougaso. Esemehowoki ososibilesosoo, du osio mapoo woome, du gagabuguso.

⁴² Egeesi ma kulodu ha teli odoo oso neligama kulodu debeli odoo ee howo tabuloso kukulodiyaga, diya gooleeso. Egeeseeyaganeligama kulodu debeli odoo ee diayo du ma kulodu wooloomalame goomogaso. ⁴³ Esino ha teli gibadeli odoo Yuliyes yo Polo wooloomalai goomegele. Esigayayo ha teli odoo dimapoo egeesetakaso, “Niyo neligama kulodu debeli odoo ee na wooloome,” diso. Esemeyayo egeesetakaso, “Niba howo tabili gooleedoo daga, niba widi pee mapoo howo tigebie! ⁴⁴ Osoloso odoo howo koo tabili daga, niba du gagabugu mapoo tolosodeeso widi pee mapoo sumodi,” diso. Egeeseseemagao doosusugamedee tigebulosowidi pee mapoo daboogolosogie badeli tooso.

28

Poloye Malata mi te mapoo sibilesosopeledaba

¹ Osoloso iba howo tigamoso dilesosoo, mi te mapoo dalaga poogolosodoboloneduno, mi te eyohu Malatagona. ² Iba omapoo sibilesosopeledoboome,

mi te mapoo debeli odo oso iba medee pida. Esiga biame omapoo howo toowa simi oso kekebie meleega, mi te mapoo debeli odo oso iyo dou halame, dou toowa tooloso ka daba. ³ Osoloso Polo nose dou kaka tosibilesa, dou toomeleeno, hebise sa masi dou ma mapoo kulodu tiamelee ee diya dei moodoome, dou kaka ma ma kuloduga gasibilesa Polo dee mapoo paso. ⁴ Esem mi te mapoo debeli odo oso Polo hebisesa dee mapoo poloso soolooogoosoo melee ogoloso diba diesono egeese takaso, “Odo hagee odo wooloomali odo osobe. Bei, yo abei domopooga simi oso yo tele. Esiga epedee nei dala teneli godee oso Polowo goo tokenee maga nei ka teneeso. Esiga hebisesa yo dee mapoo ka pana”, diso. ⁵ Esino Polo hebisesa o dee mapoo pome, o dee keese heyadige buguno hebise dou mapoo toodooso. Ee ma kulodu goo hee yimapoo peledebele. ⁶ Esino mi te mapoo debeli odo oso egeese goolone debeiso, “Polowo dee papoloso, miyomoo homod-obuloso talaiso,” dee gooleeso. Esino biame sage ma kulodu goo heeso Polo mapoo peledebele. Esem mi te mapoo debeli odo oso goo hagee ogoloso, Polo yo godee hee molodoo, dee takaso.

⁷ Osoloso ee ma kulodu iyo dou halaga melee mi maga Malata mi te mapoo debeli odoowo wiligi odo taba, Pubiliyeseeyo mi haga hoogoonee. Esiga yayo iba ogoloso, o moso mapoo ido dileso, biame bakadio hedebe di omapoo doboome, yayo iba medee pidiso. ⁸ Moso ee ma kulodu Pubiliyeseeyo ama kolo dei sabolo osoloso su paiye

sabolo tiameleeso. Esem Poloye yayo tiamelee mapoo gadilesa, Godee mapoo takoloso, o deeso yimapoo sigime, paiye weidooso. ⁹ Hamamee odo paigiga mi te mapoo debeli odo oso goo hagee duloso sibateme, Poloye diba tekepo moodoo demeleeso. ¹⁰⁻¹¹ Egeesi ma kulodu iyo mi omapoo doboome, mi te mapoo debeli odo oso imapoo hu toowa tenelone emegei di bi tenemeleeso. Osoloso a bakadio hedebe di omapoo dobooso, see dilame doboome, mi te mapoo debeli odo oso iyo eli domo dulone nalai, nei sabolo osoloso bi abo sabolo imapoo tosibadeeso.

*Poloye Loum mi mapoo
dilesa peledaba*

Osoloso iba Alesandiliya odo dia du toowa dugo biame mapoo Malata mi te mapoo melee mapoo dabagaso. Du ee tosilesibili odo oso dad-abayo gamenee godee masi bakadio moodooloso du wiligi mapoo tugusa molome egeiso. ¹² Iba du omaga dilesa Silakusa mi mapoo du oluguloso, biame bakadio hedebe di omapoo debeiso. ¹³ Osoloso see abaga Legiyum mi mapoo dalo soowaso. Omapoo tialoso biame hee mapoo poo iyo simi hamamee abaga sibilame bei mooloogooso. Esem pooso ibada du saga todilame pupu buguso. Osoloso biame heeso Putiyoli mi mapoo dilesa peledabaso. ¹⁴ Iba dilesa Putiyoli mapoo du oluguloso, tei telaga odo abo egeiso. Esem diayo iba biame 7 dibolo debeeyena. Osoloso omapoo dobooso see mili Loum mapoo diso. ¹⁵ Osoloso tei telaga odo Loum mapoo debeli oso iba sibogo di duloso, eli domopoo iba tugodalame

simina. Ee ma kulodu odo abo sibilesu, iba Apiyus Polum mi mapoo tugodooso. Osoloso aboso mi hee, o hu Odo Soowo Moso Bakadio Hedebe deli mapoo sibilesu tugodooso. Esem Poloye diba ogoloso diya goomogolone, Godee mapoo goomoga toowa poudooso. ¹⁶ Esem iba Loum mi mapoo sibilesu peledoboome, ha teli gibadeli odo oso Polo mapoo egeese takaso, “No neliga moso mapoo dileime. Esino no wulo moso hee mapoo badoga, ha teli odo hedebe oso no ka gibadalaigona,” diso.

¹⁷ Osoloso biame bakadio hedebe di poogoloso hamamee, Poloye Yu odoowo wiligi odo tebisa Loum mi ee ma kulodu debeli susuga yimapoo sibilame to teneeso. Diba olo sibilesu doboome, Poloye dimapoo egeese takaso, “Emegei, ayo goo tokenee hee Yu odo mapoo moodele. Osoloso ibada adaga dia tei hee gababile. Esino Yelusalem mapoo Yu odooso a goo mauwe toloso Loum odo mapoo teneeso. ¹⁸ Osoloso nei diayo amapoo woosali to bei woosano, amapoo goo tokenee hee egele. Esiga diayo a teli mapoo magalai goomegele. Esino diayo a neliga moso maga peegoo tamagalame goomogaso. ¹⁹ Esino Yu odo oso a neliga moso maga peegoo tamagalai tekeponee, dee takeme, ayo mo goo Sisaye midilei a goomogo, dee takaso. Esino ayo mo odo, Yu odo mapoo gigidilei goo mauwe. ²⁰ Esiga ayo goo hagee nibolo medee to meilame ka gilimadoo. Osoloso a epedee ki tiso tialogoloso moloso. Bei, ayo Isalael odo oso dulone egee bamolo, odo

yimapoo tei too goo maga,” diso.

²¹ Esem wiligi odoo tebisa oso Polo mapoo nei egeese takaso, “Iyo Yudiya maga nee goo maga to hogugu teneme tele. Osoloso Yu odoo abo omaga sibadee oso nee goo maga tokenee goo taka, iba dule. ²² Esino goo nayo egee eligimo silo imapoo takalai goomogo. Bei, mi susuga eyo kulodu, edebeeyo Yesuwo goo eligili goweli,” diso.

²³ Osoloso Polo sabolo Yu odoo sabolo biame hedebe magooso, diayo see tobu Polobolo Yesuwo goo maga to kalame. Osoloso diayo biame hedebe magoo mapoo Yu odoo susuga Yesuwo goo maga to kalame Polo mapoo sibadeeso. Esem Poloye gesikolo bei mooloogoloso abaga dino habe mapoo Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo ee eligilone, Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso to hogugu maga Yesuwo goo eligiso, diayo Yesu mapoo tei talame. ²⁴ Esem odoo abo oso Polowo to duloso tei tooso. Esino odoo abo tei tele. ²⁵ Egeesi ma kulodu diesono abo puloso toso agadigaso. Osoloso diba dilame doboome, Poloye tei tele poogoo odoo mapoo to hedebe hagee takaso, “Dio Tei oso tei goo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisaya maga nibada amawe dio mapoo egeese takaso,

²⁶ ‘Nayo dilesa odoo hagee bia dimapoo egeese takee,

“Niyo medee hodu dilesa to taka duleiso.
Esino goo eyo bei niyo medee gooleedalaime.

Osoloso niyo medee hodu dileso agalaiso,
 esino goo eyo bei niyo ogoloso
 gooleedalaimo.”

²⁷ Bei, diba goo eyo bei gooleedalai koo goomogo.
 Osoloso diba dulu tabagado, osoloso howo
 gisiga diga.

Esino diayo ogoloso, osoloso duloso goo goolee
 tekepo toloso, amapoo wedi simi diepi,
 ayo dibada tokenee hapoloso boobado big-
 iliyo, diso.

²⁸ Esiga niba medee goolee, Godeeye gie badeli
 hedebe Yu odo mapoo tenele. Haye, yayo
 Yu odoonee sabolo mapoo teneeso. Esiga di-
 ayo goomoga sabolo Godeeyo to medee duleiso,”
 diso. ²⁹ [Osoloso Yu odooso Polowo to duloso,
 dibada mooloogoodoo ma kulodu diesono toso
 diya agadigamo diso.]* ³⁰ Osoloso Polo dugo
 bakadio ee ma kulodu moso nei molee magoloso
 tieli mapoo badoboome, odo abo yo agalame
 simi, yayo o mosopoo goomoga sabolo ido palaso.
³¹ Osoloso yayo dimapoo Godeeye wiligi doloso
 badeli goo ee eligilone, Lodee Yesu Kelisowo goo
 takalai ebile. Osoloso ee ma kulodu odo heeso
 yimapoo hamaga takele.

---

* **28:29:** To hagee odo aboso taka, Lukaye hogugu, deliso.
 Esino odo aboso taka, Lukaye hogugule, odo heeso hamamee
 hoguguna, dee takeli.

Godeeyo To Tekepo
Portions of the New Testament in the Odoodee
language of Papua New Guinea
Sampela hap Nupela Testamen long tokples Odoodee
copyright © 2006, 2015, 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Odoodee

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ffb0eddd-0f6e-5201-89ab-6fcbfcaebeba